

Een veiliger gevoel?!

Een onderzoek naar in hoeverre onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners worden veroorzaakt door rondhangende jongeren en hoe ontmoetingen kunnen bijdragen aan het verminderen van deze onveiligheidsgevoelens

Public Administration, track: Pubic Safety

Universiteit Twente

8 oktober 2010

Wendy Pierweijer

Afstudeercommissie

Interne begeleiding: Dr. A.J.J. Meershoek & H. Sollie MSc

Externe begeleiding: Dhr. H. Laskewitz & Drs. K. van der Kolk

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie die het resultaat is van mijn afstudeeronderzoek die ik het uitgevoerd in opdracht van Halt IJsselland. Deze scriptie vormt voor mij de afsluiting van mijn studententijd die vele pieken, maar ook diepe dalen heeft gekend. Vaak heb ik gedacht dat ik mijn studie niet zou afronden. Het schrijven van dit voorwoord voelt daarom voor mij als een absoluut hoogtepunt. Ik ben dankbaar dat ik gedurende mijn hele studie mensen om mij heen heb gehad die mij hebben gesteund. Dit voorwoord wil ik dan ook gebruiken om deze mensen te bedanken.

Deze scriptie is met dank aan een aantal personen tot stand gekomen. Allereerst wil ik Hans Laskewitz bedanken voor de kans die hij mij heeft gegeven. Daarnaast ben ik hem dankbaar voor het mogen gebruiken van zijn contacten en het beantwoorden van al mijn vragen. Mijn collega's wil ik bedanken voor een fijne en gezellige werkplek. In het bijzonder wil ik Mirjam bedanken voor haar luisterend oor en de vele adviezen die zij mij heeft gegeven. Kim wil ik bedanken voor het meedenken en het kritisch lezen van mijn stukken. Mijn begeleiders vanuit de Universiteit Twente, Guus Meershoek en Henk Sollie, bedank ik voor het lezen van mijn stukken en het geven van feedback. Zij hebben veel oog gehad voor de wetenschappelijke kant van het onderzoek en hebben ervoor gezorgd dat dit in goede banen werd geleid. Tevens wil ik mijn dank uitspreken aan alle buurtbewoners en jongeren die tijd hebben vrijgemaakt voor een interview met mij. Zonder deze informatie was het voor mij niet mogelijk geweest om mijn onderzoek uit te voeren. Amy wil ik bedank voor haar visie op mijn stuk en haar geduld met mij.

'Last, but not least' wil ik mijn ouders, vrienden en Robert bedanken. Mijn ouders hebben me altijd onvoorwaardelijk gesteund en ondanks alles hebben ze altijd vertrouwen gehad in een goede afloop. Dankzij met name Luus en Han heb ik het 'echte' studentenleven leren kennen en weet ik wat vriendschap voor het leven is. Robert ben ik ontzettend dankbaar voor zijn liefde en sterkende woorden als ik deze nodig had. Maar bovenal wil ik hem bedanken voor zijn engelengeduld, want met een neurotisch, afstuderend vriendinnetje in één huis wonen is niet altijd even makkelijk.....!

Rest mij nog u veel leesplezier te wensen.

Wendy Pierweijer

Zwolle, oktober 2010

Samenvatting

Rondhangende jongeren staan tegenwoordig sterker dan ooit tevoren in de schijnwerpers en zijn ze een veelbesproken onderwerp. Ondanks dat er tegenwoordig veel aandacht wordt besteed aan rondhangende jongeren is rondhangen in de openbare ruimte geen nieuw fenomeen. Het is van alle tijden en leeftijden en komt overal voor. Uit onderzoek is gebleken dat meer dan 50% van de jongeren wel eens rond hangt op straten en pleinen in de buurt (De Rycke, 2005: 25). Een thema met betrekking tot rondhangende jongeren dat vandaag de dag veel opduikt in de media is dat het rondhangen van jongeren vaak als oorzaak wordt gezien van de toename van geweld en criminaliteit in de maatschappij.

De laatste tijd is het gevoel van onveiligheid toegenomen, terwijl er statistisch gezien niet in elke buurt meer criminaliteit plaatsvindt. Een kwart van de bevolking (25 procent) in Nederland van vijftien jaar en ouder voelt zich wel eens onveilig en in de eigen woonbuurt voelt iets meer dan één op de zeven inwoners (16 procent) zich wel eens onveilig (CBS, 2009: 49). Een gevoel van onveiligheid lijkt sterk samen te hangen met de aanwezigheid van rondhangende jongeren; “Bewoners lijken soms wel erg snel de politie te bellen als ze jongeren in de buurt zien. Een self fulfilling prophecy: als je vaak sirenes in de buurt hoort dan creëer je angst en ga je als omwonende ook sneller de politie bellen als je dezelfde jongeren weer tegenkomt” (Vlot, 2006). Uit onderzoek blijkt dat 42 procent van de inwoners van Nederland die zich wel eens onveilig voelen zich wel eens onveilig voelt op plekken waar rondhangende jongeren aanwezig zijn (CBS, 2009: 53). Feit is dus dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren een negatief effect heeft op het veiligheidsgevoel.

Uit de contacten die Halt IJsselland heeft met de Regionaal Coördinator Veiligheid en de veiligheidscoördinatoren van de gemeenten in de regio IJsselland is bij Halt IJsselland de verwachting ontstaan dat buurtbewoners in verschillende gemeenten in de regio IJsselland te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die veroorzaakt worden door de aanwezigheid van rondhangende jongeren. Halt IJsselland veronderstelt dat ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren kunnen bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners. Met het organiseren van ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren wil Halt IJsselland inspelen op het advies van de RMO. De RMO meent namelijk dat het van cruciaal belang is dat jongeren, buurtbewoners en professionals op een constructieve wijze met elkaar in gesprek gaan over het gebruik van de openbare ruimte (RMO, 2008, 53).

De ontmoetingen die Halt wil organiseren zijn gericht op het verbeteren van de bekendheid van de rondhangende jongeren en de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben. Halt IJsselland is namelijk van mening dat wanneer de buurtbewoners onderling meer contact met elkaar hebben en de rondhangende jongeren leren kennen dit voor de buurtbewoners zou kunnen leiden tot een vermindering van de gevoelens van onveiligheid.

De doelstelling van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in hoe ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren kunnen bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners. Voordat hieraan voldaan kan worden dient er eerst onderzocht te worden in hoeverre er sprake is van aanwezigheid van onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners en indien deze aanwezig zijn of ze daadwerkelijk veroorzaakt worden door de aanwezigheid van rondhangende jongeren in de buurt.

Het onderzoek is uitgevoerd in Ittersumerbroek in de gemeente Zwolle en in Achter Het Singel in de gemeente Zwartewaterland. Voor dit onderzoek zijn in beide buurten tien buurtbewoners geïnterviewd. Tevens zijn in Ittersumerbroek vijf rondhangende jongeren geïnterviewd en in Achter Het Singel acht rondhangende jongeren. Uit de interviews met de buurtbewoners en de rondhangende jongeren is naar voren gekomen dat er zowel in Ittersumerbroek als in Achter Het Singel drie buurtbewoners zijn die in hun directe woonomgeving te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die veroorzaakt worden door de aanwezigheid van rondhangende jongeren. Daarnaast is gebleken dat bekendheid van rondhangende jongeren het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft niet vermindert terwijl de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben het negatieve effect wel vermindert. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat ontmoetingen kunnen bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners als de ontmoetingen zich richten op het verbeteren van de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben.

Hoewel op basis van de conclusies van dit onderzoek gezegd kan worden dat het voor het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners voornamelijk van belang is dat buurtbewoners deelnemen aan de ontmoetingen zodat de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtgenoten verbeterd kan worden, bestaat het vermoeden dat de deelname van rondhangende jongeren ook kan bijdragen aan het verminderen van onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners. Verondersteld wordt namelijk dat wanneer rondhangende jongeren tijdens een ontmoeting van

buurtbewoners te horen krijgen dat ze zich onveilig voelen door hun aanwezigheid ze daar in de toekomst rekening mee houden en zich anders gaan gedragen, omdat tijdens het interviewen van de rondhangende jongeren is gebleken dat ze aangedaan reageren wanneer ze geconfronteerd worden met de consequenties van hun aanwezigheid. Uit de interviews met de buurtbewoners is bovendien naar voren gekomen dat de zes buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren de rondhangende jongeren niet durven aan te spreken op hun gedrag. Door de rondhangende jongeren bij de ontmoetingen te betrekken, wordt de drempel om ze aan te spreken mogelijk lager. Naast het vermoeden dat de deelname van rondhangende jongeren kan bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft de deelname van rondhangende jongeren nog een meerwaarde. Uit de interviews is namelijk gebleken dat meerdere buurtbewoners de behoefte hebben om met de rondhangende jongeren in gesprek te gaan.

De aanbeveling richting Halt IJsselland is geformuleerd op basis van de vraag hoe Halt IJsselland door het organiseren van ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren een bijdrage kan leveren aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners. Halt IJsselland kan een bijdrage leveren aan het verminderen van onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners door de ontmoetingen enerzijds te richten op het verbeteren van de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben door de buurtbewoners met elkaar in contact te brengen. Anderzijds dienen de ontmoetingen gericht te zijn op het met elkaar in contact brengen van de buurtbewoners en de rondhangende jongeren. De meningen van de buurtbewoners over hoe ze een ontmoeting het liefst ingevuld willen zien zijn onder te verdelen in twee groepen. Om aan beide groepen tegemoet te komen en om ervoor te zorgen dat zowel de buurtbewoners met elkaar als met de rondhangende jongeren in contact komen kan er bijvoorbeeld een barbecue georganiseerd worden. Op deze manier worden ze op een leuke manier met elkaar in contact gebracht zodat ze elkaar kunnen leren kennen en tegelijkertijd worden diegene die daar behoefte aan hebben in de gelegenheid gesteld met elkaar in gesprek te gaan.

De conclusies van dit onderzoek en de aanbeveling richting Halt IJsselland zijn gebaseerd op de resultaten van een onderzoek in een buurt in Zwolle en een onderzoek in een buurt in Zwartewaterland. Omdat de veronderstelling is dat de gevonden resultaten niet generaliseerbaar zijn naar andere buurten in de regio IJsselland of naar andere buurten in Nederland is het aan te bevelen om een korte vragenlijst samen te stellen en deze voorafgaand aan het organiseren van

ontmoetingen uit te delen aan de buurtbewoners van buurten waarbij de verwachting bestaat dat buurtbewoners te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die veroorzaakt worden door de aanwezigheid van rondhangende jongeren. De vragenlijst die tijdens dit onderzoek is gebruikt voor het interviewen van buurtbewoners kan als basis gebruikt worden bij het samenstellen van een korte vragenlijst. Naast het uitdelen van een vragenlijst aan de buurtbewoners dient aan de rondhangende jongeren van de desbetreffende buurt gevraagd te worden of ze bereid zijn deel te nemen aan een ontmoeting met buurtbewoners.

Als op basis van de vragenlijst blijkt dat er in een buurt buurtbewoners zijn die te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die worden veroorzaakt door de aanwezigheid van rondhangende jongeren, dat de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens heeft vermindert en dat de deelname van rondhangende jongeren meerwaarde heeft, kan Halt de ontmoeting zelf uitvoeren. De doelgroep van Halt bestaat namelijk uit jongeren van 12 tot 18 jaar. In dit geval heeft Halt een onderzoekende en uitvoerende rol. Wanneer blijkt dat de deelname van rondhangende jongeren geen meerwaarde heeft, kan Halt IJsselland er voor kiezen om een andere organisatie te adviseren in de bijbehorende buurt een ontmoeting tussen buurtbewoners te organiseren. In dit geval heeft Halt een onderzoekende en adviserende rol.

Ten slotte kunnen op basis van dit onderzoek de volgende twee aanbevelingen voor verder onderzoek worden gedaan:

- Op basis van dit onderzoek is het niet mogelijk om na te gaan of de rondhangende jongeren wellicht negatief bekend staan bij de buurtbewoners. Wanneer in de toekomst vervolgonderzoek wordt gedaan naar in hoeverre bekendheid van rondhangende jongeren het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens heeft vermindert, is het raadzaam om bekendheid verder te operationaliseren. Het is bijvoorbeeld aan te raden om bij de operationalisatie er rekening mee te houden dat de rondhangende jongeren negatief bekend kunnen staan.
- Het is interessant om te onderzoeken of de veronderstelling dat wanneer rondhangende jongeren tijdens een ontmoeting van buurtbewoners te horen krijgen dat ze zich onveilig voelen door hun aanwezigheid ze daar in de toekomst rekening mee houden en zich anders gaan gedragen juist is.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	13
1.1 Achtergrond van het onderzoek	13
1.1.1 Rondhangende jongeren	13
1.1.2 Toenemende onveiligheidsgevoelens	15
1.1.3 Aanpak omtrent rondhangende jongeren	16
1.2 Probleemstelling	17
1.3 Doelstelling	18
1.4 Onderzoeksvragen	19
1.5 Uitwerking onderzoeksvragen	20
1.6 Leeswijzer	21
2. Onveiligheidsgevoelens: component van een meeromvattend concept	23
2.1 Inleiding	23
2.2 Veiligheidsbeleving: definitie en componenten	23
2.2.1 Veiligheidsbeleving omschreven	23
2.2.2 De drie componenten van veiligheidsbeleving	24
2.3 De context van veiligheidsbeleving	25
2.3.1 Veiligheidsbeleving en haar context	25
2.3.2 Angst voor criminaliteit en haar context	26
2.3.3 De beleving van sociale veiligheid en haar context	28
2.4 Factoren die op buurtniveau van invloed zijn op de veiligheidsbeleving	28
2.5 Afbakening onderzoek	32
2.6 Samenvatting	33
2.7 Hypothesen	34
3. Methode van onderzoek	37
3.1 Inleiding	37
3.2 Onderzoeksopzet	37
3.2.1 Methoden van dataverzameling	38
3.2.2 Case selectie	39
3.2.3 Selectie van respondenten	40
3.2.4 Kwalitatieve data-analyse	42

3.3 Operationalisatie	42
3.3.1 Onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners	43
3.3.2 Aanwezigheid van rondhangende jongeren	44
3.3.3 Bekendheid van rondhangende jongeren	45
3.3.4 Sociale binding met andere buurtbewoners	46
3.4 Betrouwbaarheid onderzoek	47
4. Kenmerken beide buurten en respondenten	49
4.1 Inleiding	49
4.2 Kenmerken buurten	49
4.2.1 Ittersumerbroek	49
4.2.1.1 Fysieke omgevingsfactoren	50
4.2.1.2 Sociale omgevingsfactoren	50
4.2.1.3 Voorzieningenniveau	50
4.2.1.4 Mate van formeel en technisch toezicht	51
4.2.1.5 Mate van overlast	51
4.2.2 Achter Het Singel	51
4.2.2.1 Fysieke omgevingsfactoren	52
4.2.2.2 Sociale omgevingsfactoren	52
4.2.2.3 Voorzieningenniveau	52
4.2.2.4 Mate van formeel en technisch toezicht	53
4.2.2.5 Mate van overlast	53
4.3 Kenmerken van respondenten	53
5. Onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners	55
5.1 Inleiding	55
5.2 Onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners in Ittersumerbroek	55
5.2.1 De mate van onveiligheidsgevoelens	55
5.2.2 Plekken en situaties die onveiligheidsgevoelens veroorzaken	56
5.2.3 Welke factoren kunnen onveiligheidsgevoelens beïnvloeden	57
5.2.4 Oorzaak van onveiligheidsgevoelens	58
5.3 Onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners in Achter Het Singel	58
5.3.1 De mate van onveiligheidsgevoelens	58
5.3.2 Plekken en situaties die onveiligheidsgevoelens veroorzaken	59
5.3.3 Welke factoren kunnen onveiligheidsgevoelens beïnvloeden	60

5.3.4 Oorzaak van onveiligheidsgevoelens	60
5.4 Opvallende uitkomsten	61
5.4.1 Kenmerken buurten	61
5.4.2 Kenmerken respondenten	62
5.4.3 Factoren die onveiligheidsgevoelens kunnen beïnvloeden	63
5.5 Samenvatting	65
6. Bekendheid van rondhangende jongeren	67
6.1 Inleiding	67
6.2 Bekendheid rondhangende jongeren	67
6.2.1 Ittersumerbroek	67
6.2.2 Achter Het Singel	68
6.3 Bekendheid rondhangende jongeren en onveiligheidsgevoelens	70
6.4 Samenvatting	70
7. Sociale binding met andere buurtbewoners	73
7.1 Inleiding	73
7.2 Sociale binding met andere buurtbewoners	73
7.2.1 Ittersumerbroek	73
7.2.2 Achter Het Singel	74
7.3 Sociale binding met andere buurtbewoners en onveiligheidsgevoelens	75
7.4 Samenvatting	76
8. Ontmoetingen	77
8.1 Inleiding	77
8.2 Ontmoetingen die bijdragen aan het verminderen van onveiligheidsgevoelens	77
8.3 Buurtbewoners	78
8.3.1 Ittersumerbroek	78
8.3.2 Achter Het Singel	79
8.4 Rondhangende jongeren	80
8.4.1 Ittersumerbroek	80
8.4.2 Achter Het Singel	81
8.5 Samenvatting	81

9. Slotbeschouwing	83
9.1 Inleiding	83
9.2 Conclusie	83
9.3 Reflectie	85
9.3.1 Theorie	85
9.3.2 Onderzoeksproces	85
9.3.3 Onderzoeksresultaten	87
9.4 Aanbevelingen	88
9.4.1 Gericht aan Halt IJsselland	88
9.4.2 Voor verder onderzoek	91
 Summary	 93
 Referenties	 101
 Bijlagen	 105
1. Interviewvragen buurtbewoners	105
2. Interviewvragen jongeren	108
3. Interviewschema benaderen van buurtbewoners in Ittersumerbroek	109
4. Interviewschema benaderen van buurtbewoners in Achter Het Singel	110

1. Inleiding

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de achtergronden, de probleemstelling, de doelstelling, de onderzoeksvragen en de uitwerking van de onderzoeksvragen van dit onderzoek naar onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners in twee gemeenten in de regio IJsselland besproken. Ten slotte bevat de laatste paragraaf van dit hoofdstuk een leeswijzer.

1.1 Achtergrond van het onderzoek

1.1.1 Rondhangende jongeren

Tegenwoordig staan rondhangende jongeren sterker dan ooit tevoren in de schijnwerpers en zijn ze een veelbesproken onderwerp. Voor kranten zijn de rondhangende jongeren een dankbaar thema en ook op het internet blijven de problemen rondom de jongeren niet onbesproken. Ook bestuurders, (lokale) beleidsmakers en professionals benaderen rondhangende jongeren als een overlastgevende categorie. Burgemeester Cohen van Amsterdam noemde de problemen met rondhangende jongeren, uiteenlopend van aanwezigheid van rondhangende jongeren tot overlastgevend gedrag en criminele activiteiten, één van de grootste problemen van de hoofdstad. En in verschillende ministeriële beleidsprogramma's is nadrukkelijk aandacht voor onbehoorlijk en overlastgevend gedrag van groepen jongeren die rondhangen op straat (RMO, 2008: 11).

Het is niet eenvoudig een duidelijk beeld te krijgen van rondhangende jongeren op straat. De variëteit is namelijk groot. Waar sommige rondhangende jongeren nog naar de basisschool gaan, zijn anderen al jongvolwassenen te noemen. Daarnaast betreft het zowel autochtonen als allochtonen. Doorgaans gaat het om jongens, maar soms ook om meisjes. Meestal zijn het jongeren uit gezinnen met een laag inkomen, maar niet uitsluitend. Sommige jongeren hebben psychische of psychiatrische problemen of zijn zwakbegaafd, maar dat geldt zeker niet voor alle hangjongeren. Verder kunnen groepen rondhangende jongeren van onder andere samenstelling, omvang en organisatie verschillen. Tot slot zijn rondhangende jongeren te vinden in achterstandsbuurtten in de Randstad, maar ook in Vinex-wijken en kleine dorpen op het platteland (RMO, 2006: 16). In beleidskringen worden groepen rondhangende jongeren sinds enkele jaren aan de hand van de shortlist groepsriminaliteit ingedeeld in drie verschillende categorieën op basis van de mate waarin zij maatschappelijk onacceptabel gedrag vertonen. Deze categorieën zijn hinderlijke jeugdgroepen, overlastgevende jeugdgroepen en criminele jeugdgroepen (Ferwerda, 2009: 6).

Ondanks dat er tegenwoordig veel aandacht wordt besteed aan rondhangende jongeren is rondhangen in de openbare ruimte geen nieuw fenomeen. Het is van alle tijden en leeftijden en komt overal voor. Uit onderzoek is gebleken dat meer dan 50% van de jongeren wel eens rond hangt op straten en pleinen in de buurt. Zij beschouwen dit als één van hun vrijetijdsactiviteiten. Niet omdat ze niets anders te doen hebben, maar gewoon omdat ze het leuk vinden (De Rycke, 2005: 25).

Een onderzoek uit de jaren tachtig ziet het rondhangen van jongeren als het claimen van een zone van vrijheid. Voor de jongeren is het een eigen plek waar ze vrienden kunnen ontmoeten en, tot op zekere hoogte, eigen normen en afspraken kunnen maken, weg van de regels en normen van de volwassen maatschappij. Hierbij is het aspect van het symbolisch bezitten van een eigen plek in de openbare ruimte ook van belang (Vlot, 2006). Jongeren geven zelf aan dat zij de straat op gaan, omdat zij daar ontspanning ervaren en omdat zij op straat kunnen ontsnappen aan het toezicht van volwassenen. Daarnaast kan de behoefte om ergens bij te horen voor jongeren aanleiding zijn om met leeftijdsgenoten buiten te hangen. De straat biedt jongeren dus iets, waar gezinnen en andere instituties niet in kunnen voorzien. Op straat wisselen rondhangende jongeren ervaringen en ideeën uit over de omgang met ouders, opvoeders, leraren en elkaar. Jongeren die rondhangen, leren zich binnen groepen te bewegen (Vreven, 2007: 28) en door het ontbreken van een formele structuur kunnen ze experimenteren met sociale contacten, vriendschappen, onderhandelingsvaardigheden, intimiteit en de voors en tegens van (veel) vrije tijd (RMO, 2008: 19).

Bij jongeren spelen assertief gedrag en het laten zien wat je lichamelijk kunt een belangrijke rol. Indruk maken op de andere sekse is daarvan een onderdeel. Ondanks dat dit uitdagende gedrag hoort bij hun ontwikkelingsfase kan het soms als overlast worden ervaren. Jongeren zijn vaak laat op, nemen radio's mee en kunnen veel lawaai produceren. Scooters en brommers kunnen daarbij een extra bijdrage leveren aan de overlast (Vlot, 2006). Sinds 1993 is overlast door groepen rondhangende jongeren de meeste gesignaleerde vorm van overlast in de woonbuurt (RMO, 2004: 27).

Recent onderzoek naar het aantal jeugdgroepen in Nederland laat zien dat er in 2009 sprake was van 1341 hinderlijke jeugdgroepen, 327 overlastgevende jeugdgroepen en 92 criminele jeugdgroepen. In de regio IJsselland waren er in 2009 52 hinderlijke jeugdgroepen, 5 overlastgevende jeugdgroepen en nul criminele jeugdgroepen (Ferwerda en Van Ham, 2010: 43).

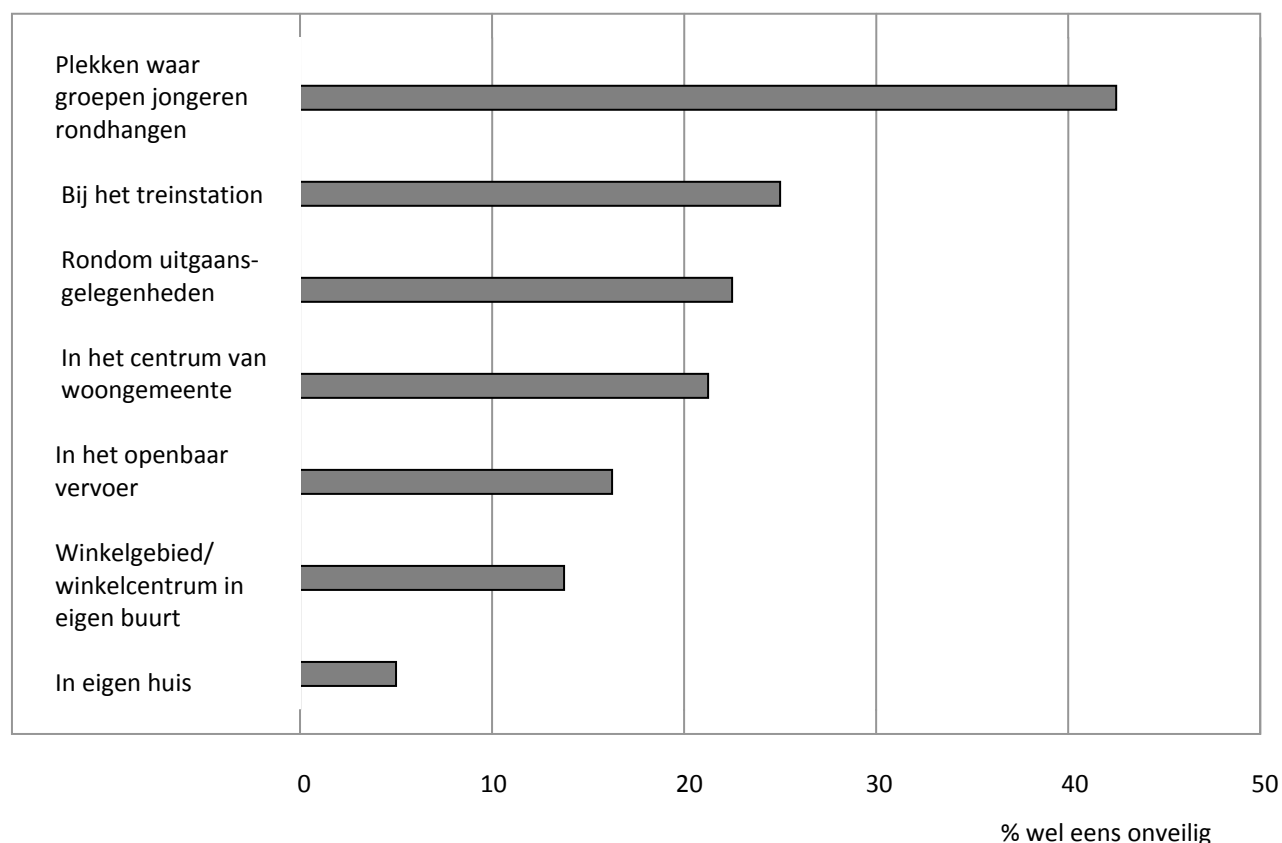
1.1.2 Toenemende onveiligheidsgevoelens

De vrije tijd in onze samenleving wordt steeds meer aan grenzen en regels gebonden. Deze ontwikkeling brengt met zich mee dat regelloos en vrij rondhangen in strijd is met wat maatschappelijk als veilig en normaal wordt gezien (www.hangman.be). Een thema met betrekking tot rondhangende jongeren dat vandaag de dag veel opduikt in de media is dat het rondhangen van jongeren vaak als oorzaak wordt gezien van de toename van geweld en criminaliteit in de maatschappij. Excessen van sommige jongeren worden in de media breed uitgemeten met als gevolg dat alle jongeren bedreigend overkomen. Positieve boodschappen over jongeren halen zelden de voorpagina's (Vreven, 2007: 28).

De laatste tijd is het gevoel van onveiligheid toegenomen, terwijl er statistisch gezien niet in elke buurt meer criminaliteit plaatsvindt. Een kwart van de bevolking (25 procent) in Nederland van vijftien jaar en ouder voelt zich wel eens onveilig en twee procent voelt zich vaak onveilig (CBS, 2009: 49). In de eigen woonbuurt voelt iets meer dan één op de zeven inwoners (16 procent) zich wel eens onveilig en twee procent voelt zich vaak onveilig (CBS, 2009: 49). Wat opvalt, is dat het aantal inwoners van de regio's IJsselland en Drenthe dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen woonbuurt lager is dan het landelijke gemiddelde, terwijl het aantal inwoners van de regio's IJsselland en Drenthe dat zich vaak onveilig voelt in de eigen woonbuurt gelijk is aan het landelijke gemiddelde (CBS, 2009: 51).

Een gevoel van onveiligheid lijkt sterk samen te hangen met de aanwezigheid van rondhangende jongeren; "Bewoners lijken soms wel erg snel de politie te bellen als ze jongeren in de buurt zien. Een self fulfilling prophecy: als je vaak sirenes in de buurt hoort dan creëer je angst en ga je als omwonende ook sneller de politie bellen als je dezelfde jongeren weer tegenkomt" (Vlot, 2006). Uit figuur 1.1 blijkt dat 42 procent van de inwoners van Nederland die zich wel eens onveilig voelen zich wel eens onveilig voelt op plekken waar rondhangende jongeren aanwezig zijn (CBS, 2009: 53). Feit is dus dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren een negatief effect heeft op het veiligheidsgevoel.

Figuur 1.1: Onveiligheidsgevoelens op specifieke plekken in de eigen gemeente (% 'wel eens' onveilig)

1.1.3 Aanpak omtrent rondhangende jongeren

Verschillende actoren en instanties zoeken naar een juiste wijze om met rondhangende jongeren om te gaan. Om het rondhangen te verminderen is door instanties gezocht naar ruimtes die beschikbaar gesteld kunnen worden om deze jongeren onderdak te bieden, zogenaamde hangplekken. De gedachte hierachter is dat jongeren geen plek hebben om naar toe te gaan en zich daarom op straat gaan vervelen. Jongeren lijken echter de voorkeur te geven aan het doorbrengen van hun tijd op straat zonder dat autoriteiten zich met hen bemoeien (Vlot, 2006).

De tendens is dat het afgelopen moet zijn met de vrijblijvendheid en dat rondhangende jongeren hard aangepakt moeten worden. Piepkastjes die een zeer hoge toon verspreiden, in principe alleen hoorbaar voor jongeren, worden opgehangen om jongeren van bepaalde ontmoetingsplaatsen weg te jagen, avondklokken worden ingesteld, samenscholingsverboden worden uitgevaardigd en gebiedsverboden en geldboetes worden voorgesteld en ingezet om het hanggedrag tegen te gaan (Omlo, 2008: 29).

Het uitsluitend grijpen naar vrijheidsstraffen en geldstraffen is echter niet effectief (Omlo, 2008: 29). Mogelijk hangt dit samen met het gegeven dat boetes en een verblijf in de cel bij sommige jongeren

weinig tot geen indruk maken. De straf wordt door deze jongeren vaak niet als een straf beleefd en in sommige hanggroepen kan de status van een jongere zelfs stijgen naarmate het aantal boetes en celnachten toeneemt (Omlo, 2008: 30). Veel gemeenten benaderen rondhangende jongeren te eenzijdig vanuit een veiligheidsperspectief. Wat onveilig voelt, moet repressief aangepakt worden. Opstootjes in de kiem smoren, een onmiddellijk politieoptreden bij klachten van buurtbewoners en rondhangen ontmoedigen lijken gemakkelijke oplossingen, want het probleem is verdwenen. Korte tijd later duiken de rondhangende jongeren echter weer op een andere plaats op. Ze verplaatsen zich gewoon en zoeken een andere plek om elkaar te ontmoeten. Een eenzijdige en repressieve aanpak is op lange termijn dan ook weinig effectief (Vreven, 2007: 29).

Het oplossen van de problemen omtrent rondhangende jongeren blijkt niet eenvoudig te zijn. Naast het feit dat een eenzijdige en repressieve aanpak op de lange termijn weinig effectief blijkt te zijn, durven of kunnen volwassenen de rondhangende jongeren niet goed aan te spreken op hun gedrag. De oorzaak kan mogelijk worden gezocht in het feit dat de sociale controle in de steeds meer geïndividualiseerde maatschappij is weggefallen. Daarnaast lijken volwassenen steeds sneller zich bedreigd te voelen en geïrriteerd te raken door het gedrag van jongeren in de openbare ruimte (Vlot, 2006).

In 2007 heeft het kabinet de Raad voor Maatschappelijk Ontwikkeling (RMO) gevraagd een advies uit te brengen over het thema rondhangende jongeren. Het advies van de RMO komt neer op een oproep aan de gehele samenleving om zich actief in te zetten voor de jeugd zodat zij zelf (op den duur) ook een positieve bijdrage (blijven) leveren aan de samenleving. De RMO meent dat het van cruciaal belang is dat jongeren, buurtbewoners en professionals op een constructieve wijze met elkaar in gesprek gaan over het gebruik van de openbare ruimte (RMO, 2008: 53). Het is de kunst om de jongeren op een punt te laten komen waar zij de voorkeur geven aan een constructieve deelname aan de samenleving in plaats van deze tot last te zijn (Omlo, 2008: 31). Daarbij is het contact zoeken met rondhangende jongeren, vanuit een oprechte wil om deze jongeren en hun klachten te leren kennen, essentieel (Vreven, 2007: 29).

1.2 Probleemstelling

Uit de contacten die Halt IJsselland heeft met de Regionaal Coördinator Veiligheid en de veiligheidscoördinatoren van de gemeenten in de regio IJsselland is bij Halt IJsselland de verwachting ontstaan dat buurtbewoners in verschillende gemeenten in de regio IJsselland te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die veroorzaakt worden door de aanwezigheid van rondhangende jongeren

die recreatief gebruik maken van de openbare ruimte. Dit onderzoek wordt daarom in opdracht van Halt IJsselland in de regio IJsselland uitgevoerd.

Halt IJsselland veronderstelt dat ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren kunnen bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners. Met het organiseren van ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren speelt Halt IJsselland in op het advies en de mening van de RMO dat het van cruciaal belang is dat jongeren, buurtbewoners en professionals op een constructieve wijze met elkaar in gesprek gaan over het gebruik van de openbare ruimte. Halt IJsselland wil de ontmoetingen richten op het verbeteren van de bekendheid van de rondhangende jongeren en de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben, omdat Halt IJsselland van mening is dat wanneer de buurtbewoners onderling meer contact met elkaar hebben en ze de rondhangende jongeren leren kennen dit voor de buurtbewoners zou kunnen leiden tot een vermindering van de gevoelens van onveiligheid.

1.3 Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in hoe ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren kunnen bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners. Voordat aan deze doelstelling voldaan kan worden dient er eerst onderzocht te worden in hoeverre er sprake is van aanwezigheid van onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners en indien deze aanwezig zijn of ze daadwerkelijk veroorzaakt worden door de aanwezigheid van rondhangende jongeren in de buurt. Als blijkt dat buurtbewoners te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die veroorzaakt worden door de aanwezigheid van rondhangende jongeren kan onderzocht worden hoe ontmoetingen tussen beide partijen kunnen bijdragen aan het verminderen van deze onveiligheidsgevoelens.

Om de doelstelling te behalen richt dit onderzoek zich op buurtbewoners en rondhangende jongeren van twee buurten in de regio IJsselland. Het onderzoek wordt uitgevoerd in een buurt in de gemeente Zwolle en in een buurt in de gemeente Zwartewaterland. De keuze voor deze twee buurten wordt op basis van enkele criteria in hoofdstuk drie uitgewerkt.

Hoe Halt IJsselland door het organiseren van ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren kan bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners wordt beschreven in de vorm van een aanbeveling richting Halt IJsselland. Deze aanbevelingen worden samen met het onderzoeksverslag

naar de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners in twee gemeenten in de regio IJsselland als eindresultaat opgeleverd.

1.4 Onderzoeksvragen

Om de bovengenoemde doelstelling te kunnen realiseren en om het onderzoek structuur te geven is er een onderzoeksvraag geformuleerd. Deze onderzoeksvraag luidt als volgt:

Verminderen bekendheid van rondhangende jongeren en sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft en kunnen ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens?

Om tot een beantwoording van deze onderzoeksvraag te komen, worden de volgende deelvragen gehanteerd:

1. Hoe worden onveiligheidsgevoelens in de literatuur gedefinieerd, welke factoren beïnvloeden onveiligheidsgevoelens van burgers in hun directe woonomgeving en op welke wijze vindt deze beïnvloeding plaats?
2. Hebben de buurtbewoners in hun directe woonomgeving te maken met onveiligheidsgevoelens en indien onveiligheidsgevoelens aanwezig zijn waar worden die volgens hen het meest door veroorzaakt?
3. In hoeverre zijn de rondhangende jongeren bij de buurtbewoners bekend en vermindert bekendheid van rondhangende jongeren het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft?
4. In hoeverre is bij de buurtbewoners sprake van sociale binding met andere buurtbewoners en vermindert de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft?
5. Kunnen ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners en zijn beide partijen bereid aan een ontmoeting mee te werken?

1.5 Uitwerking onderzoeksvragen

Op basis van de eerste deelvraag wordt door middel van een literatuurstudie getracht inzicht te krijgen in wat er in de literatuur bekend is over het centrale onderwerp, onveiligheidsgevoelens, van dit onderzoek. Onveiligheidsgevoelens is geen op zichzelfstaand begrip, maar is een component van het meeromvattende concept veiligheidsbeleving. Het begrip veiligheidsbeleving dient eerst omschreven te worden zodat helder wordt hoe onveiligheidsgevoelens in de literatuur gedefinieerd worden. Om in de praktijk te analyseren welke factoren van invloed zijn op onveiligheidsgevoelens van burgers in hun directe woonomgeving dienen eerst factoren die van invloed zijn op de veiligheidsbeleving in kaart gebracht te worden. Aan de hand daarvan kan vervolgens een afbakening van het onderzoek gemaakt worden.

Het eerste deel van de tweede deelvraag is bedoeld om na te gaan in hoeverre er onveiligheidsgevoelens aanwezig zijn. Als blijkt dat de buurtbewoners te maken hebben met onveiligheidsgevoelens dient het laatste deel van de tweede deelvraag om duidelijk te krijgen wie of wat in de directe woonomgeving de meeste onveiligheidsgevoelens bij hen veroorzaakt.

Het doel van het organiseren van ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren is het verbeteren van de bekendheid van de rondhangende jongeren en de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben. Daarom is het van belang inzicht te krijgen in hoeverre de rondhangende jongeren al bekend zijn bij de buurtbewoners en in hoeverre al sprake is van sociale binding met andere buurtbewoners. Vervolgens dient na te worden gegaan of bekendheid van de rondhangende jongeren en de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft, vermindert. Hiertoe dienen de derde en vierde deelvraag.

Tot slot wordt aan de hand van de vijfde deelvraag als eerste getracht inzicht te krijgen in hoe ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren kunnen bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners en vervolgens in de mate van bereidheid van beide partijen om aan een ontmoeting mee te werken.

Om de tweede tot en met de vijfde deelvraag te beantwoorden is gebruikt gemaakt van data die zijn verkregen uit het interviewen van zowel buurtbewoners als rondhangende jongeren. In hoofdstuk 3 wordt hier nader op ingegaan.

1.6 Leeswijzer

In dit eerste hoofdstuk zijn de achtergrond, probleemstelling, doelstelling en onderzoeksvragen uiteengezet. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de literatuur die voor dit onderzoek is gebruikt. Er wordt ingegaan op het begrip onveiligheidsgevoelens en factoren die van invloed zijn op onveiligheidsgevoelens komen aan bod. Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van de methode van onderzoek die is gebruikt om tot de beantwoording van de onderzoeksvraag te komen. In hoofdstuk 4 worden verschillende kenmerken van de voor dit onderzoek geselecteerde buurten en respondenten uiteengezet. In de hoofdstukken 5, 6, 7 en 8 worden de uitkomsten van de interviews met de buurtbewoners en rondhangende jongeren besproken. In hoofdstuk 9 wordt als eerste de onderzoeksvraag beantwoord en vervolgens wordt er gereflecteerd op de theorie, het onderzoeksproces en de onderzoeksresultaten. Ten slotte worden aanbevelingen richting Halt IJsselland en voor verder onderzoek gedaan.

2. Onveiligheidsgevoelens: component van een meeromvattend concept

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de eerste deelvraag. Deze deelvraag luidt als volgt: Hoe worden onveiligheidsgevoelens in de literatuur gedefinieerd, welke factoren beïnvloeden onveiligheidsgevoelens van burgers in hun directe woonomgeving en op welke wijze vindt deze beïnvloeding plaats? Om een antwoord op deze deelvraag te kunnen geven is een literatuurstudie uitgevoerd.

In dit onderzoek staan onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners centraal. Onveiligheidsgevoelens is geen opzichzelfstaand begrip, maar een component van het meeromvattende concept veiligheidsbeleving. Daarom wordt in de tweede paragraaf eerst het begrip veiligheidsbeleving omschreven. Vervolgens komen de drie componenten waar veiligheidsbeleving uit bestaat aan bod. De derde paragraaf gaat in op drie verschillende contexten waarbinnen veiligheidsbeleving tot stand komt en in de vierde paragraaf wordt besproken welke factoren op buurtniveau van invloed zijn op de veiligheidsbeleving. In de vijfde paragraaf wordt aan de hand van de uit de literatuur verkregen inzichten de afbakening van het onderzoek toegelicht. De zesde paragraaf bevat de beantwoording van de eerste deelvraag. Ten slotte wordt op basis van de inzichten die in de voorgaande paragrafen zijn opgedaan in de zevende paragraaf een tweetal hypothesen opgesteld.

2.2 Veiligheidsbeleving: definitie en componenten

2.2.1 Veiligheidsbeleving omschreven

Sinds het einde van jaren zestig is er veel onderzoek gedaan naar veiligheidsbeleving (Boers, Van Steden en Boutellier, 2008: 36). Ondanks de vele onderzoeken ontbreekt een inhoudelijke en eenduidige definitie van veiligheidsbeleving. Uit diverse nationale en internationale onderzoeken waarin veiligheidsbeleving centraal staat blijkt dat er een verscheidenheid aan definities wordt gehanteerd (De Vries, 2005: 5). In nationale onderzoeken wordt vaak gesproken van 'veiligheidsbeleving' (De Vries, 2005), maar ook van 'onveiligheidsbeleving' (Vanderveen, 2002), 'beleving van sociale veiligheid' (Elffers en De Jong, 2004), 'angst voor slachtofferschap' (Wittebrood, 2006a) en 'angst voor criminaliteit' (Oppelaar en Wittebrood, 2006). Het verschil in terminologie is echter geen indicatie dat het inhoudelijk over iets anders gaat, maar weerspiegelt de verschillende optiek van bestuurders en onderzoekers. Bestuurders hebben bijvoorbeeld vaak de wens om doelen positief te formuleren en hebben het daarom liever over veiligheidsbeleving bevorderen dan onveiligheidsbeleving verminderen (Elffers en De Jong, 2004: 12).

De term die internationaal het meest voorkomt in onderzoeken is 'fear of crime'. Fear of crime betekent letterlijk angst voor criminaliteit en brengt een beperkte operationalisatie van concepten met zich mee (Boers, Van Steden en Boutellier, 2008: 36). Niet alleen de angst voor criminaliteit, maar ook algemene gevoelens van verontrusting, ervaringen met hinder en overlast en veranderingen in de buurtcontext zijn bepalend voor de wijze waarop burgers (on)veiligheid beleven (De Vries, 2005: 5). Feitelijke bedreigingen door criminaliteit verklaren maar voor een gering deel de onveiligheidsgevoelens van mensen, terwijl niet strafrechtelijke gedragingen die wel als bedreigend worden ervaren, van belang lijken te zijn bij het ontstaan van gevoelens van angst en kwetsbaarheid (Vanderveen, 1999). Oppelaar en Wittebrood (2006: 9) omschrijven veiligheidsbeleving daarom als volgt: "veiligheidsbeleving wordt gebruikt voor een veelheid aan emoties, opvattingen en opinies, bijvoorbeeld de angst slachtoffer te worden, de inschatting van de kans op slachtofferschap en de bezorgdheid over de wijze waarop de criminaliteit zich ontwikkelt". Deze uiteenlopende onveiligheidsgevoelens kunnen op allerlei manieren worden geordend (Vanderveen, 2006). Het is echter niet mogelijk gebleken de verschillende gevoelens van elkaar te scheiden (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 18).

2.2.2 De drie componenten van veiligheidsbeleving

Om de gevoelens van onveiligheid te beschrijven maken Oppelaar en Wittebrood (2006) een onderscheid tussen individueel en maatschappelijk. Dit onderscheid houdt in dat bij sommige gevoelens de persoonlijke situatie centraal staat (zoals bij angst voor slachtofferschap), terwijl andere gevoelens meer te maken hebben met criminaliteit als maatschappelijk verschijnsel. Daarnaast maken ze met betrekking tot de veiligheidsbeleving een onderscheid tussen cognitief en affectief. De cognitieve component van veiligheidsbeleving heeft betrekking op de kennis die burgers hebben van onveilige situaties en hun inschatting van het risico dat zij lopen om zelf terecht te komen in een dergelijke situatie (De Vries, 2005: 8). Hierbij kan gedacht worden aan opvattingen en opinies over bijvoorbeeld de veronderstelde ontwikkeling van de criminaliteit in de samenleving of de inschatting van de kans om zelf slachtoffer te worden van criminaliteit. Deze 'feitelijke' kennis kan gebaseerd zijn op bijvoorbeeld berichtgeving in de media of eigen slachtofferervaringen (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 18). De emoties die criminaliteit bij burgers opwekt, zoals de persoonlijke angst om zelf slachtoffer te worden, hebben een sterke affectieve component (Oppelaar en Wittebrood, 2006). De affectieve component wordt bepaald door "de gevoelens die burgers hebben ten aanzien van de (potentiële) dreigingen die zij ervaren in de ruimte waarin zij bewegen" (De Vries, 2005: 6). Het gaat hier om onveiligheidsgevoelens die verschillende verschijningsvormen kunnen aannemen, zoals onrust en angst, maar ook boosheid, een gevoel van onrechtvaardigheid, wantrouwen en

onzekerheid (De Vries, 2005: 6). In alle gevallen van dergelijke angstgevoelens ontstaat de angst door dreiging van (vermeend) gevaar. Het gevaar kan direct zijn, bijvoorbeeld wanneer iemand bedreigd wordt met een wapen. De meeste mensen ervaren angst echter vooruitlopend op mogelijke bedreigingen of als reactie op signalen uit de omgeving, zoals rondhangende jongeren of duisternis, die op gevaar wijzen (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 18). Zani et al (2001) merken op dat de cognitieve component van veiligheidsbeleving van invloed is op de affectieve component. Dat houdt in dat de emoties en gevoelens die burgers hebben ten aanzien van hun veiligheid samenhangen met de feitelijke kennis waarover ze beschikken met betrekking tot bepaalde (potentieel) onveilige situaties die gerelateerd zijn aan bepaalde (potentieel) onveilige locaties (De Vries, 2005: 10).

De Vries (2005) voegt aan de cognitieve en de affectieve component van veiligheidsbeleving de conatieve component toe. De gedragingen op basis van de cognitieve en de affectieve component vallen onder de conatieve component. Burgers kunnen bepaald gedrag vertonen, zoals het vermijden van bepaalde plaatsen die als onveilig worden gedefinieerd, het 's avonds niet opendoen van de deur en het beveiligen van de eigen woning, waarin de veiligheidsbeleving van de betreffende burger tot uitdrukking komt (De Vries, 2005: 10).

2.3 De context van veiligheidsbeleving

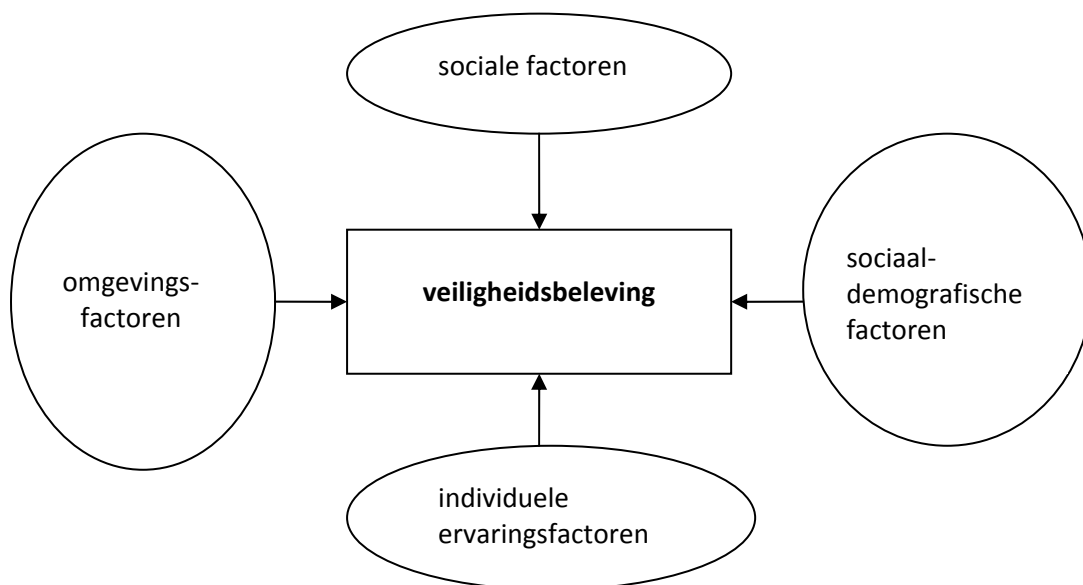
Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de veiligheidsbeleving van burgers gezien dient te worden binnen een context. De veiligheidsbeleving van burgers hangt namelijk enerzijds samen met de sociale context waarbinnen burgers zich bevinden en anderzijds heeft de veiligheidsbeleving te maken met individuele kenmerken van burgers. De context waarbinnen veiligheidsbeleving tot stand komt wordt onderverdeeld in een aantal niveaus. In de literatuur over veiligheidsbeleving zijn er verschillende terminologieën voor deze niveaus terug te vinden. In deze subparagraaf wordt aan de hand van drie verschillende contexten ingegaan op de verschillende factoren die van invloed (kunnen) zijn op de veiligheidsbeleving van burgers.

2.3.1 Veiligheidsbeleving en haar context

Zani et al (2001) maken een onderscheid in een drietal categorieën van contextuele factoren. Ze onderscheiden sociaal-demografische factoren, sociale factoren en omgevingsfactoren. Aan deze indeling heeft De Vries (2005) nog een vierde categorie van contextuele factoren toegevoegd, namelijk individuele ervaringsfactoren. Bij sociaal-demografische factoren gaat het om individuele kenmerken als geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, inkomen, gezondheid en politieke voorkeur (De Vries, 2005: 14). Vanderveen (2002: 35) geeft aan dat vrijwel alle studies laten zien dat de variatie in veiligheidsbeleving deels samenvalt met verschillen in persoonskenmerken. Bij sociale factoren gaat

het om de wijze waarop mensen in aanraking komen met onveiligheid. Het gaat dan niet zozeer om individuele ervaringen zoals slachtofferschap, maar meer om de beeldvorming die gestalte krijgt als gevolg van bijvoorbeeld media-aandacht voor onveiligheid en criminaliteit of als gevolg van het spreken over criminaliteit en onveiligheid met derden (De Vries, 2005: 15). Met betrekking tot de omgevingsfactoren wordt er een onderscheid gemaakt tussen fysieke en sociale omgevingsfactoren. Bij fysieke omgevingsfactoren gaat het bijvoorbeeld om de kwaliteit van de leefomgeving, de aard van de bebouwing en de functie van de bebouwing. De mate waarin verschillende vormen van criminaliteit zich voordoen valt ook onder de fysieke omgevingsfactoren. Onder sociale omgevingsfactoren vallen onder andere de samenstelling van de buurt en de mate waarin burgers zijn geïntegreerd in hun omgeving (De Vries, 2005: 17). Bij individuele ervaringsfactoren gaat het om slachtofferschap. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen slachtofferschap van eigendomsriminaliteit en slachtofferschap van persoonsgerelateerde delicten (De Vries, 2005: 14). In figuur 2.1 is grafisch weergegeven hoe bovenstaande contextuele factoren van invloed (kunnen) zijn op de veiligheidsbeleving.

Figuur 2.1 Veiligheidsbeleving en haar context

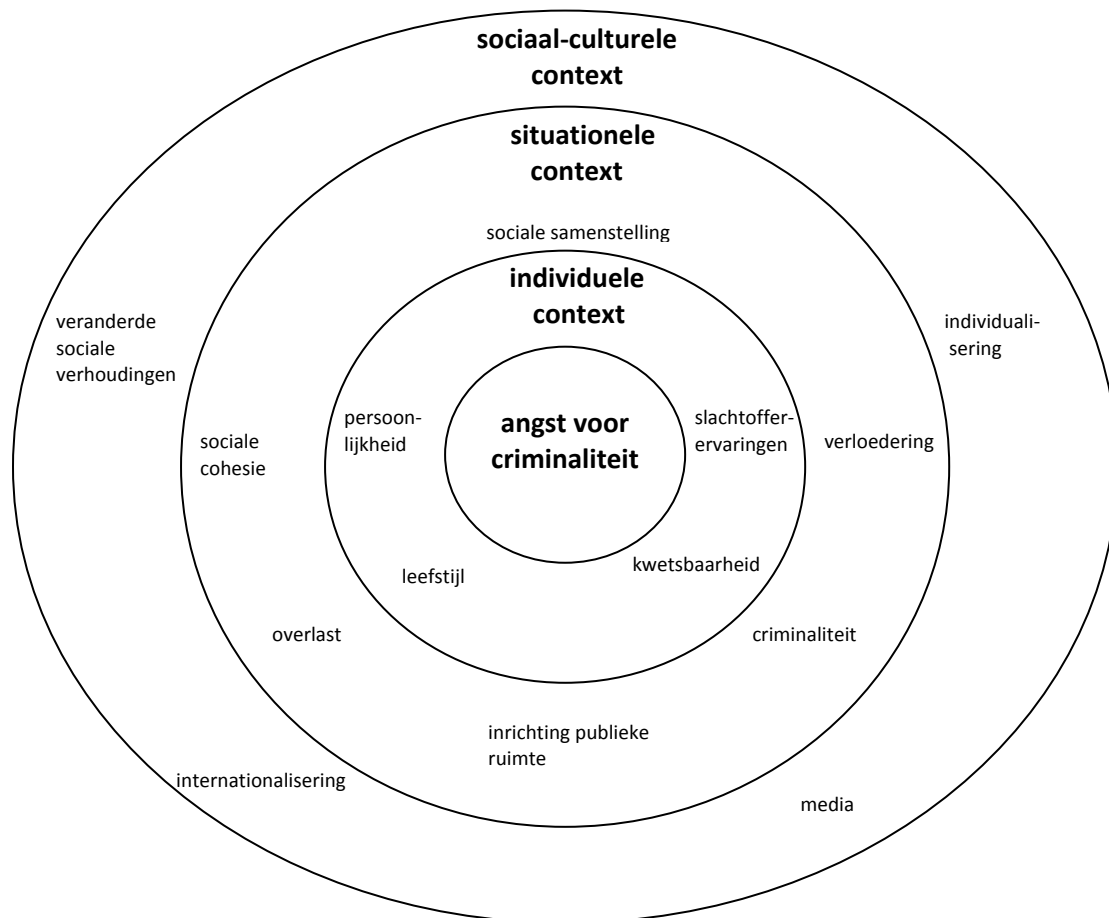
Bron: De Vries (2005: 13)

2.3.2 Angst voor criminaliteit en haar context

Oppelaar en Wittebrood (2006) beschrijven vooral de context van angst voor criminaliteit. Ze maken gebruik van een drietal termen om de verschillende niveaus van de context te onderscheiden. Ze maken een onderscheid tussen verklaringen gericht op kenmerken van de persoon zelf (de individuele context), de directe woonomgeving (situationele context) en de sociaal-culturele context

waarin mensen leven. Bij de individuele context gaat het om persoonlijke kenmerken. Persoonlijke kenmerken bepalen in welke mate individuen zich angstig voelen als gevolg van bepaalde signalen: de één zal zich in een bepaalde situatie wel angstig voelen en de ander niet. De kenmerken die onderdeel uitmaken van de individuele context zijn de persoonlijkheid en kwetsbaarheid van een individu, individuele leefstijl en routineactiviteiten en slachtofferervaringen (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 35). Naast individuele kenmerken kunnen ook kenmerken uit de directe woonomgeving de angst voor criminaliteit aanwakkeren. De inrichting van de publieke ruimte, de sociale samenstelling, sociale cohesie, overlast, verloedering en criminaliteit zijn de belangrijkste kenmerken die als signalen voor angst voor criminaliteit fungeren (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 35). Behalve uit de directe woonomgeving komen uit een bredere sociale context ook signalen die de angst voor criminaliteit kunnen opwekken. Deze kenmerken zijn ontwikkelingen in de media, individualisering en veranderde sociale verhoudingen (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 40). In figuur 2.2 is het onderscheid dat Oppelaar en Wittebrood maken grafisch weergegeven.

Figuur 2.2 De angst voor criminaliteit en haar context

Bron: Oppelaar en Wittebrood (2006: 35)

2.3.3 De beleving van sociale veiligheid en haar context

Vanderveen (2002) heeft in haar overzichtsartikel *“Beleving van veiligheid in de buurt”* de context van veiligheidsbeleving ondergebracht in drie klassen: persoonsinvloeden, omgevingsinvloeden en maatschappelijke invloeden. Elffers en De Jong (2004) hebben deze onderverdeling in aangepaste vorm overgenomen. Zij beschrijven aan de hand van vier niveaus de context van de beleving van sociale veiligheid. In tabel 2.1 is deze aangepaste vorm weergegeven.

Tabel 2.1 De beleving van sociale veiligheid en haar context

Niveau	Centrale concept
persoon	persoonskenmerken victimisatie risico (perceptie) kwetsbaarheid
persoon en buurt	beveiliging formeel toezicht technisch toezicht overlast
buurt	sociale cohesie criminaliseerbaarheid verloedering bebouwde omgeving
samenleving	media criminaliteit normen

Bron: Elffers en De Jong (2004: 13)

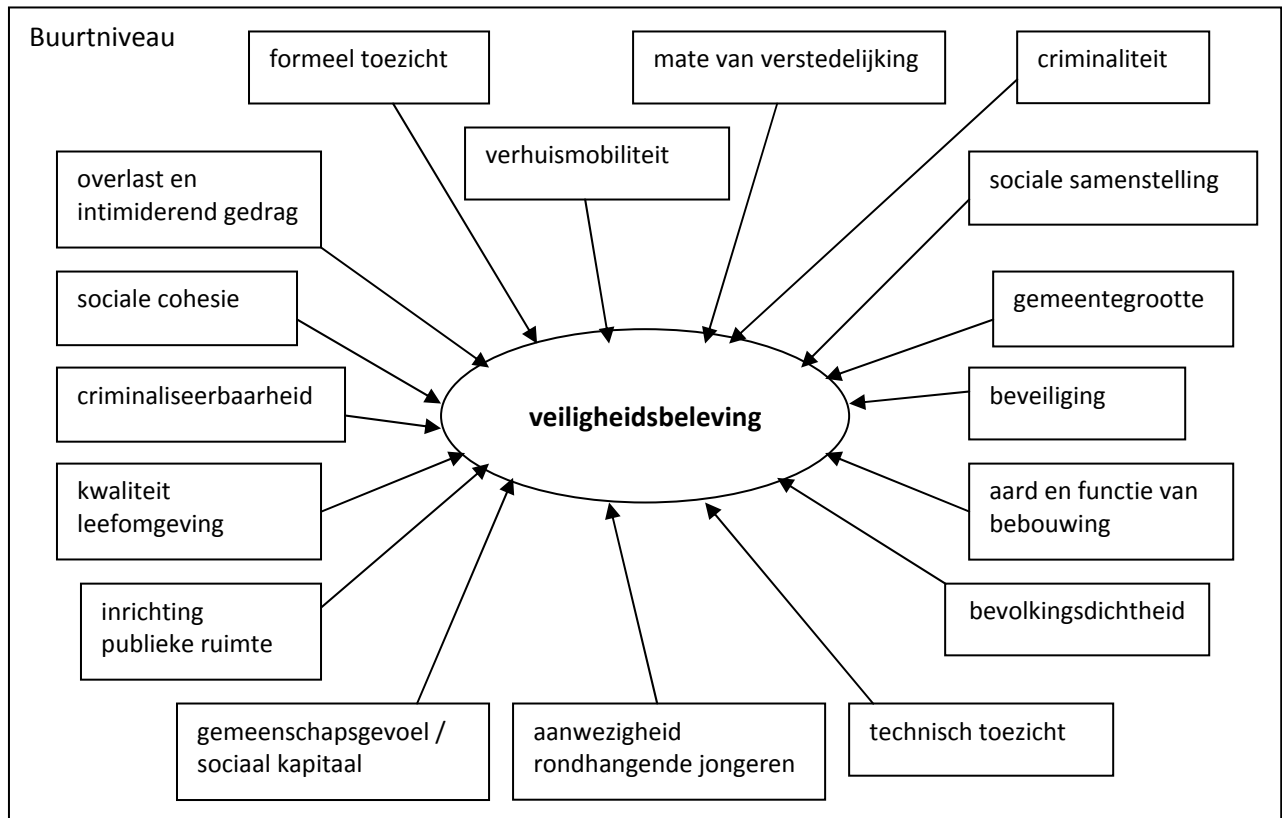
2.4 Factoren die op buurniveau van invloed zijn op de veiligheidsbeleving

Uit de drie eerder besproken contexten blijkt dat de verschillende auteurs niet alleen verschillende terminologieën gebruiken voor de niveaus of contexten, maar dat ze ook de context van veiligheidsbeleving op een verschillende manier indelen. Zo maakt De Vries (2005) een indeling in sociale factoren, sociaal-demografische factoren, slachtofferschap en omgevingsfactoren, maken Oppelaar en Wittebrood (2006) een indeling in sociaal-culturele context, situationele context en individuele context en delen Elffers en De Jong (2004) de context van veiligheidsbeleving in, in persoonsniveau, een persoon en buurniveau, een buurniveau en een samenlevingsniveau.

In dit onderzoek staan onveiligheidsgevoelens die buurtbewoners in hun directe woonomgeving ervaren centraal. Als overkoepelende omschrijving voor factoren die een rol spelen bij de veiligheidsbeleving van burgers in hun directe woonomgeving wordt in dit onderzoek de term

buurtniveau gebruikt. De factoren die op buurtniveau van invloed zijn op de veiligheidsbeleving zijn de sociale omgevingsfactoren van De Vries, de factoren die behoren tot de situationele context van Oppelaar en Wittebrood en de factoren die behoren tot het persoon en buurtniveau en het buurtniveau van Elffers en de Jong. In figuur 2.3 is het buurtniveau grafisch weergegeven.

Figuur 2.3 Het buurtniveau van veiligheidsbeleving

Het buurtniveau omvat voornamelijk de directe woonomgeving van een individu. Op dit niveau zijn tal van factoren van invloed op de veiligheidsbeleving van individuen. Belangrijke factoren zijn de mate van verstedelijking en de gemeentegrootte. Inwoners van grotere gemeenten en meer verstedelijkte gebieden voelen zich over het algemeen onveiliger dan inwoners van kleinere gemeenten en minder verstedelijkte gebieden (Vanderveen, 2002: 37). Er is dus sprake van een geografische spreiding van veiligheidsbeleving. Het is echter nog niet duidelijk of de buurten in Nederland zelf een direct effect hebben op de veiligheidsbeleving, of dat de specifieke bewoners van dergelijke buurten zich onveiliger voelen (Vanderveen, 2002: 37).

Naast de mate van verstedelijking en de gemeentegrootte zijn de inrichting van de publieke ruimte, de sociale samenstelling van de buurt (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 35) en de aard van de bebouwing (De Vries, 2005: 17) ook van invloed op de veiligheidsbeleving. De aanwezigheid en de kwaliteit van maatschappelijke voorzieningen zoals scholen, kinderopvang, huisartsen, ziekenhuizen

en bibliotheken bepalen, naast andere voorzieningen zoals winkels en bedrijfjes, grotendeels het gevoel van veiligheid in de buurt (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 38). In sommige buurten is de onveiligheidsbeleving door de specifieke sociale samenstelling aanzienlijk sterker dan in andere buurten. Maas-de Waal (2002) liet bijvoorbeeld zien dat bewoners zich onveiliger voelen in buurten met een lage sociaaleconomische status (d.w.z. met een relatief groot aandeel huishoudens met een laag inkomen, werklozen en bijstandontvangers) en relatief veel allochtonen en verhuismobiliteit (De Vries, 2005: 18). Uit onderzoek van Moeller (1989) blijkt dat de bevolkingsdichtheid van de buurt waar iemand woont van invloed is op het veiligheidsgevoel van het betreffende individu. Zij concludeert dat hoe hoger de bevolkingsdichtheid van de buurt is, hoe onveiliger mensen zich voelen (De Vries, 2005: 17). De Vries (2005: 93) laat in haar onderzoek zien dat individuen die in hoogbouw wonen zich vaker onveilig voelen dan individuen die in laagbouw wonen. Daarnaast voelen huurders zich onveiliger dan mensen die in het bezit zijn van een koopwoning (Kempkens en Wittebrood, 2000: 39).

Overlast en intimiderend gedrag zijn niet te onderschatten factoren in de wijze waarop burgers hun omgeving beleven (Boutellier et al, 2007: 37). Uit eerder onderzoek blijkt dat overlast en criminaliteit de veiligheidsbeleving beïnvloeden (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 39). Deze factoren hebben een negatieve invloed op de veiligheidsbeleving. Voor een groot deel is het de perceptie van criminaliteit en overlast in een buurt die ervoor zorgt dat burgers zich onveilig voelen (Boers et al, 2008: 46). Uit diverse onderzoeken blijkt dat onveiligheidsgevoelens vaak samenhangen met de aanwezigheid van groepen waar een zekere dreiging vanuit gaat (RMO, 2004: 114). Vooral de aanwezigheid van rondhangende jongeren heeft een negatief effect op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners (Vanderveen, 2002: 40). Overlast van jongeren blijkt in veel enquêtes in de top drie te staan als het gaat om factoren die onveiligheidsgevoelens veroorzaken (Ferwerda en Van Ham, 2010: 9). Buurtbewoners kunnen zich onveilig voelen wanneer ze de gedragingen van de rondhangende jongeren als hinderlijk of intimiderend ervaren (Van Noije en Wittebrood, 2008: 21). Uit onderzoek van Blokland (1998) blijkt dat hoe anoniemer de rondhangende jongeren zijn, hoe meer hun aanwezigheid wantrouwen en onveiligheidsgevoelens bij buurtbewoners veroorzaakt (RMO, 2008: 30).

Het gemeenschapsgevoel van burgers is eveneens van invloed op de veiligheidsbeleving (De Vries, 2005: 17). Hierbij gaat het om het gevoel deel uit te maken van een groep. Zani et al (2001) onderscheiden vier dimensies in het gemeenschapsgevoel. De eerste dimensie is lidmaatschap; een gevoel van behoren tot en identificeren met de gemeenschap als geheel. De tweede dimensie is invloed; de wederzijdse relatie tussen de gemeenschap en het individu in termen van hun

mogelijkheid elkaar te beïnvloeden. De derde dimensie is de mate waarin samenwerking met de gemeenschap ertoe leidt dat individuen bepaalde behoeften kunnen realiseren en de vierde dimensie is emotionele binding en steun (De Vries, 2005: 17). Op basis van deze vier dimensies kan een onderscheid worden gemaakt tussen 'safe neighbourhoods' en 'sick neighbourhoods'. Safe neighbourhoods zijn buurten waar burgers elkaar kennen, waar zij dezelfde waarden en overtuigingen delen en zich verantwoordelijk voelen voor wat er gebeurt in de gemeenschap. Buurten waar door burgers een gebrek aan controle en een gevoel van machteloosheid wordt ervaren worden aangeduid als sick neighbourhoods (De Vries, 2005: 17).

Maas-de Waal en De Hart (2003) spreken in dit verband van sociaal kapitaal. Bij sociaal kapitaal gaat het om de sociale netwerken die mensen vormen en onderhouden, de normen waaraan zij elkaar houden en het vertrouwen waarmee ze elkaar tegemoet treden. Zij gaan ervan uit dat in wijken met veel sociaal kapitaal de gevoelens van onveiligheid minder verbreid zijn (De Vries, 2005: 18). De sociale kwaliteit (het onderhouden van sociale contacten, onderlinge saamhorigheid en gezelligheid) en de fysieke kwaliteit (verloedering) van de woonomgeving zijn ook van invloed op de veiligheidsbeleving in de buurt. In buurten die positiever worden beoordeeld op hun sociale en fysieke kwaliteit voelen bewoners zich veiliger (De Vries, 2005: 18).

Sociale cohesie kan het beste omschreven worden als de binding van burgers met hun buurtgenoten en de buurt (Boers et al, 2008: 41). Met de sociale binding tussen mensen worden de formele en informele netwerken waarin mensen participeren en de frequentie van deze contacten bedoeld (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 38). De sociale bindingen tussen mensen zijn van groot belang om veiligheidsbeleving te verklaren. In een omgeving waar sprake is van sociale binding tussen buurtbewoners, zal men zich over het algemeen veiliger voelen en de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners verminderen naarmate de sociale bindingen tussen bewoners van een buurt sterker zijn (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 38). Uit onderzoeken van Blokland (1998) en Oppelaar en Wittebrood (2006) is gebleken dat als buurtbewoners elkaar niet kennen het vertrouwen ontbreekt dat andere buurtbewoners bereid zijn om steun te bieden bij moeilijkheden (RMO, 2008: 30). De Vries (2005) laat in haar onderzoek zien dat individuen die in een stedelijke leefomgeving wonen zich vaker onveilig voelen dan individuen die in een landelijke omgeving wonen, omdat de sociale binding tussen buurtbewoners in een stedelijke leefomgeving over het algemeen kleiner is dan in een landelijke leefomgeving.

2.5 Afbakening onderzoek

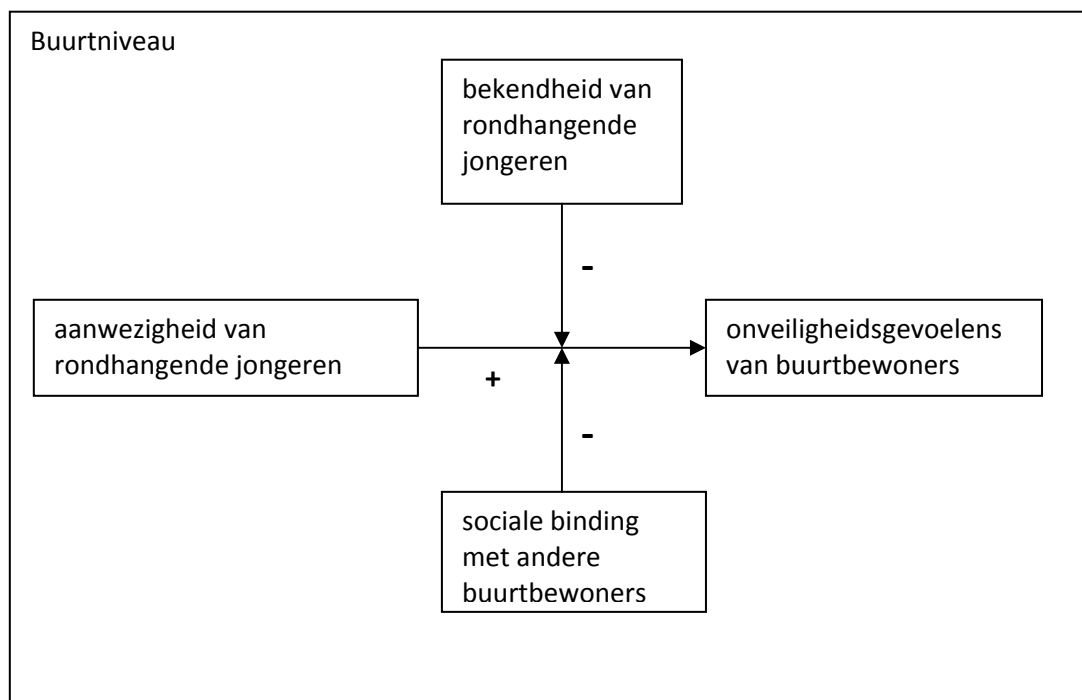
Een eerste afbakening van dit onderzoek is dat de data-analyse zich richt op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners. Onveiligheidsgevoelens behoren, zoals in dit hoofdstuk is gebleken, tot de affectieve component van veiligheidsbeleving. De eerste reden voor deze afbakening is dat gezien de beperkte omvang en tijdsduur van dit onderzoek het niet mogelijk is om het begrip veiligheidsbeleving te onderzoeken. De tweede reden is dat dit onderzoek zich aansluit bij de constatering van Van Koppen en De Vette (1997). Zij stellen vast dat de relatie tussen de werkelijke criminaliteit en de vrees voor criminaliteit misschien niet zo sterk is als vaak wel wordt gedacht. Voor deze constatering geven zij twee redenen aan. Ten eerste kunnen individuen de omvang van de criminaliteit verkeerd, dat wil zeggen te hoog of juist te laag, inschatten. Ten tweede zijn zij van mening dat het bij vrees voor criminaliteit en perceptie van criminaliteit om twee geheel verschillende psychologische processen gaat. Vrees is een emotionele reactie, terwijl het schatten van de omvang van criminaliteit een cognitief proces is. Zij constateren dat vrees voor criminaliteit niet een kwestie is van het afwegen van bedreigingen en risico's en dat onveiligheidsgevoelens eigenlijk los staan van de objectieve onveiligheid (De Vries, 2005: 59). In dit onderzoek gaat het dus om de onveiligheidsgevoelens die buurtbewoners hebben ten aanzien van de (potentiële) dreigingen die zij in hun directe woonomgeving ervaren. Hoe de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners in dit onderzoek gemeten gaan worden, wordt in hoofdstuk 3 besproken.

In dit hoofdstuk is het aantal niveaus van de context waarbinnen veiligheidsbeleving tot stand komt al afgebakend. Dit onderzoek richt zich op factoren die op buurniveau van invloed zijn op de veiligheidsbeleving. Gezien de beperkte omvang en tijdsduur van het onderzoek is het niet haalbaar om alle factoren die op buurniveau van invloed zijn op de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners te onderzoeken. Een tweede afbakening is dan ook een beperking in het aantal factoren dat in de data-analyse wordt meegenomen. Deze afbakening wordt gemaakt op basis van de probleemstelling van dit onderzoek en eerder onderzoek.

De eerste factor op buurniveau die in het onderzoek wordt meegenomen, is gebaseerd op zowel de probleemstelling van dit onderzoek als de inzichten die hierover zijn verkregen vanuit de literatuur. De probleemstelling van dit onderzoek is dat bij Halt IJsselland het idee is ontstaan dat buurtbewoners in verschillende gemeenten in de regio IJsselland te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die veroorzaakt worden door de rondhangende jongeren die recreatief gebruik maken van de openbare ruimte. Uit de literatuur is gebleken dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren inderdaad een negatief effect heeft op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners (Vanderveen, 2002: 40). Op basis hiervan is de eerste factor die in dit onderzoek

meegenomen wordt de aanwezigheid van rondhangende jongeren. Uit eerder onderzoek (Blokland, 1998) is gebleken dat hoe anoniemer rondhangende jongeren zijn, hoe meer hun aanwezigheid onveiligheidsgevoelens bij buurtbewoners veroorzaakt (RMO, 2008: 30). De tweede factor op buurtniveau die in dit onderzoek wordt meegenomen is daarom bekendheid van rondhangende jongeren. Als derde factor op buurtniveau wordt sociale binding met andere buurtbewoners meegenomen, omdat uit eerdere onderzoeken is gebleken dat onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners verminderen naarmate de sociale bindingen tussen bewoners van een buurt sterker zijn (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 38) en als buurtbewoners elkaar niet kennen, ontbreekt het vertrouwen dat andere buurtbewoners bereid zijn om steun te bieden bij moeilijkheden (RMO, 2008: 30). In figuur 2.4 is de afbakening van dit onderzoek grafisch weergegeven.

Figuur 2.4 Afbakening onderzoek

2.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk is nader ingegaan op de eerste deelvraag: Hoe worden onveiligheidsgevoelens in de literatuur gedefinieerd, welke factoren beïnvloeden onveiligheidsgevoelens van burgers in hun directe woonomgeving en op welke wijze vindt deze beïnvloeding plaats?

Onveiligheidsgevoelens worden in de literatuur omschreven als de affectieve component van het meeromvattende concept veiligheidsbeleving en worden gedefinieerd als “de gevoelens die burgers hebben ten aanzien van de (potentiële) dreigingen die zij ervaren in de ruimte waarin zij bewegen”

(De Vries, 2005: 6). Naast onveiligheidsgevoelens bestaat het concept veiligheidsbeleving uit de kennis die burgers hebben van onveilige situaties en hun inschatting van het risico dat zij lopen om zelf terecht te komen in een dergelijke situatie (cognitieve component) en uit de gedragingen, zoals vermijdingsgedrag en beveiligingsgedrag, op basis van de cognitieve en de affectieve component (conatieve component). Onveiligheidsgevoelens kunnen zich voordoen in verschillende vormen. Naast gevoelens van angst kan het ook gaan om gevoelens van onrust, boosheid, onrechtvaardigheid, onzekerheid en wantrouwen. De context van veiligheidsbeleving blijkt te bestaan uit verschillende niveaus, waar in de literatuur verschillende terminologieën voor zijn te vinden. Op basis van drie verschillende contexten zijn de factoren die op buurtniveau van invloed zijn op de veiligheidsbeleving geselecteerd. Het buurtniveau behelst voornamelijk de directe woonomgeving van een individu. De factoren die op buurtniveau van invloed zijn op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners zijn de sociale omgevingsfactoren, de factoren die onderdeel zijn van de situationele context, de factoren die onderdeel zijn van het persoon en buurtniveau en de factoren die onderdeel zijn van het buurtniveau. Dit onderzoek richt zich op drietal van deze factoren. Deze drie factoren zijn aanwezigheid van rondhangende jongeren, bekendheid van rondhangende jongeren en sociale binding met andere buurtbewoners. De aanwezigheid van rondhangende jongeren heeft een negatieve invloed op de gevoelens van veiligheid van buurtbewoners. Daarnaast is gebleken dat hoe anoniemer rondhangende jongeren zijn, hoe meer hun aanwezigheid onveiligheidsgevoelens bij buurtbewoners veroorzaakt. De sociale binding met andere buurtbewoners is ook van invloed op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners, omdat als buurtbewoners elkaar niet kennen het vertrouwen ontbreekt dat andere buurtbewoners bereid zijn om steun te bieden bij moeilijkheden. De onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners verminderen naarmate de sociale binding met andere buurtbewoners sterker is.

De vier variabelen die in dit onderzoek centraal staan zijn onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners, aanwezigheid van rondhangende jongeren, bekendheid van rondhangende jongeren en sociale binding met andere buurtbewoners. In hoofdstuk 3 worden deze variabelen geoperationaliseerd zodat ze voor het onderzoek in de praktijk gebruikt kunnen worden.

2.7 Hypothesen

Op basis van de in de bovenstaande paragrafen uitgewerkte theoretische achtergronden en de afbakening in een drietal factoren die van invloed zijn op de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners wordt in deze paragraaf een tweetal hypothesen opgesteld.

Hypothese 1: Hoe meer de rondhangende jongeren bekend zijn bij de buurtbewoners, hoe minder de aanwezigheid van deze jongeren onveiligheidsgevoelens bij de buurtbewoners veroorzaakt.

Hypothese 1 is gebaseerd op een onderzoek van Blokland (1998). Uit dit onderzoek is gebleken dat hoe anoniemer rondhangende jongeren zijn, hoe meer hun aanwezigheid onveiligheidsgevoelens bij buurtbewoners veroorzaakt

Hypothese 2: Hoe sterker de sociale binding met andere buurtbewoners is, hoe minder de aanwezigheid van rondhangende jongeren onveiligheidsgevoelens bij de buurtbewoners veroorzaakt.

Deze hypothese is gebaseerd op de resultaten van onderzoeken van Blokland (1998) en Oppelaar en Wittebrood (2006). Oppelaar en Wittebrood (2006) concluderen in hun onderzoek dat onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners verminderen naarmate de sociale bindingen tussen bewoners van een buurt sterker zijn. Uit beide onderzoeken is gebleken dat als buurtbewoners elkaar niet kennen, het vertrouwen ontbreekt dat andere buurtbewoners bereid zijn om steun te leveren bij moeilijkheden.

Deze twee hypothesen worden in hoofdstuk zes en zeven getoetst. Deze toetsing wordt uitgevoerd op basis van data die tijdens de interviews zijn verkregen.

3. Methode van onderzoek

3.1 Inleiding

De probleemstelling, doelstelling, onderzoeksvragen en het theoretisch kader, aan de hand van een literatuurstudie, zijn inmiddels helder. Er is echter nog niets gezegd over de manier waarop de praktijkstudie is uitgevoerd. Dat komt in dit hoofdstuk aan bod. In de tweede paragraaf wordt de onderzoeksopzet besproken. Hierbij komen de methoden die gebruikt zijn om de data te verzamelen, de wijze waarop de respondenten zijn geselecteerd en de manier waarop de data vervolgens zijn geanalyseerd aan bod. Ten slotte worden in de derde paragraaf de variabelen onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners, aanwezigheid van rondhangende jongeren, bekendheid van rondhangende jongeren en sociale binding met andere buurtbewoners geoperationaliseerd.

3.2 Onderzoeksopzet

Dit onderzoek bevat de volgende drie kenmerken: verkennend, verklarend en kwalitatief. Het onderzoek is verkennend van aard, omdat de onderzoeksvragen een open karakter hebben. Aan de hand van de onderzoeksvragen wordt een eerste verkenning verricht betreffende de stand van zaken omtrent door rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners. Tevens wordt nagegaan in hoeverre de bekendheid van rondhangende jongeren en de sociale binding met andere buurtbewoners van invloed zijn op de door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners. Indien er sprake is van door rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners wordt vervolgens een verkenning verricht in hoeverre ontmoetingen, die gericht zijn op het verbeteren van de bekendheid van de rondhangende jongeren en de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben, tussen beide partijen kunnen bijdragen aan het verminderen van de door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de wijze waarop deze ontmoetingen vormgegeven moeten worden en de mate van bereidheid van beide partijen om aan een ontmoeting mee te werken. Het onderzoek heeft een verklarend karakter, omdat in het onderzoek meerdere deelvragen over de samenhang tussen de bij het onderzoek betrokken variabelen gaan.

In de beantwoording van de onderzoeksvragen vormen kwalitatieve gegevens de basis van de dataverzameling, omdat door middel van kwalitatief onderzoek het mogelijk is informatie te verkrijgen over ervaringen, meningen, wensen, behoeften, verwachtingen en achterliggende motivaties van de buurtbewoners en rondhangende jongeren. Deze informatie is nodig om de

deelvragen en de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden. Daarnaast kan deze vorm van onderzoek goed ingezet worden om de buurtbewoners en rondhangende jongeren zelf te laten meedenken over de mogelijke invulling van een ontmoeting.

3.2.1 Methoden van dataverzameling

Voor de beantwoording van de deelvragen wordt gebruik gemaakt van verschillende methoden van dataverzameling. Zoals uit hoofdstuk 2 is gebleken is voor de beantwoording van de eerste deelvraag van dit onderzoek gebruik gemaakt van diverse literatuur. Door middel van een literatuurstudie is er inzicht verkregen in het centrale onderwerp van dit onderzoek; onveiligheidsgevoelens. Daarnaast is er inzicht verkregen in zowel de verschillende factoren die van invloed zijn op onveiligheidsgevoelens van burgers in hun directe woonomgeving als hoe deze factoren onveiligheidsgevoelens beïnvloeden.

Het verzamelen van nieuwe gegevens is een belangrijk onderdeel van onderzoek doen. Het empirische materiaal moet op een manier worden verkregen zodat het materiaal een helder en betrouwbaar beeld van de werkelijkheid geeft. De nieuwe kwalitatieve gegevens zijn in chronologische volgorde op onderstaande twee manieren verzameld:

1. Oriënterende voorgesprekken

Voordat het onderzoek in de praktijk werd uitgevoerd is eerst een viertal oriënterende voorgesprekken gevoerd met achtereenvolgens de coördinator van Halt IJsselland, de beleidsadviseur Jeugd van de Politie IJsselland, de coördinator buurtbemiddeling van Travers Welzijn Zwolle en de coördinator van Stichting Jeugdwerk Zwartewaterland. Op basis van deze vier gesprekken is inzicht verkregen in de huidige stand van zaken omtrent de aanwezigheid van rondhangende jongeren in de regio IJsselland.

De functie van de eerste twee gesprekken was het verkrijgen van informatie over de aanwezigheid van rondhangende jongeren op gemeenteniveau en de functie van de laatste twee gesprekken was het verkrijgen van informatie over de aanwezigheid van rondhangende jongeren op buurniveau. De informatie die uit deze gesprekken naar voren is gekomen, is gebruikt om eerst nader te bepalen welke twee gemeenten voor dit onderzoek geschikt zijn en is vervolgens gebruikt om na te gaan welke twee buurten voor dit onderzoek geschikt zijn.

2. Interviews

Om de nodige gedetailleerde informatie te krijgen zijn, na de oriënterende voorgesprekken en het vaststellen van de twee buurten die voor dit onderzoek geschikt zijn, interviews afgenomen. De uit de theorie opgedane inzichten en verklaringen zijn door middel van het afnemen van interviews getoetst in de praktijk. Op basis van de informatie die uit deze interviews naar voren komt, kunnen de tweede, derde, vierde en vijfde deelvraag beantwoord worden.

De interviews die zijn afgenomen waren semi-gestructureerd van aard. Dit betekent dat een deel van de vragen van tevoren is vastgesteld. Het voordeel hiervan is dat in ieder interview een deel van de vragen gelijk is en vergeleken kan worden. Bovendien blijft er met deze wijze van structurering voldoende ruimte over voor de geïnterviewde om over eigen ervaringen te vertellen en voor de onderzoeker om flexibel om te gaan met de informatie die hij te horen krijgt (Grix, 2004). De interviewvragen bestonden uit open vragen, gesloten vragen en een aantal stellingen. De open vragen dienden om brede informatie te krijgen en de gesloten vragen en stellingen hadden als doel specifieke informatie te verzamelen. Voordat de interviews zijn afgenomen zijn de respondenten ervan op de hoogte gesteld dat alle informatie die zij tijdens het interview vrijgeven anoniem wordt verwerkt. Hierdoor is aan de ene kant de kans op eerlijke en betrouwbare antwoorden groter en aan de andere kant de kans op sociaal wenselijke antwoorden geringer.

In de eerste en tweede bijlage zijn de interviewvragen voor de buurtbewoners en de jongeren terug te vinden.

3.2.2 Case selectie

Op basis van de informatie over de aanwezigheid van rondhangende jongeren op gemeenteniveau en buurniveau, die uit de oriënterende voorgesprekken naar voren is gekomen, zijn drie verschillende criteria geformuleerd voor het selecteren van de cases die in dit onderzoek onderzocht gaan worden. Als eerste is gezien de beperkte omvang en tijdsduur van dit onderzoek gekozen voor het selecteren van twee verschillende gemeenten. De twee gemeenten die voor dit onderzoek zijn geselecteerd voldoen aan het volgende criterium:

Verschil in omvang

De regio IJsselland bestaat uit gemeenten die allemaal verschillen in omvang (oppervlakte en inwonertal). Om dit onderzoek representatief te laten zijn voor de regio IJsselland dienen de twee geselecteerde gemeenten in omvang te verschillen. De gemeenten die voor dit onderzoek zijn

geselecteerd zijn Zwolle en Zwartewaterland, omdat de coördinator van Halt IJsselland contacten heeft bij zowel de gemeente als de politie van Zwolle en Zwartewaterland.

Nadat de twee gemeenten geselecteerd waren, was de tweede stap het selecteren van een buurt in elk van de twee gemeenten. De twee buurten die vervolgens zijn geselecteerd voldoen aan de volgende twee criteria:

Aanwezigheid rondhangende jongeren

Tijdens de oriënterende voorgesprekken is over de twee buurten die voor dit onderzoek geselecteerd zijn naar voren gekomen dat er rondhangende jongeren aanwezig zijn.

Rondhangende jongeren behoren tot hinderlijke jeugdgroep

De rondhangende jongeren in de twee geselecteerde buurten behoren tot een hinderlijke jeugdgroep. Dit is van belang omdat Halt IJsselland voor deze rondhangende jongeren de ontmoetingen wil organiseren.

De hinderlijke jeugdgroep hangt wat rond in de buurt, trekt zich niet zoveel aan van de omgeving en is af en toe luidruchtig aanwezig. Er wordt wel alcohol gebruikt, maar weinig in verhouding tot de overlastgevende en criminele jeugdgroep. Soms loopt het wel eens uit de hand en zijn er kleine schermutselingen, maar dat wordt doorgaans snel in de kiem gesmoord en vaak ook meer toevallig dan gepland.. De groep maakt zich incidenteel schuldig aan kleine vernielingen. Een beperkt aantal jongeren maakt zich soms schuldig aan (veelal lichte) geweldsdelicten en (in mindere mate) vermogensdelicten. Over het algemeen is het een groep die nog voldoende 'autoriteitsgevoelig' is en op zijn gedrag aangesproken kan worden (Ferwerda, 2009: 6).

De twee buurten die op basis van deze twee criteria zijn geselecteerd zijn Ittersumerbroek in Zwolle en Achter Het Singel in Zwartewaterland.

3.2.3 Selectie van respondenten

Hoe de respondenten voor de verschillende methoden van dataverzameling worden geselecteerd is belangrijk. Inzicht in de selectie van respondenten zorgt voor helderheid omtrent de informatiebronnen en zegt iets over de mate van betrouwbaarheid van het onderzoek. De selectiemethoden worden per methode van dataverzameling en per groep respondenten toegelicht.

1. Oriënterende voorgesprekken

Zoals eerder is beschreven was de functie van de eerste twee gesprekken het verkrijgen van informatie over de aanwezigheid van rondhangende jongeren op gemeenteniveau en was de functie van de laatste twee gesprekken het verkrijgen van informatie over rondhangende jongeren op buurtniveau. Voor de eerste twee gesprekken zijn de coördinator van Halt IJsselland en de beleidsadviseur Jeugd van de Politie IJsselland geselecteerd, omdat zij in hun dagelijkse werkzaamheden in aanraking komen met rondhangende jongeren op gemeenteniveau. De coördinator buurtbemiddeling van Travers Welzijn Zwolle en de coördinator van Stichting Jeugdwerk Zwartewaterland zijn geselecteerd voor de laatste twee gesprekken, omdat zij in hun dagelijkse werkzaamheden in aanraking komen met rondhangende jongeren op buurtniveau.

2. Interviews

Voor dit onderzoek zijn er interviews afgenomen met zowel buurtbewoners als rondhangende jongeren. Per respondentengroep wordt kort toegelicht hoe de selectie is verlopen. De buurtbewoners zijn geselecteerd op basis van drie criteria. Het eerste criterium was dat de buurtbewoners vanuit hun huis zicht moeten hebben op de rondhangende jongeren. Het tweede criterium was dat ze aanwezig moesten zijn wanneer ze aan huis benaderd werden voor het afnemen van een interview en het derde criterium was dat ze bereid waren om deel te nemen aan het interview. In beide buurten zijn tien buurtbewoners geïnterviewd, omdat dat een haalbaar aantal was gezien de aanwezigheid van buurtbewoners, de bereidheid van buurtbewoners om deel te nemen aan de interviews en de tijd die voor het onderzoek staat.

Gedurende een periode van vier weken is langs de buurtbewoners van de twee buurten gegaan en zijn ze aan huis benaderd. Voorafgaand aan deze periode is naar de buurtbewoners die aan het eerste criterium voldeden een brief gestuurd. Door middel van deze brief zijn ze op de hoogte gesteld van het onderzoek dat in hun buurt plaatsvindt en van de mogelijkheid dat ze kunnen worden benaderd voor het afnemen van een interview. Tevens worden ze in het belang van het onderzoek verzocht, indien mogelijk, deel te nemen aan het interview. De buurtbewoners zijn individueel geïnterviewd, omdat er tijdens het interview werd ingegaan op onderwerpen die betrekking hebben op hun gevoelens. Omdat de buurtbewoners in hun eigen leefomgeving geïnterviewd zijn, voelden ze zich waarschijnlijk het meest op hun gemak om de interviewvragen zo eerlijk mogelijk te beantwoorden.

De rondhangende jongeren zijn per buurt geïnterviewd aan de hand van een groepsinterview waarbij ze wel de mogelijkheid kregen individueel antwoord te geven op de interviewvragen. Een

groepsinterview kenmerkt zich door het feit dat meerdere geïnterviewden bij het interview aanwezig zijn. Omdat zowel de jongerenwerker aanwezig moest zijn tijdens het interviewen van de rondhangende jongeren als dat het jongerencentrum beschikbaar moest zijn, was een groepsinterview praktisch gezien de beste methode om de rondhangende jongeren te interviewen. In overleg met de jongerenwerker en wijkagent van elk van de twee geselecteerde buurten is afgesproken waar en wanneer het groepsinterview plaats zou gaan vinden. De jongerenwerker en wijkagent hebben van tevoren een inventarisatie gemaakt van wanneer de meeste jongeren aanwezig konden zijn en wanneer het jongerencentrum beschikbaar was. Bij de groepsinterviews is de jongerenwerker van de bijbehorende buurt aanwezig geweest.

3.2.3 Kwalitatieve data-analyse

Ter beantwoording van de onderzoeksvragen is in eerste instantie per buurt de kwalitatieve informatie die uit de afgenomen interviews is verkregen onderling vergeleken op mogelijke overeenkomsten en verschillen. De aandacht is daarbij vooral uitgegaan naar in hoeverre de buurtbewoners allen te maken hebben met onveiligheidsgevoelens en indien deze aanwezig zijn in hoeverre ze veroorzaakt worden door de aanwezigheid van rondhangende jongeren in de buurt. Vervolgens is de kwalitatieve informatie gebruikt om na te gaan of de bekendheid van rondhangende jongeren en de sociale binding met andere buurtbewoners het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft, vermindert. Op basis van de inzichten die hieruit voortkwamen, is geanalyseerd of ontmoetingen tussen de buurtbewoners en de rondhangende jongeren kunnen bijdragen aan het verminderen van de door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners en hoe deze ontmoetingen vormgegeven moeten worden. Tot slot is aan de hand van de kwalitatieve informatie geïnventariseerd of beide partijen bereid zijn mee te werken aan een ontmoeting.

3.3 Operationalisatie

In dit onderzoek staan de variabelen onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners, aanwezigheid van rondhangende jongeren, bekendheid van rondhangende jongeren en sociale binding met andere buurtbewoners centraal. Deze variabelen zijn in hoofdstuk 2 nader aan bod gekomen en worden in deze paragraaf geoperationaliseerd. Dat wil zeggen dat de variabelen zo worden uitgelegd en indien nodig meetbaar worden gemaakt zodat ze gebruikt kunnen worden voor het onderzoek.

3.3.1 Onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners

Onveiligheidsgevoelens worden gemeten op basis van twee referentieniveaus: algemeen en individueel (De Vries, 2005: 21). In dit onderzoek zijn de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners gemeten op individueel niveau. Dit betekent dat de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners tijdens de interviews zijn gemeten aan de hand van een algemene vraagstelling op individueel niveau.

In het theoretisch kader is aan bod gekomen dat onveiligheidsgevoelens in de literatuur worden gedefinieerd als de gevoelens die burgers hebben ten aanzien van de (potentiële) dreigingen die zij ervaren in de ruimte waarin zij bewegen. Onveiligheidsgevoelens kunnen verschillende verschijningsvormen aannemen, zoals onrust en angst, maar ook boosheid, een gevoel van onrechtvaardigheid, wantrouwen en onzekerheid. In dit onderzoek worden deze verschillende typen gevoelens die gepaard kunnen gaan met criminaliteit en onveiligheid onderscheiden. Tevens wordt in dit onderzoek onderscheid gemaakt in onveiligheidsgevoelens naar locatie en tijdstip.

Zowel de vraagstelling als de volgorde van de vraagstelling die tijdens de interviews zijn gebruikt sluiten aan bij de wijze waarop in de Veiligheidsmonitor Rijk (2008) onveiligheidsgevoelens worden gemeten. De eerste vraag over onveiligheidsgevoelens was of de respondent zich het afgelopen jaar wel eens onveilig heeft gevoeld in zijn directe woonomgeving en of dit één of meerdere van de volgende verschijningsvormen bij hem oproept: angst, onrust, boosheid, onrechtvaardigheid, wantrouwen en onzekerheid. Deze vraag werd gevolgd door een vraag naar de frequentie (vaak, soms of zelden) van de gevoelens van onveiligheid. Deze vraag is alleen gesteld aan de respondenten die de eerste vraag met 'ja' hebben beantwoord.

Aansluitend is aan de respondenten die hebben aangegeven zich wel eens onveilig te voelen in hun directe woonomgeving een aantal vragen gesteld over welke plekken en situaties in hun directe woonomgeving wel eens onveiligheidsgevoelens veroorzaken. Het gaat hierbij om de vraag of zij zich wel eens onveilig voelen in hun directe woonomgeving als ze op straat lopen, in hun eigen huis zijn, als ze gebruik maken van het openbaar vervoer, op plekken waar groepen jongeren rondhangen of op een andere plek of in een andere situatie die ze zelf aangeven. Aan de respondenten die aangeven dat ze zich op één of meerdere plekken of in één of meerdere situaties in hun directe woonomgeving wel eens onveilig voelen, werd gevraagd of dit overdag, 's avonds of 's nachts het geval is. Daarna is aan dezelfde respondenten gevraagd of ze bepaalde plekken of situaties in hun directe woonomgeving vermijden vanwege deze gevoelens van onveiligheid. Vervolgens is aan alle respondenten gevraagd of ze van elf factoren op buurtniveau op een schaal van één tot en met vijf

willen aangeven in hoeverre ze, wanneer ze aanwezig zouden zijn in hun directe woonomgeving, van invloed zijn op hun gevoelens van onveiligheid. In tabel 3.1 is een overzicht gegeven van de betekenis van schaal één tot en met vijf.

Tabel 3.1 Invloed van factor op buurtniveau op onveiligheidsgevoelens van respondent

Schaal	Betekenis
Één	Volledig niet van invloed
Twee	Niet helemaal van invloed
Drie	Neutraal
Vier	Enigszins van invloed
Vijf	Volledig van invloed

De elf factoren op buurtniveau zijn achtereenvolgens leegstaande woningen, gebrek aan onderhoud van plantsoenen en groenvoorzieningen, hondenpoep, zwerfvuil, verkeer, geluidsoverlast, niet functioneren van straatverlichting, rondhangende jongeren, beschadigingen van voorwerpen of gebouwen, onverzorgde karakter van straten of voetpaden en geurhinder. Deze elf factoren zijn afkomstig uit een opsomming van vijftien mogelijke oorzaken van onveiligheidsgevoelens (Van Craen en Ackaert, 2005: 78) en zijn geselecteerd omdat ze in de directe woonomgeving van de respondenten aanwezig kunnen zijn.

Tot slot is aan de respondenten die hebben aangegeven dat ze zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving gevraagd of ze kunnen aangeven wie of wat in hun directe woonomgeving het afgelopen jaar de meeste onveiligheidsgevoelens bij ze heeft veroorzaakt.

3.3.2 Aanwezigheid van rondhangende jongeren

In de inleiding is naar voren gekomen dat het niet eenvoudig is het begrip rondhangende jongeren te definiëren. Zo kunnen de leeftijd, het geslacht, de etniciteit en de achtergrond van rondhangende jongeren variëren. Daarnaast kunnen de groepen waar de rondhangende jongeren deel van uitmaken verschillen in samenstelling, omvang en organisatie. In dit onderzoek wordt onder een groep rondhangende jongeren een groep van minimaal vier jongens en/of meisjes van twaalf jaar of ouder verstaan.

De aanwezigheid en gedragingen van rondhangende jongeren kan door buurtbewoners als hinderlijk of intimiderend worden ervaren. Wanneer dat het geval is kunnen buurtbewoners zich onveilig gaan

voelen. In dit onderzoek wordt onder andere onderzocht in hoeverre buurtbewoners te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die door de aanwezigheid van rondhangende jongeren worden veroorzaakt. Daarom wordt in dit onderzoek met de aanwezigheid van rondhangende jongeren de aanwezigheid van een groep van minimaal vier jongens en/of meisjes van twaalf jaar of ouder en waarvan hun gedrag als hinderlijk of intimiderend kan worden ervaren, bedoeld.

3.3.3 Bekendheid van rondhangende jongeren

Met bekendheid van rondhangende jongeren wordt in dit onderzoek de mate waarin de jongeren, die in de directe woonomgeving van de buurtbewoners rondhangen, bekend zijn bij de buurtbewoners bedoeld. In hoeverre de rondhangende jongeren bij de buurtbewoners bekend zijn wordt in dit onderzoek gemeten met behulp van een vijftal gesloten vragen waar de respondenten 'ja' of 'nee' op konden antwoorden. Deze gesloten vragen waren als volgt:

- Herkent u één of meerdere van de rondhangende jongeren?
- Weet u één of meerdere namen van de rondhangende jongeren?
- Weet u van één of meerdere van de rondhangende jongeren waar ze wonen?
- Weet u van één of meerdere van de rondhangende jongeren wie de ouders zijn?
- Weet u wat de rondhangende jongeren aan het doen zijn wanneer ze rondhangen?

In hoeverre er sprake is van bekendheid van rondhangende jongeren wordt bepaald aan de hand van het aantal vragen dat door de respondent met 'ja' is beantwoord. De bekendheid van rondhangende jongeren wordt gemeten op een schaal waarbij de volgende drie mogelijkheden worden onderscheiden: rondhangende jongeren zijn niet bekend, rondhangende jongeren zijn redelijk bekend en rondhangende jongeren zijn bekend. In tabel 3.2 is per schaal een overzicht gegeven van het bijbehorende aantal met 'ja' beantwoorde vragen.

Tabel 3.2 Bekendheid van rondhangende jongeren geoperationaliseerd

Schaal	Aantal met 'ja' beantwoorde vragen
Rondhangende jongeren zijn niet bekend	0 to 1
Rondhangende jongeren zijn redelijk bekend	2 to 3
Rondhangende jongeren zijn bekend	4 to 5

3.3.4 Sociale binding met andere buurtbewoners

Uit het theoretisch kader blijkt dat het bij sociale binding gaat om de formele en informele netwerken waarin mensen participeren en de frequentie van deze contacten. Sociale bindingen kunnen ontstaan tussen mensen die elkaar regelmatig tegenkomen of elkaar inschatten als ‘een van ons’ (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 39). In dit onderzoek zijn de formele en informele netwerken waarin de buurtbewoners participeren de relaties en contacten die ze in de directe woonomgeving met andere buurtbewoners hebben. Sociale binding met andere buurtbewoners, wordt in dit onderzoek gedefinieerd als relaties die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben en de contactmomenten die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben.

De sociale binding met andere buurtbewoners, wordt tijdens de interviews gemeten met behulp van een zevental stellingen die de respondenten kunnen beantwoorden met ‘juist’ of ‘onjuist’. Het gaat om de volgende stellingen:

- Mensen kennen elkaar in deze buurt
- Ik heb regelmatig contact met mijn directe burens
- Ik heb regelmatig contact met andere buurtbewoners
- In deze buurt gaat men op een prettige manier met elkaar om
- Ik woon in een buurt met veel saamhorigheid
- In geval van moeilijkheden of nood steun ik mijn buurtbewoners
- In geval van moeilijkheden of nood krijg ik steun van mijn buurtbewoners

In hoeverre bij buurtbewoners sprake is van sociale binding met andere buurtbewoners wordt bepaald op basis van het aantal stellingen dat door de respondent met ‘juist’ is beantwoord. In tabel 3.3 is per schaal een overzicht gegeven van het bijbehorende aantal met ‘juist’ beantwoorde stellingen.

Tabel 3.3 Sociale binding met andere buurtbewoners geoperationaliseerd

Schaal	Aantal met ‘juist’ beantwoorde stellingen
Geen sociale binding met andere buurtbewoners	0 tot en met 1
Zwakke sociale binding met andere buurtbewoners	2 tot en met 3
Redelijke sociale binding met andere buurtbewoners	4 tot en met 5
Sterke sociale binding met andere buurtbewoners	6 tot en met 7

3.4 Betrouwbaarheid onderzoek

Bij de betrouwbaarheid van een onderzoek gaat het om het streven dat als een andere onderzoeker het onderzoek nogmaals uitvoert met dezelfde onderzoeksmethode, toegepast op hetzelfde onderzoeksobject, deze tot dezelfde resultaten komt (Bergsma, 2003: 16). In dit onderzoek wordt hieraan tegemoet gekomen door alle procedures en de wijze waarop de data zijn verzameld nauwkeurig vast te leggen.

Binnen kwalitatief onderzoek richt het betrouwbaarheidsvraagstuk zich op de vraag in hoeverre de verkregen onderzoeksresultaten ‘verstoord’ worden door veronderstellingen en vooroordelen (Bergsma, 2003: 16). De betrouwbaarheid kan worden bedreigd door een ‘verstoring’ in het proces van de oordeelsvorming. Verstoringen kunnen voortkomen uit de eigenschap dat er binnen kwalitatief onderzoek slechts een beperkt aantal bronnen geraadpleegd kunnen worden en uit de eigenschap dat bij kwalitatief onderzoek het object van onderzoek in zijn natuurlijke omgeving bestudeerd en benaderd wordt (Bergsma, 2003: 17).

Om verstoringen die van invloed zijn op de betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten zo veel mogelijk te voorkomen, zijn een aantal maatregelen, zoals geadviseerd door Miles en Huberman (1994), genomen. Allereerst is ervoor gezorgd dat de bedoelingen van het onderzoek eenduidig waren voor alle respondenten. Naar de respondenten is gecommuniceerd wat onderzocht wordt, hoe dat onderzocht wordt, wat er met de resultaten gaat gebeuren en dat alle informatie die zij tijdens de interviews vrijgeven anoniem wordt verwerkt. Daarnaast zijn niet alleen buurtbewoners gehoord, maar ook buitenstaanders als de coördinator van Halt IJsselland, de beleidsadviseur Jeugd van de Politie IJsselland, de coördinator buurtbemiddeling van Travers Welzijn en de coördinator van Stichting Jeugdwerk in Zwartewaterland. Ook zijn de bezoeken aan de locaties voor het afnemen van interviews verspreid over meerdere weken. Tijdens het afnemen van de interviews is niet afgedwaald naar andere, verleidelijke, sporen door goed te blijven bedenken wat de onderzoeksvragen zijn. Tot slot zijn de interviewvragen van te voren voorbereid en zo geformuleerd dat ze duidelijk zijn en er geen twijfel bestaat over wat er gevraagd wordt. Tevens is voorafgaand aan de interviews aan de respondenten aangegeven dat in het geval van onduidelijkheden om toelichting gevraagd mag worden.

Hoofdstuk 4. Kenmerken geselecteerde buurten en respondenten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de kenmerken van zowel de geselecteerde buurt in de gemeente Zwolle en de geselecteerde buurt in de gemeente Zwartewaterland als de kenmerken van de geselecteerde respondenten beschreven. De tweede paragraaf bevat een bespreking van de kenmerken van de geselecteerde buurten en ten slotte worden de kenmerken van de geselecteerde respondenten in de derde paragraaf uiteengezet.

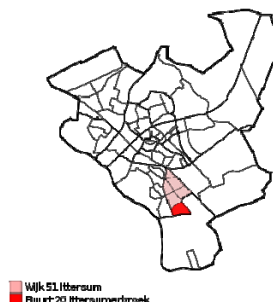
4.2 Kenmerken buurten

De kenmerken van de buurten die in deze paragraaf worden besproken zijn geselecteerd omdat ze in de literatuur als belangrijk voor het onveiligheidsgevoel in de directe woonomgeving naar voren komen (Elffers en de Jong, 2004). De kenmerken die aan bod komen zijn achtereenvolgens: fysieke omgevingsfactoren, sociale omgevingsfactoren, voorzieningenniveau, mate van formeel en technisch toezicht en mate van overlast. In het geval van enkele kenmerken is het voor de invloed die ze op onveiligheidsgevoelens hebben van belang om te kunnen beoordelen of het gaat om een laag of hoog aantal of percentage. Om dit te kunnen beoordelen wordt het aantal of percentage van de buurt vergeleken met het aantal of percentage van de bijbehorende gemeente. De aantallen en percentages (met uitzondering van de overlastmeldingen) zijn afkomstig uit de Statline databank (statline.cbs.nl) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Er is gebruik gemaakt van de meest recente data die per kenmerk beschikbaar waren en dit varieert van 2003 tot en met 2009.

4.2.1 Ittersumerbroek

De buurt in de gemeente Zwolle die voor dit onderzoek is geselecteerd is Ittersumerbroek. Ittersumerbroek behoort tot de wijk Ittersum en heeft 2570 inwoners. In figuur 4.1 is grafisch weergegeven waar in Zwolle de geselecteerde buurt zich bevindt.

Figuur 4.1 Geselecteerde buurt Ittersumerbroek in de gemeente Zwolle

4.2.1.1 Fysieke omgevingsfactoren

Ittersumerbroek bestaat wat betreft woonhuizen uit zowel hoogbouw als laagbouw. De woonhuizen bestaan voor 35% uit huurwoningen en voor 65% uit koopwoningen. In Ittersumerbroek staan weinig tot geen woonhuizen leeg. Op het gebied van stedelijkheid scoort Ittersumerbroek een 4. Dit betekent dat de buurt als weinig stedelijk, 500-1000 adressen per km², kan worden beschouwd.

In Ittersumerbroek is sprake van weinig tot geen verloedering (zoals graffiti, vernieling en rommel op straat; Vanderveen, 2002) van de directe woonomgeving. Tijdens meerdere observaties is geen graffiti of vernieling van bijvoorbeeld bushokjes en telefooncellen waargenomen. Rondom het appartementencomplex 'De Hockeystick' is rommel op straat aangetroffen in de vorm van uitgedrukte sigaretten en bierdopjes. Op deze plek hangen regelmatig jongeren rond.

4.2.1.2 Sociale omgevingsfactoren

Van de 2570 inwoners is 9% van allochtone afkomst. In vergelijking met het aantal inwoners van allochtone afkomst in de gemeente Zwolle (16%) is het percentage inwoners van allochtone afkomst in Ittersumerbroek laag. De bevolkingsdichtheid in Ittersumerbroek is 4613. Dit houdt in dat er 4613 inwoners per km² in Ittersumerbroek wonen. In vergelijking met het aantal inwoners per km² in de gemeente Zwolle (1057) betreft het een hoog aantal inwoners per km². De verhuismobiliteit in Ittersumerbroek is 76 per 1000 inwoners. In Zwolle is de verhuismobiliteit 129 per 1000 inwoners. Ittersumerbroek heeft dus een lage verhuismobiliteit. De sociaaleconomische status van de inwoners wordt gemeten aan de hand van het percentage huishoudens met een laag inkomen, het percentage werklozen en het percentage bijstandontvangers (Maas-de Waal, 2002). In Ittersumerbroek heeft 32% van de huishoudens een laag inkomen, is 1.95% van de inwoners werkloos en ontvangt 12% van de inwoners bijstand. In Zwolle is dat achtereenvolgens 39%, 2.20% en 16%. De inwoners van Ittersumerbroek hebben in vergelijking met de inwoners van Zwolle een hoge sociaaleconomische status. De mate van sociale cohesie is 5.9. Dit is laag in vergelijking met de mate van sociale cohesie (6.3) in Zwolle.

4.2.1.3 Voorzieningenniveau

De voorzieningen zijn onder te verdelen in maatschappelijke voorzieningen zoals scholen, kinderopvang, huisartsen, ziekenhuizen en bibliotheken en andere voorzieningen zoals bedrijfjes en winkels (Oppelaar en Wittebrood, 2006). In Ittersumerbroek bevinden zich 3 basisscholen binnen een afstand van 3 kilometer, 1.5 Vmbo scholen en 0.7 Havo/vwo-scholen binnen 5 kilometer. Daarnaast zijn er binnen 3 kilometer 1,6 kinderdagverblijven en 6 huisartsenpraktijken en binnen 20 kilometer 2 ziekenhuizen. De gemiddelde afstand van alle inwoners tot de dichtstbijzijnde bibliotheek is 1.5

kilometer. In Ittersumerbroek zijn 55 bedrijven gevestigd. De dichtstbijzijnde winkels bevinden zich op 1.3 kilometer.

4.2.1.4 Mate van formeel en technisch toezicht

Politiemensen surveilleren dagelijks in Ittersumerbroek. Tijdens surveillancediensten bezoeken ze regelmatig de plekken die bekend staan om het feit dat er jongeren rondhangen. Naast politiemensen bezoeken jongerenwerkers deze plekken om in contact te komen met jongeren die daar rondhangen.

Op één van de plekken waar regelmatig jongeren rondhangen (rondom het appartementencomplex 'De Hockeystick') is cameratoezicht aanwezig. De aanwezigheid van cameratoezicht op deze plek wordt kenbaar gemaakt door middel van een bord.

4.2.1.5 Mate van overlast

In 2009 hebben de inwoners van Ittersumerbroek zes officiële overlastmeldingen bij de politie doorgegeven. Van deze zes meldingen gingen vier meldingen over overlast van jeugd, één melding over overlast van vuurwerk en één melding was loos alarm. De meldingen over overlast van jeugd gingen voornamelijk over jongeren die lawaai produceren en vernielingen aanrichten. Bij de melding over overlast van vuurwerk ging het om jongeren die vuurwerk naar eenden gooiden. In 2010 zijn nog geen officiële overlastmeldingen van de inwoners bij de politie binnengekomen (Politie Zwolle, 2010).

4.2.2 Achter Het Singel

De buurt in de gemeente Zwartewaterland die voor dit onderzoek is geselecteerd is Achter Het Singel. Achter Het Singel behoort tot de wijk Zwartsluis en heeft 1610 inwoners. In figuur 4.2 is grafisch weergegeven waar in Zwartewaterland de geselecteerde buurt zich bevindt.

Figuur 4.2 Geselecteerde buurt Achter Het Singel in de gemeente Zwartewaterland

4.2.2.1 Fysieke omgevingsfactoren

Wat betreft woonhuizen bestaat Achter Het Singel alleen uit laagbouw. De woonhuizen bestaan voor 50% uit huurwoningen en voor 50% uit koopwoningen. In Achter Het Singel staan weinig tot geen woonhuizen leeg. Achter Het Singel scoort op het gebied van stedelijkheid een 4. Dit betekent dat de buurt als weinig stedelijk kan worden beschouwd.

In Achter Het Singel is sprake van weinig tot geen verloedering van de directe woonomgeving. Tijdens meerdere observaties is geen vernieling van bijvoorbeeld bushokjes en telefooncellen waargenomen. De enige plek waar verloedering is aangetroffen is op en rondom de muziekkoepeel. Op deze plek hangen regelmatig jongeren rond. Rondom de muziekkoepeel lag rommel op straat in de vorm van uitgedrukte sigarettenpeuken, papiertjes en enkele glasscherven en op de binnenkant van de muren van de muziekkoepeel stonden enkele met stift geschreven teksten.

4.2.2.2 Sociale omgevingsfactoren

Van de 1610 inwoners is 4% van allochtone afkomst. In vergelijking met het aantal inwoners van allochtone afkomst in de gemeente Zwartewaterland (5%) is het percentage inwoners van allochtone afkomst in Achter Het Singel bijna gelijk. De bevolkingsdichtheid in Achter Het Singel is 4307. Dit houdt in dat er 4307 inwoners per km² in Achter Het Singel wonen. In vergelijking met het aantal inwoners per km² in de gemeente Zwartewaterland (265) betreft het een hoog aantal inwoners per km². De verhuismobiliteit in Achter Het Singel is 82 per 1000 inwoners. In Zwartewaterland is de verhuismobiliteit 71 per 1000 inwoners. Achter Het Singel heeft dus een hoge verhuismobiliteit. In Achter Het Singel heeft 42% van de huishoudens een laag inkomen, is 1.86% van de inwoners werkloos en ontvangt 13% van de inwoners bijstand. In Zwartewaterland is dat achtereenvolgens 41%, 1.09% en 10%. De inwoners van Achter Het Singel hebben in vergelijking met de inwoners van Zwartewaterland een lage sociaaleconomische status.

4.2.2.3 Voorzieningenniveau

In Achter Het Singel bevinden zich 2 basisscholen binnen een afstand van 3 kilometer, 1 Vmbo school en 1 Havo/vwo-school binnen 5 kilometer. Daarnaast zijn er binnen 3 kilometer 1 kinderdagverblijf en 2 huisartsenpraktijken en binnen 20 kilometer 3 ziekenhuizen. De gemiddelde afstand van alle inwoners tot de dichtstbijzijnde bibliotheek is 0.4 kilometer. Er zijn 40 bedrijven in Achter Het Singel gevestigd.

4.2.2.4 Mate van formeel en technisch toezicht

In Achter Het Singel surveilleren politiemensen dagelijks. Tijdens surveillancediensten bezoeken ze regelmatig de plekken die bekend staan om het feit dat er jongeren rondhangen. De jongerenwerker van Zwartewaterland bezoekt deze plekken ook om in contact te komen met jongeren die daar rondhangen.

4.2.2.5 Mate van overlast

In 2009 hebben de inwoners van Achter Het Singel geen officiële overlastmeldingen bij de politie doorgegeven. Via het jongerenwerk in Zwartewaterland is bij de politie wel informatie binnengekomen over overlast. De jongerenwerker had in de buurt signalen opgevangen over rondhangende jongeren die overlast veroorzaakten. Voor 2010 staat tot nu toe één officiële overlastmelding geregistreerd. Door een buurtbewoner werd gemeld dat jongeren rondom de muziekkoepeel alcohol nuttigden en vuurwerk afstaken.

4.3 Kenmerken respondenten

De kenmerken van de respondenten die in deze paragraaf worden besproken zijn geselecteerd op basis van persoonskenmerken die in de literatuur naar voren zijn gekomen als belangrijk voor het beïnvloeden van onveiligheidsgevoelens (Vanderveen, 2002; De Vries, 2005). De kenmerken die aan bod komen zijn als volgt: geslacht, leeftijd en huishoudensamenstelling. Naast deze kenmerken wordt ook aangegeven hoe lang de respondenten woonachtig zijn in de buurt. Dit is van belang om na te gaan in hoeverre ze in 2009 en 2010 in aanraking zijn gekomen met de aanwezigheid van rondhangende jongeren in hun buurt. De kenmerken van de respondenten worden per buurt overzichtelijk weergegeven in tabel 4.1 en tabel 4.2.

Tabel 4.3 Kenmerken respondenten Ittersumerbroek

	Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Samenstelling huishouden	Aantal jaren woonachtig in buurt
Respondent 1	Vrouw	80	Eenpersoonshuishouden	4
Respondent 2	Vrouw	78	Eenpersoonshuishouden	13
Respondent 3	Vrouw	30	Eenpersoonshuishouden	1,5
Respondent 4	Man	28	Meerpersoonshuishouden (partner, geen kinderen)	1
Respondent 5	Man	75	Eenpersoonshuishouden	5
Respondent 6	Man	26	Eenpersoonshuishouden	1
Respondent 7	Man	25	Meerpersoonshuishouden (partner; geen kinderen)	1
Respondent 8	Vrouw	38	Eenpersoonshuishouden	3.5
Respondent 9	Man	53	Meerpersoonshuishouden (partner, geen kinderen)	2.5
Respondent 10	Man	35	Eenpersoonshuishouden	2.5
	Totaal: 4 Vrouwen 6 Mannen	Gemiddelde: 46.8	Totaal: 7 Eenpersoonshuishoudens 3 Meerpersoonshuishoudens	Gemiddelde: 3.5

Tabel 4.4 Kenmerken respondenten Achter Het Singel

	Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Samenstelling huishouden	Aantal jaren woonachtig in buurt
Respondent 1	Vrouw	36	Meerpersoonshuishouden (partner, geen kinderen)	2
Respondent 2	Man	27	Meerpersoonshuishouden (partner; geen kinderen)	4,5
Respondent 3	Vrouw	25	Meerpersoonshuishouden (partner en 1 kind)	2
Respondent 4	Man	37	Eenpersoonshuishouden	3,5
Respondent 5	Vrouw	68	Eenpersoonshuishouden	15
Respondent 6	Vrouw	62	Eenpersoonshuishouden	8
Respondent 7	Vrouw	58	Eenpersoonshuishouden	17
Respondent 8	Man	36	Meerpersoonshuishouden (partner en 2 kinderen)	16
Respondent 9	Vrouw	59	Meerpersoonshuishouden (partner; geen kinderen)	10
Respondent 10	Vrouw	20	Meerpersoonshuishouden (partner en 1 kind)	1
	Totaal: 7 Vrouwen 3 Mannen	Gemiddelde: 42.8	Totaal: 4 Eenpersoonshuishoudens 6 Meerpersoonshuishoudens	Gemiddelde: 7.9

5. Onveiligheidsgevoelens in de directe woonomgeving

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de tweede deelvraag. Deze deelvraag luidt als volgt: Hebben de buurtbewoners in hun directe woonomgeving te maken met onveiligheidsgevoelens en indien onveiligheidsgevoelens aanwezig zijn waar worden die volgens hen het meest door veroorzaakt?

In de tweede paragraaf en derde paragraaf komen achtereenvolgens de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners in Ittersumerbroek en de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners in Achter Het Singel aan bod. In beide paragrafen wordt eerst besproken in hoeverre de buurtbewoners het afgelopen jaar te maken hebben gehad met onveiligheidsgevoelens in hun directe woonomgeving en aansluitend worden de plekken en situaties die in hun directe woonomgeving wel eens onveiligheidsgevoelens veroorzaken uiteengezet. Vervolgens wordt in beide paragrafen beschreven in hoeverre elf verschillende factoren op buurtniveau, wanneer ze aanwezig zouden zijn in hun directe woonomgeving, van invloed zijn op de onveiligheidsgevoelens van de buurtbewoners. Beide paragrafen eindigen met wie of wat het afgelopen jaar de meeste onveiligheidsgevoelens bij de buurtbewoners heeft veroorzaakt. In de vierde paragraaf worden de opvallende uitkomsten omtrent de onveiligheidsgevoelens van de geïnterviewde buurtbewoners beschreven. Ten slotte bevat de vijfde paragraaf een samenvatting van de belangrijkste resultaten en de beantwoording van de tweede deelvraag.

5.2 Onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners in Ittersumerbroek

5.2.1 De mate van onveiligheidsgevoelens

Buurtbewoner	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Afgelopen jaar wel eens onveilig gevoeld	Ja	Ja	Nee	Nee	Ja	Nee	Nee	Ja	Nee	Ja

In Ittersumerbroek hebben vier van de tien geïnterviewde buurtbewoners zich het afgelopen jaar wel eens onveilig gevoeld in hun directe woonomgeving. Drie van deze vier buurtbewoners voelden zich het afgelopen jaar soms onveilig in hun directe woonomgeving en één van de vier buurtbewoners gaf aan zich zelden onveilig te voelen in zijn directe woonomgeving. De vier buurtbewoners hebben allemaal aangegeven dat de onveiligheidsgevoelens verschijnen in de vorm van angst en onrust. Daarnaast roept het bij drie buurtbewoners wantrouwen en onzekerheid op. Twee buurtbewoners

kampen ook met boosheid wanneer ze zich onveilig voelen. Eén van deze twee buurtbewoners zegt over deze boosheid het volgende:

“Het maakt me boos dat ik me niet altijd veilig voel in mijn eigen buurt, ik vind dat je, je in je eigen woonomgeving veilig moet kunnen voelen.”

5.2.2 Plekken en situaties die onveiligheidsgevoelens veroorzaken

De vier buurtbewoners die zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving voelen zich allemaal wel eens onveilig als ze in hun directe woonomgeving over straat lopen. Twee buurtbewoners voelen zich alleen overdag wel eens onveilig als ze in hun directe woonomgeving op straat lopen. Hierover zegt één van deze twee buurtbewoners:

“Ik voel me overdag al onveilig op straat, dus avonds en ’s nachts ga ik bewust de deur helemaal niet meer uit. Er gebeuren tegenwoordig zulke enge dingen.”

De andere twee buurtbewoners voelen zich overdag niet onveilig als ze in de directe woonomgeving over straat lopen, maar voelen zich wel eens onveilig als ze ’s avonds of ’s nachts over straat lopen in de directe woonomgeving. Drie buurtbewoners voelen zich overdag, ’s avonds of ’s nachts wel eens onveilig op plekken in de directe woonomgeving waar groepen jongeren rondhangen en als ze overdag of ’s avonds gebruik maken van het openbaar vervoer in de directe woonomgeving. Eén buurtbewoner geeft aan dat hij zich vooral onveilig voelt als de jongeren veel lawaai produceren.

“De jongeren die hier rondhangen maken veel lawaai en schreeuwen tegen elkaar en tegen voorbijgangers en daardoor voel ik mij bedreigd.”

Volgens één buurtbewoner schijnen jongeren wel eens met de lichten van hun brommers of scooters bij haar naar binnen. Hierdoor voelt ze zich wel eens ’s avonds en ’s nachts onveilig in haar eigen huis. Drie buurtbewoners weten geen andere plekken of situaties in de directe woonomgeving te noemen die onveiligheidsgevoelens bij hen veroorzaken. Eén buurtbewoner voelt zich wel eens onveilig, omdat er op één van de plekken waar regelmatig jongeren rondhangen cameratoezicht aanwezig is. Zij zegt hierover:

“Juist doordat er een camera hangt, voel ik me onveilig, omdat ik het idee heb dat ik door de gemeente wordt bespied (...) het moet wel onveilig zijn op het plein, want anders hangen ze er geen camera op.”

Drie buurtbewoners vermijden vanwege hun onveiligheidsgevoelens bepaalde plekken of situaties in hun directe woonomgeving. Twee buurtbewoners gaan 's avonds of 's nachts hun huis niet meer uit en één buurtbewoner vermijdt overdag de plekken waar groepen jongeren rondhangen. Eén buurtbewoner zegt over het vermijden van plekken of situaties het volgende:

“Ook al voel ik me wel eens onveilig, ik weiger het gewoonweg om in mijn eigen buurt plekken te vermijden, ik wil kunnen gaan en staan waar ik wil.”

5.2.3 Welke factoren kunnen onveiligheidsgevoelens beïnvloeden

De zes buurtbewoners die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving kennen de elf factoren die op buurniveau van invloed kunnen zijn op onveiligheidsgevoelens lagere schalen toe dan de vier buurtbewoners die zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving. Deze zes buurtbewoners beoordelen de elf factoren niet hoger dan neutraal van invloed (3) op hun onveiligheidsgevoelens. In tabel 5.1 is de beoordeling van de elf factoren op buurniveau overzichtelijk weergegeven.

Tabel 5.1 Invloed van factoren op buurniveau op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners

Buurtbewoner	Eén¹	Twee	Drie	Vier	Vijf	Zes	Zeven	Acht	Negen	Tien	Gemiddelde
Factor op buurniveau											
Leegstaande woningen in directe woonomgeving	4 ²	3	3	1	4	1	1	4	1	2	2.4
Gebrek aan onderhoud plantsoenen en groenvoorzieningen	3	3	1	1	2	1	1	2	1	1	1.6
Hondenpoep	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1.2
Zwerfvuil	1	2	1	1	2	1	1	3	1	1	1.4
Verkeer	4	4	2	1	3	1	2	4	1	1	2.3
Geluidsoverlast	4	1	3	1	5	1	1	3	2	1	2.2
Niet functioneren van straatverlichting	5	4	3	2	2	1	3	5	2	1	2.8
Aanwezigheid rondhangende jongeren	5	5	2	1	5	1	1	1	1	1	2.3
Beschadigingen van voorwerpen of gebouwen	3	3	2	1	3	1	1	4	1	1	2.0
Onverzorgde karakter van straten of voetpaden	3	3	3	1	2	1	1	3	1	1	1.9
Geurhinder	2	2	1	1	2	1	1	2	1	1	1.4

¹ Roodgekleurd nummer betekent dat bijbehorende buurtbewoner zich het afgelopen jaar wel eens onveilig heeft gevoeld in zijn of haar directe woonomgeving.

² Zie tabel 3.1 voor de betekenis van schaal één tot en met vijf.

5.2.4 Oorzaak van onveiligheidsgevoelens

Drie van de vier buurtbewoners die zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving hebben aangegeven dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren rondom het appartementencomplex 'De Hockeystick' het afgelopen jaar de meeste onveiligheidsgevoelens bij ze heeft veroorzaakt. Volgens twee buurtbewoners staan de jongeren ook regelmatig bij de ingang van het gebouw.

"De jongeren hebben wel eens tegen mij gezegd dat ik maar gewoon moest omlopen als ik bij de ingang naar binnen wilde. Ik heb niks teruggezegd, omdat je niet weet hoe ze zullen reageren en wat er dan gebeurt (...) misschien gaan ze mij dan wel treiteren."

Eén buurtbewoner voelde zich onveilig toen hij merkte dat de jongeren in het appartementencomplex aanwezig waren.

"Ik zag ineens dat er jongeren via de brandtrap van het appartementencomplex naar binnen waren gekomen, omdat het hek niet goed was afgesloten. Daar ben ik wel van geschrokken, omdat ik bang was dat ze nou ook hier [in het appartementencomplex] zouden gaan hangen en schreeuwen."

De vierde buurtbewoner die zich het afgelopen jaar wel eens onveilig heeft gevoeld in haar eigen woonomgeving geeft aan dat het cameratoezicht op één van de plekken waar regelmatig jongeren rondhangen de meeste onveiligheidsgevoelens bij haar veroorzaakt.

5.3 Onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners in Achter Het Singel

5.3.1 De mate van onveiligheidsgevoelens

Buurtbewoner	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Afgelopen jaar wel eens onveilig gevoeld	Nee	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee

Drie van de tien geïnterviewde buurtbewoners in Achter het Singel hebben zich het afgelopen jaar wel eens onveilig gevoeld in hun directe woonomgeving. Deze drie buurtbewoners gaven allemaal aan zich het afgelopen jaar soms onveilig te hebben gevoeld in hun directe woonomgeving. Alle drie kampen met angst, onrust, wantrouwen en onzekerheid wanneer ze zich onveilig voelen. Bij twee buurtbewoners verschijnen de onveiligheidsgevoelens ook in de vorm van boosheid. Eén van deze twee buurtbewoners zegt hierover:

“Ik word echt boos wanneer die rondhangende jongeren er weer een rotzooitje van maken. We hebben al zo vaak over hen geklaagd en naar de politie gebeld, maar er wordt niets aan gedaan (...) De jongeren zijn er nog steeds.”

De andere buurtbewoner zegt over haar boosheid:

“Als de straatverlichting weer eens niet werkt en dan vooral in de winter, maakt me dat echt boos. Ik vind dat, dat gewoon moet werken en helemaal wanneer het vroeg donker is.”

5.3.2 Plekken en situaties die onveiligheidsgevoelens veroorzaken

Wanneer ze 's avonds of 's nachts in hun directe woonomgeving over straat lopen voelen de drie buurtbewoners die zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving zich allemaal wel eens onveilig. Ook voelen ze zich alle drie wel eens onveilig op plekken in de directe woonomgeving waar groepen jongeren rondhangen. Twee buurtbewoners voelen zich 's avonds en 's nachts wel eens onveilig op deze plekken en één buurtbewoners voelt zich overdag, 's avonds en 's nachts onveilig op deze plekken. Eén buurtbewoner voelt zich wel eens onveilig als ze overdag of 's avonds gebruik maakt van het openbaar vervoer en 's avonds en 's nachts op plekken waar de straatverlichting het niet doet. Ook voelt ze zich overdag, 's avonds en 's nachts wel eens onveilig in haar eigen straat.

“Ik voel me ook onveilig in mijn eigen straat, omdat de buurt steeds asocialer wordt. Er zijn meer jonge gezinnen in de straat komen wonen en dat spul zit in de zomer elke avond voor hun huis te drinken en ouwehoeren.”

Tot slot voelt één buurtbewoner zich 's avonds en 's nachts wel eens onveilig in haar eigen huis.

“Vanuit mijn huis kijk ik uit op de muziekkoepeel en als er weer jongeren hangen, bel ik wel eens de politie. Maar dan voel ik me eigenlijk nog onveiliger, want wat als die jongeren erachter komen dat ik de politie heb gebeld?”

Vanwege hun onveiligheidsgevoelens vermijden de drie buurtbewoners 's avonds en 's nachts bepaalde plekken of situaties in hun directe woonomgeving. Eén buurtbewoner zegt hierover:

“Ik loop liever een paar straten om, dan dat ik langs een groep jongeren moet lopen.”

5.3.3 Welke factoren kunnen onveiligheidsgevoelens beïnvloeden

De zeven buurtbewoners die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving kennen, net als de zes buurtbewoners van Ittersumerbroek die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving, de elf factoren die op buurtniveau van invloed kunnen zijn op onveiligheidsgevoelens lagere schalen toe dan de drie buurtbewoners die zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving. Deze zeven buurtbewoners beoordelen de elf factoren overwegend niet hoger dan neutraal van invloed (3) op hun onveiligheidsgevoelens. Drie factoren (leegstaande woningen in woonbuurt, verkeer en niet functioneren van straatverlichting) worden een enkele keer beoordeeld met enigszins van invloed (4) op onveiligheidsgevoelens. In tabel 5.2 is de beoordeling van de elf factoren op buurtniveau overzichtelijk weergegeven.

Tabel 5.2 Invloed van factoren op buurtniveau op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners

Factor op buurtniveau	Buurtbewoner	Eén	Twee	Drie	Vier	Vijf ³	Zes	Zeven	Acht	Negen	Tien	Gemiddelde
Leegstaande woningen in woonbuurt		2 ⁴	1	1	1	4	3	4	1	4	3	2.4
Gebrek aan onderhoud plantsoenen en groenvoorzieningen		1	1	1	1	2	2	3	1	1	1	1.4
Hondenpoep		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1.0
Zwerfvuil		2	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1.2
Verkeer		4	1	3	1	4	4	3	2	4	2	2.8
Geluidsoverlast		3	1	1	1	3	4	4	1	1	1	2.0
Niet functioneren van straatverlichting		4	1	1	1	5	5	4	2	3	3	2.9
Aanwezigheid rondhangende jongeren		2	1	1	1	5	5	5	1	1	1	2.3
Beschadigingen van voorwerpen of gebouwen		2	1	1	1	2	2	4	1	1	1	1.6
Onverzorgde karakter van straten of voetpaden		1	1	1	1	2	2	2	1	2	1	1.4
Geurhinder		1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1.2

5.3.4 Oorzaak van onveiligheidsgevoelens

De drie buurtbewoners die zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving hebben allemaal aangegeven dat de aanwezigheid van de rondhangende jongeren

³ Roodgekleurd nummer betekent dat bijbehorende buurtbewoner zich het afgelopen jaar wel eens onveilig heeft gevoeld in zijn of haar directe woonomgeving.

⁴ Zie 3.1 voor de betekenis van schaal één tot en met vijf tabel.

rondom de muziekkoepel het afgelopen jaar de meeste onveiligheidsgevoelens bij hen heeft veroorzaakt.

“Die jongeren daar [bij de muziekkoepel] halen rare dingen uit. Meisjes die tegen jongens aanrijden en meisjes die met elkaar zoenen. Bij winterdag hadden twee jongeren seks op de pingpongtafel die naast de muziekkoepel stond en de anderen maakten daar gewoon foto’s van. Ik kon alles zien vanuit mijn huis en kreeg er een naar gevoel van.”

Een andere buurtbewoner zegt over haar onveiligheidsgevoelens:

“Volgens mij zitten ze graag in het donker, zodat wij niet kunnen zien wat ze uitspoken, want ze trappen elke keer het licht [in de muziekkoepel] kapot. Dan kan ik helemaal niet meer zien wat de jongeren daar uitspoken en voel ik me onveilig als ik er langs moet lopen.”

Volgens haar kan de muziekkoepel beter afgebroken worden.

“Ze kunnen dat ding [de muziekkoepel] beter afbreken, want er wordt toch niks mee gedaan, het trekt alleen maar jongeren aan.”

Twee van de drie buurtbewoners hebben opgemerkt dat het afgelopen jaar niet alleen de rondhangende jongeren de meeste onveiligheidsgevoelens hebben veroorzaakt, maar ook het niet functioneren van de straatverlichting in de directe woonomgeving.

5.4 Opvallende uitkomsten

5.4.1 Kenmerken buurten

Uit onderzoek van het CBS (2009) is naar voren gekomen dat één op de zeven inwoners (zestien procent) van Nederland zich wel eens onveilig voelt in de eigen woonbuurt. Voor IJsselland geldt dat elf procent van de inwoners zich wel eens onveilig voelt in de eigen woonbuurt (statline.cbs.nl, 2008). In Ittersumerbroek heeft veertig procent van de geïnterviewde buurtbewoners zich het afgelopen jaar wel eens onveilig gevoeld in de directe woonomgeving en in Achter Het Singel geldt dat voor dertig procent van de geïnterviewde buurtbewoners. In vergelijking met de cijfers van het CBS kan gezegd worden dat de buurtbewoners in Ittersumerbroek en Achter Het Singel zich in de directe woonomgeving onveiliger voelen dan de gemiddelde inwoner van zowel Nederland als IJsselland.

Voor Ittersumerbroek zou het hoge percentage buurtbewoners dat zich wel eens onveilig voelt verklaard kunnen worden uit twee verschillende kenmerken van de buurt. Ittersumerbroek heeft een hoge bevolkingsdichtheid. Uit eerder onderzoek is gebleken dat hoe hoger de bevolkingsdichtheid hoe onveiliger mensen zich voelen (Moeller, 1989). Daarnaast is de mate van sociale cohesie in Ittersumerbroek laag en hoe lager de sociale cohesie in de buurt is, hoe onveilig mensen zich voelt (Oppelaar en Wittebrood, 2006).

Het hoge percentage buurtbewoners dat zich wel eens onveilig voelt in Achter Het Singel zou verklaard kunnen worden uit drie verschillende kenmerken van de buurt. In Achter Het Singel is sprake van een hoge bevolkingsdichtheid en een hoge verhuismobiliteit. Uit onderzoek van Moeller (1989) en Maas-de Waal (2002) is gebleken dat buurtbewoners zich onveiliger voelen in buurten met een hoge bevolkingsdichtheid en een hoge verhuismobiliteit. De inwoners van Achter Het Singel hebben daarnaast een lage sociaaleconomische status. Maas-de Waal (2002) liet zien dat buurtbewoners zich onveiliger voelen in buurten met een lage sociaaleconomische status.

5.4.2 Kenmerken respondenten

In Ittersumerbroek en Achter Het Singel samen hebben zeven van de twintig buurtbewoners aangegeven dat ze zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving. Deze zeven buurtbewoners blijken overwegend vrouw te zijn. Eén man heeft aangegeven dat hij zich het afgelopen jaar wel eens onveilig heeft gevoeld. Deze uitkomst komt overeen met onderzoek van Vanderveen (2002). Zij concludeert dat mannen zich veiliger voelen dan vrouwen.

De leeftijden van de geïnterviewde buurtbewoners varieert van 20 tot en met 80, met een gemiddelde leeftijd van 44.75. De zeven buurtbewoners die zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving zijn overwegend ouder dan de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar niet onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving. Op één na zijn ze allemaal ouder dan de gemiddelde leeftijd. Deze uitkomst komt overeen met de conclusie van Maas-de Waal en De Hart (2003). Zij hebben geconcludeerd dat ouderen zich vaker onveilig voelen dan jongeren.

De zeven buurtbewoners die zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving leven allemaal in een eenpersoonshuishouden. Deze uitkomst komt overeen met het resultaat van een onderzoek van De Vries (2005). Zij komt tot de conclusie dat individuen die leven in

een eenpersoonshuishouden zich vaker onveilig voelen dan individuen die leven in meerpersoonshuishouden.

5.4.3 Factoren die onveiligheidsgevoelens kunnen beïnvloeden

Alle geïnterviewde buurtbewoners hebben van elf factoren op buurniveau, op een schaal van één tot en met vijf (zie tabel 3.1 voor de betekenis van schaal één tot en met vijf), aangegeven in hoeverre ze, wanneer ze aanwezig zouden zijn in hun directe woonomgeving, van invloed zijn op hun onveiligheidsgevoelens. In tabel 5.3 is per factor de gemiddelde beoordeling per buurt overzichtelijk weergegeven.

Tabel 5.3 Gemiddelde beoordelingen invloed van factoren op buurniveau op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners

Factor op buurniveau	Buurt	Ittersumerbroek	Achter Het Singel
Leegstaande woningen In directe woonomgeving		2.4	2.4
Gebrek aan onderhoud plantsoenen en groenvoorzieningen		1.6	1.4
Hondenpoep		1.2	1.0
Zwerfvuil		1.4	1.2
Verkeer		2.3	2.8
Geluidsoverlast		2.2	2.0
Niet functioneren van straatverlichting		2.8	2.9
Aanwezigheid rondhangende jongeren		2.3	2.3
Beschadiging van voorwerpen of gebouwen		2.0	1.6
Onverzorgde karakter van straten of voetpaden		1.9	1.4
Geurhinder		1.4	1.2

Voor alle factoren geldt dat de gemiddelde beoordeling in Ittersumerbroek niet veel verschilt van de gemiddelde beoordeling in Achter Het Singel. Wat opvalt, is dat de invloed van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens gemiddeld lager of gelijk beoordeeld wordt dan de invloed van het niet functioneren van de straatverlichting, het verkeer en leegstaande woningen in directe woonomgeving, terwijl de aanwezigheid van rondhangende jongeren het vaakst als oorzaak van de meeste onveiligheidsgevoelens wordt genoemd. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de andere drie factoren niet aanwezig zijn in beide buurten of niet worden opgemerkt door de andere buurtbewoners en daardoor niet van invloed zijn op de onveiligheidsgevoelens. Alle geïnterviewde buurtbewoners hebben de aanwezigheid van rondhangende jongeren in de buurt wel opgemerkt, maar alleen de buurtbewoners die zich daardoor het afgelopen jaar het meeste onveilig hebben

gevoeld beoordelen de aanwezigheid van rondhangende jongeren als volledig van invloed op hun onveiligheidsgevoelens. De andere buurtbewoners hebben aangegeven dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren volledig niet van invloed is of niet helemaal van invloed is op hun onveiligheidsgevoelens.

In beide buurten kan per factor onderscheid gemaakt worden tussen de gemiddelde beoordeling van buurtbewoners die zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving en de gemiddelde beoordeling van buurtbewoners die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving. In tabel 5.4 is dit onderscheid overzichtelijk weergegeven.

Tabel 5.4 Onderscheid gemiddelde beoordelingen invloed van factoren op buurtniveau op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners

Factor op buurtniveau	Buurt	Ittersumerbroek		Achter Het Singel	
		Wel eens ⁵	Nooit ⁶	Wel eens	Nooit
Leegstaande woningen In directe woonomgeving		3.8	1.5	3.7	1.9
Gebrek aan onderhoud plantsoenen en groenvoorzieningen		2.5	1.0	2.3	1.0
Hondenpoep		1.5	1.0	1.0	1.0
Zwerfvuil		2.0	1.0	1.3	1.1
Verkeer		3.8	1.3	3.7	2.4
Geluidsoverlast		3.3	1.5	3.7	1.3
Niet functioneren van straatverlichting		4.0	2.0	4.7	2.1
Aanwezigheid rondhangende jongeren		4.0	1.2	5.0	1.1
Beschadiging van voorwerpen of gebouwen		3.3	1.2	2.7	1.1
Onverzorgde karakter van straten of voetpaden		2.8	1.3	2.0	1.1
Geurhinder		2.0	1.0	2.0	1.0

Door het onderscheid dat in tabel 5.4 is gemaakt, valt op dat bij de meeste factoren (in Achter Het Singel zijn de gemiddelde beoordelingen van hondenpoep gelijk) de gemiddelde beoordeling van de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving hoger is dan de gemiddelde beoordeling van de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving. Hieruit kan opgemaakt worden dat wanneer bovenstaande factoren aanwezig zouden zijn in de directe woonomgeving van

⁵ Wel eens betekent gemiddelde beoordelingen van buurtbewoners die zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving.

⁶ Nooit betekent gemiddelde beoordelingen van buurtbewoners die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving.

de geïnterviewde buurtbewoners, ze meer van invloed zijn op de onveiligheidsgevoelens van de buurtbewoners die hebben aangegeven dat ze zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving dan op de onveiligheidsgevoelens van de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving.

5.5 Samenvatting

In dit hoofdstuk is nader ingegaan op de tweede deelvraag: Hebben de buurtbewoners in hun directe woonomgeving te maken met onveiligheidsgevoelens en indien onveiligheidsgevoelens aanwezig zijn waar worden die volgens hen het meest door veroorzaakt?

In Ittersumerbroek hebben vier van de tien geïnterviewde buurtbewoners het afgelopen jaar te maken gehad met onveiligheidsgevoelens en in Achter Het Singel geldt dat voor drie van de tien geïnterviewde buurtbewoners. Bij drie van de vier buurtbewoners van Ittersumerbroek die hebben aangegeven zich het afgelopen jaar wel eens onveilig te hebben gevoeld in hun directe woonomgeving veroorzaakt de aanwezigheid van rondhangende jongeren de meeste onveiligheidsgevoelens. De vierde buurtbewoner voelde zich het meest onveilig door de aanwezigheid van cameratoezicht in de buurt. In Achter Het Singel veroorzaakt de aanwezigheid van rondhangende jongeren bij alle buurtbewoners die hebben aangegeven zich het afgelopen jaar wel eens onveilig te hebben gevoeld in hun directe woonomgeving de meeste onveiligheidsgevoelens. Bij twee van deze drie buurtbewoners veroorzaakt het niet functioneren van de straatverlichting samen met de aanwezigheid van rondhangende jongeren de meeste onveiligheidsgevoelens.

Uit bovenstaande informatie vloeit als antwoord op de tweede deelvraag voort dat in zowel Ittersumerbroek als in Achter Het Singel buurtbewoners in hun directe woonomgeving te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die veroorzaakt worden door de aanwezigheid van rondhangende jongeren of door de aanwezigheid van rondhangende jongeren in combinatie met het niet functioneren van de straatverlichting of door de aanwezigheid van cameratoezicht in de buurt.

6. Bekendheid van rondhangende jongeren

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de derde deelvraag. Deze deelvraag luidt als volgt: In hoeverre zijn de rondhangende jongeren bij de buurtbewoners bekend en vermindert bekendheid van rondhangende jongeren het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft?

In de tweede paragraaf komt de bekendheid van rondhangende jongeren aan bod. Per buurt wordt beschreven in hoeverre de rondhangende jongeren bekend zijn bij de buurtbewoners en of de buurtbewoners wel eens contact met de rondhangende jongeren hebben. De derde paragraaf gaat in op de eerste hypothese die in hoofdstuk 2 is opgesteld. De toetsing van deze hypothese wordt uitgevoerd op basis van data die tijdens de interviews zijn verkregen. Ten slotte bevat de vierde paragraaf een samenvatting van de belangrijkste resultaten en de beantwoording van de derde deelvraag.

6.2 Bekendheid rondhangende jongeren

6.2.1 Ittersumerbroek

Buurtbewoner	1 ⁷	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bekendheid rondhangende jongeren	Niet bekend	Niet bekend	Redelijk Bekend	Niet bekend	Redelijk Bekend	Redelijk bekend	Niet Bekend	Bekend	Redelijk Bekend	Redelijk bekend

In Ittersumerbroek zijn de rondhangende jongeren bij vier van de tien geïnterviewde buurtbewoners niet bekend. Zij hebben alleen aangegeven dat ze weten wat de jongeren aan het doen zijn wanneer ze rondom het appartementencomplex rondhangen. De rondhangende jongeren zijn bij vijf buurtbewoners redelijk bekend, omdat ze één of meerdere van deze jongeren herkennen en weten wat ze aan het doen zijn wanneer rondhangen. Bij één buurtbewoner zijn de rondhangende jongeren bekend. Deze buurtbewoner herkent één of meerdere van deze jongeren, weet van één of meerdere van deze jongeren de naam en weet van één of meerdere van deze jongeren waar ze wonen. Daarnaast weet ze ook wat de jongeren aan het doen zijn als ze rondhangen.

⁷ Roodgekleurd nummer betekent dat bijbehorende buurtbewoner zich het afgelopen jaar het meest onveilig heeft gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren.

Volgens alle geïnterviewde buurtbewoners voetballen de jongeren op het plein voor het appartementencomplex, luisteren ze muziek, kletsen ze met elkaar en drinken ze wel eens een biertje wanneer ze aan het rondhangen zijn rondom het appartementencomplex. Opvallend is dat alleen de drie buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van deze jongeren aangeven dat de jongeren lawaai maken en rotzooi achterlaten.

Negen buurtbewoners van de tien geïnterviewde buurtbewoners hebben aangegeven dat ze geen contact met de rondhangende jongeren hebben. De buurtbewoner bij wie de rondhangende jongeren bekend zijn heeft wel eens contact met ze. Wanneer de buurtbewoner langs ze loopt, maken ze een praatje met elkaar. Daarnaast geeft ze de rondhangende jongeren wel eens een vuilniszak als ze ziet dat de prullenbakken rondom het appartementencomplex vol zijn. Volgens deze buurtbewoner verloopt het contact met de rondhangende jongeren altijd op een prettige manier. Geen enkele buurtbewoner spreekt de rondhangende jongeren aan op hun gedrag. Hierbij valt op dat alleen de drie buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van deze jongeren aangeven dat ze dat niet durven. Eén buurtbewoners zegt hierover:

“Ik durf die jongeren niet aan te spreken, ik ben bang dat ze me dan lastig gaan vallen of gaan treiteren.”

De andere buurtbewoners vinden het niet nodig vinden om de rondhangende jongeren aan te spreken op hun gedrag, omdat ze van mening zijn dat ze zich netjes gedragen en niet voor overlast zorgen.

6.2.2 Achter Het Singel

Buurtbewoner	1	2	3	4	5 ⁸	6	7	8	9	10
Bekendheid rondhangende jongeren	Redelijk bekend	Redelijk bekend	Redelijk bekend	Redelijk bekend	Bekend	Redelijk bekend	Bekend	Bekend	Redelijk Bekend	Niet bekend

De rondhangende jongeren zijn in Achter Het Singel bij één van de tien geïnterviewde buurtbewoners niet bekend. Deze buurtbewoner weet alleen wat de jongeren aan het doen zijn wanneer ze rondhangen rondom de muziekkoepeel. Bij zes buurtbewoners zijn de rondhangende

⁸ Roodgekleurd nummer betekent dat bijbehorende buurtbewoner zich het afgelopen jaar het meest onveilig heeft gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren.

jongeren redelijk bekend. Ze herkennen de rondhangende jongeren en weten wat ze aan het doen zijn wanneer ze rondhangen. Daarnaast weet één buurtbewoner de naam van één of meerdere van deze jongeren. De rondhangende jongeren zijn bij drie buurtbewoners bekend. Deze buurtbewoners herkennen de jongeren, weten van één of meerdere van deze jongeren de naam en weten van één of meerdere van deze jongeren waar ze wonen. Twee van deze buurtbewoners weten ook van één of meerdere van deze jongeren wie de ouders zijn.

De geïnterviewde buurtbewoners geven allemaal aan dat de jongeren kletsen, alcohol drinken en rotzooi achterlaten wanneer ze aan het rondhangen zijn rondom de muziekkoepeel. Volgens één buurtbewoner zijn er jongeren bij die seksuele handelingen verrichten in de muziekkoepeel. Wat opvalt, is dat de drie buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van deze jongeren uitsluitend negatief zijn over de jongeren. Twee van deze drie buurtbewoners zijn zelfs van mening dat de gemeente de muziekkoepeel moet afbreken, omdat het alleen maar rondhangende jongeren aantrekt die voor overlast zorgen.

Eén van de tien geïnterviewde buurtbewoners heeft wel eens contact met de jongeren wanneer hij ze aanspreekt op hun gedrag. Als deze buurtbewoner de jongeren aanspreekt op hun gedrag verloopt het contact niet op een prettige manier. Volgens de buurtbewoner reageren de jongeren vaak agressief.

“Die jongeren zijn scherp met woorden en beginnen te schreeuwen als ik ze vraag of ze hun eigen rotzooi op willen ruimen. Ze hebben zelf een keer een lege fles naar mijn hoofd gegooit.”

De drie buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van deze jongeren hebben aangegeven dat ze de jongeren niet durven aan te spreken op hun gedrag. Vier buurtbewoners spreken de jongeren niet aan op hun gedrag, omdat ze van mening zijn dat hun aanwezigheid niet voor overlast zorgt. Twee buurtbewoners spreken de jongeren niet aan op hun gedrag, omdat ze van mening zijn dat het toch niets uithaalt.

“Ik spreek ze niet aan omdat het geen nut heeft, die jongeren denken dan toch ‘daar heb je ze weer te zeuren’, dat werkt alleen maar averechts.”

6.3 Bekendheid rondhangende jongeren en onveiligheidsgevoelens

De eerste hypothese die in hoofdstuk 2 is opgesteld en in deze paragraaf wordt getoetst, luidt als volgt:

Hypothese 1: Hoe meer de rondhangende jongeren bekend zijn bij de buurtbewoners, hoe minder de aanwezigheid van deze jongeren onveiligheidsgevoelens bij de buurtbewoners veroorzaakt.

In Ittersumerbroek en Achter Het Singel hebben veertien van de twintig geïnterviewde buurtbewoners zich het afgelopen jaar in hun directe woonomgeving nooit onveilig gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren. Uit de schema's in de vorige paragraaf is gebleken dat de rondhangende jongeren bij drie van deze veertien buurtbewoners niet bekend zijn, bij negen buurtbewoners redelijk bekend zijn en bij twee buurtbewoners bekend zijn.

Zes van de twintig geïnterviewde buurtbewoners hebben zich het afgelopen jaar het meest onveilig gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren. Uit de schema's in de vorige paragraaf is gebleken dat voor deze zes buurtbewoners geldt dat de rondhangende jongeren bij twee buurtbewoners niet bekend zijn, bij twee buurtbewoners redelijk bekend zijn en bij twee buurtbewoners bekend zijn.

Uit bovenstaande informatie komt naar voren dat zowel bij de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren als bij de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren de bekendheid van de rondhangende jongeren varieert. Op basis hiervan kan hypothese 1 verworpen worden.

6.4 Samenvatting

In dit hoofdstuk is nader ingegaan op de derde deelvraag: In hoeverre zijn de rondhangende jongeren bij de buurtbewoners bekend en vermindert bekendheid van rondhangende jongeren het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft?

De rondhangende jongeren zijn bij vier buurtbewoners in Ittersumerbroek niet bekend en voor Achter Het Singel geldt dat voor één buurtbewoner. In Ittersumerbroek zijn de rondhangende jongeren bij vijf buurtbewoners redelijk bekend en in Achter Het Singel zijn de rondhangende

jongeren redelijk bekend bij zes buurtbewoners. Bij één buurtbewoner in Ittersumerbroek en bij drie buurtbewoners in Achter Het Singel zijn de rondhangende jongeren bekend.

De hypothese dat *'hoe meer de rondhangende jongeren bekend zijn bij de buurtbewoners, hoe minder de aanwezigheid van deze jongeren onveiligheidsgevoelens bij de buurtbewoners veroorzaakt'* is verworpen, omdat de bekendheid van de rondhangende jongeren varieert bij de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren en bij de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren.

De rondhangende jongeren zijn bij twee van de zes buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van de jongeren niet bekend, bij twee buurtbewoners redelijk bekend en bij twee buurtbewoners bekend. Op basis van deze informatie kan geconcludeerd worden dat de aanwezigheid van de rondhangende jongeren onveiligheidsgevoelens veroorzaken bij zowel buurtbewoners waarbij ze niet bekend zijn als bij buurtbewoners waarbij ze redelijk bekend of bekend zijn.

Uit bovenstaande informatie vloeit als antwoord op de derde deelvraag voort dat de rondhangende jongeren bij vijf buurtbewoners niet bekend, bij elf buurtbewoners redelijk bekend en bij vier buurtbewoners bekend zijn en bekendheid van rondhangende jongeren vermindert het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft niet.

7. Sociale binding met andere buurtbewoners

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de vierde deelvraag. Deze deelvraag luidt als volgt: In hoeverre is bij de buurtbewoners sprake van sociale binding met andere buurtbewoners en vermindert de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft?

In de tweede paragraaf wordt per buurt beschreven in hoeverre bij de buurtbewoners sprake is van sociale binding met andere buurtbewoners. De derde paragraaf gaat in op de tweede hypothese die in hoofdstuk 2 is opgesteld. De toetsing van deze hypothese wordt uitgevoerd op basis van data die tijdens de interviews zijn verkregen. Ten slotte bevat de vierde paragraaf een samenvatting van de belangrijkste resultaten en de beantwoording van de vierde deelvraag.

7.2 Sociale binding met andere buurtbewoners

7.2.1 Ittersumerbroek

Buurtbewoner	1 ⁹	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sociale binding met andere buurtbewoners	Zwakke sociale binding	Redelijke sociale binding	Redelijke sociale binding	Redelijke sociale binding	Zwakke sociale binding	Redelijke sociale binding	Redelijke sociale binding	Redelijke sociale binding	Sterke sociale binding	Sterke sociale binding

In Ittersumerbroek is bij twee van de tien geïnterviewde buurtbewoners sprake van een zwakke sociale binding met andere buurtbewoners. Eén van deze twee buurtbewoners vindt dat men in de buurt op een prettige manier met elkaar omgaat en in geval van moeilijkheden of nood steunt hij zijn buurtbewoners. De andere buurtbewoner heeft aangegeven dat men elkaar kent in de buurt en op een prettige manier met elkaar omgaat en in geval van moeilijkheden of nood steunt hij zijn buurtbewoners.

Zes buurtbewoners hebben een redelijke sociale binding met andere buurtbewoners. Drie van deze zes buurtbewoners zijn van mening dat men elkaar in de buurt kent en op een prettige manier met elkaar omgaat, ze in geval van moeilijkheden of nood steun krijgen van hun buurtbewoners en in geval van moeilijkheden of nood steunen ze hun buurtbewoners. Twee buurtbewoners vinden dat

⁹Roodgekleurd nummer betekent dat bijbehorende buurtbewoner zich het afgelopen jaar het meest onveilig heeft gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren.

men elkaar in de buurt kent en op een prettige manier met elkaar omgaat, ze in een buurt wonen met veel saamhorigheid, ze in geval van moeilijkheden of nood steun krijgen van hun buurtbewoners en in geval van moeilijkheden of nood steunen ze hun buurtbewoners. Volgens één buurtbewoner kent men elkaar in de buurt en gaat men op een prettige manier met elkaar om, heeft hij regelmatig contact met andere buurtbewoners en in geval van moeilijkheden of nood steunt hij zijn buurtbewoners en krijgt hij steun van zijn buurtbewoners.

Twee buurtbewoners hebben een sterke sociale binding met andere buurtbewoners. Volgens één buurtbewoner kent men elkaar in de buurt en gaat men op een prettige manier met elkaar om, heeft hij regelmatig contact met andere buurtbewoners, woont hij in een buurt met veel saamhorigheid en in geval van moeilijkheden of nood steunt hij zijn buurtbewoners en krijgt hij steun van zijn buurtbewoners. De andere buurtbewoner geeft aan dat men elkaar in de buurt kent en op een prettige manier met elkaar omgaat, hij regelmatig contact heeft met zijn directe burens, in een buurt woont met veel saamhorigheid en in geval van moeilijkheden of nood steunt hij en krijgt hij steun van zijn buurtbewoners.

7.2.2 Achter Het Singel

Buurtbewoner	1	2	3	4	5 ¹⁰	6	7	8	9	10
Sociale binding met andere buurtbewoners	Sterke sociale binding	Sterke sociale binding	Redelijke sociale binding	Sterke sociale binding	Redelijke sociale binding	Zwakke sociale binding	Redelijke sociale binding	Sterke sociale binding	Sterke sociale binding	Sterke sociale binding

Bij één van de tien geïnterviewde buurtbewoners in Achter Het Singel is sprake van een zwakke sociale binding met andere buurtbewoners. Deze buurtbewoner vindt dat men in de buurt op een prettige manier met elkaar omgaat en in geval van moeilijkheden of nood steunt hij zijn buurtbewoners.

Drie buurtbewoners hebben een redelijke sociale binding met andere buurtbewoners. Twee van deze drie buurtbewoners hebben aangegeven dat men elkaar in de buurt kent en op een prettige manier met elkaar omgaat, ze regelmatig contact hebben met hun directe burens en in geval van moeilijkheden of nood steunen ze hun buurtbewoners. Volgens de derde buurtbewoner kent men elkaar in de buurt en gaat men op een prettige manier met elkaar om, heeft ze regelmatig contact

¹⁰ Roodgekleurd nummer betekent dat bijbehorende buurtbewoner zich het afgelopen jaar het meest onveilig heeft gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren.

met haar directe buren en in geval van moeilijkheden of nood steunt ze haar buurtbewoners en krijgt ze steun van haar buurtbewoners.

Bij zes buurtbewoners is sprake van een sterke sociale binding met andere buurtbewoners. Eén van deze zes buurtbewoners heeft aangegeven dat men elkaar in de buurt kent en op een prettige manier met elkaar omgaat, hij regelmatig contact heeft met zijn directe buren, in een buurt woont met veel saamhorigheid en in geval van moeilijkheden of nood steunt hij zijn buurtbewoners en krijgt hij steun van zijn buurtbewoners. De andere vijf buurtbewoners zijn van mening dat men elkaar kent in de buurt en op een prettige manier met elkaar omgaat, ze in een buurt wonen met veel saamhorigheid, ze regelmatig contact hebben met hun directe buren en andere buurtbewoners en in geval van moeilijkheden of nood steunen ze en krijgen ze steun van hun buurtbewoners.

7.3 Sociale binding met andere buurtbewoners en onveiligheidsgevoelens

De tweede hypothese die in hoofdstuk 2 is opgesteld en in deze paragraaf wordt getoetst, luidt als volgt:

Hypothese 2: Hoe sterker de sociale binding met andere buurtbewoners is, hoe minder de aanwezigheid van rondhangende jongeren onveiligheidsgevoelens bij de buurtbewoners veroorzaakt.

In Ittersumerbroek en Achter Het Singel hebben veertien van de twintig geïnterviewde buurtbewoners zich het afgelopen jaar in hun directe woonomgeving nooit onveilig gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren. Uit de schema's in de vorige paragraaf is gebleken dat bij zes van deze veertien buurtbewoners sprake is van een redelijke sociale binding met andere buurtbewoners en bij acht buurtbewoners sprake is van een sterke sociale binding met andere buurtbewoners.

Zes van de twintig geïnterviewde buurtbewoners hebben zich het afgelopen jaar het meest onveilig gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren. Uit de schema's in de vorige paragraaf is gebleken dat bij drie van deze zes buurtbewoners sprake is van een zwakke sociale binding met andere buurtbewoners en bij de andere drie buurtbewoners is sprake van een redelijke sociale binding met andere buurtbewoners.

Uit bovenstaande informatie komt naar voren dat bij de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren sprake is van een redelijke of sterke sociale binding met andere buurtbewoners en bij de buurtbewoners die zich het

afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren is sprake van een zwakke of redelijke sociale binding met andere buurtbewoners. Op basis hiervan kan hypothese 2 aangenomen worden.

7.4 Samenvatting

In dit hoofdstuk is nader ingegaan op de vierde deelvraag: In hoeverre is bij de buurtbewoners sprake van sociale binding met andere buurtbewoners en vermindert de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft?

In Ittersumerbroek is bij twee buurtbewoners sprake van een zwakke sociale binding met andere buurtbewoners en in Achter Het Singel geldt dat voor één buurtbewoner. Bij zes buurtbewoners in Ittersumerbroek en bij drie buurtbewoners in Achter Het Singel is sprake van een redelijke sociale binding met andere buurtbewoners. Van een sterke sociale binding met andere buurtbewoners is bij twee buurtbewoners in Ittersumerbroek sprake en in Achter Het Singel bij zes buurtbewoners.

De hypothese dat *'hoe sterker de sociale binding met andere buurtbewoners is, hoe minder de aanwezigheid van rondhangende jongeren onveiligheidsgevoelens bij de buurtbewoners veroorzaakt'* is aangenomen, omdat de sociale binding met andere buurtbewoners bij de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren redelijk of sterk is en bij de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren is de sociale binding met andere buurtbewoners zwak of redelijk.

Uit bovenstaande informatie vloeit als antwoord op de vierde deelvraag voort dat bij drie buurtbewoners sprake is van een zwakke sociale binding met andere buurtbewoners, bij negen buurtbewoners van een redelijke sociale binding met andere buurtbewoners en bij acht buurtbewoners van een sterke sociale binding met andere buurtbewoners en de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben, vermindert het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft.

8. Ontmoetingen

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de vijfde en laatste deelvraag. Deze deelvraag luidt als volgt: Kunnen ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners en zijn beide partijen bereid aan een ontmoeting mee te werken?

In de tweede paragraaf wordt besproken hoe ontmoetingen kunnen bijdragen aan het verminderen van onveiligheidsgevoelens die door de aanwezigheid van rondhangende jongeren worden veroorzaakt. De derde en vierde paragraaf gaan in op de mate van bereidheid van de buurtbewoners en rondhangende jongeren om mee te werken aan ontmoetingen. Ten slotte bevat de vijfde paragraaf een samenvatting van de belangrijkste resultaten en de beantwoording van de vijfde deelvraag.

8.2 Ontmoetingen die bijdragen aan het verminderen van onveiligheidsgevoelens

De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling meent dat het van cruciaal belang is dat jongeren, buurtbewoners en professionals op een constructieve wijze met elkaar in gesprek gaan over het gebruik van de openbare ruimte. Tijdens deze gesprekken bestaat de mogelijkheid om samen te discussiëren over problemen en oplossingen. Op deze manier kunnen buurtbewoners duidelijk maken welke behoeften en belangen zij hebben en waarom ze vinden dat jongeren daar inbreuk op maken. Andersom kunnen jongeren de buurtbewoners uitleggen dat ook zij rechten hebben om de publieke ruimte te benutten (RMO, 2008: 53).

Halt IJsselland wil hierop inspelen door ontmoetingen te organiseren tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren. Het doel van deze ontmoetingen is het verminderen van onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners die worden veroorzaakt door de aanwezigheid van rondhangende jongeren. Om dit doel te bereiken wil Halt IJsselland de ontmoetingen richten op het verbeteren van zowel de bekendheid van rondhangende jongeren als de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben.

In de twee voorgaande hoofdstukken is naar voren gekomen dat het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft niet

wordt verminderd door bekendheid van rondhangende jongeren, maar wel wordt verminderd door de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben. Op basis van deze informatie kan gezegd worden dat Halt IJsselland kan bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners door de ontmoetingen te richten op het verbeteren van de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben. Halt IJsselland hoeft de ontmoetingen daarnaast dus niet, zoals ze van plan waren, te richten op het verbeteren van de bekendheid van rondhangende jongeren.

8.3 Buurtbewoners

8.3.1 Ittersumerbroek

Buurtbewoner	1 ¹¹	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bereid mee te werken aan ontmoetingen	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee

Aan zowel de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren als aan de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar niet onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren is gevraagd of zij bereid zijn mee te werken aan een ontmoeting met deze jongeren. Van de tien geïnterviewde buurtbewoners in Ittersumerbroek hebben zes buurtbewoners aangegeven dat ze bereid zijn mee te werken. Eén buurtbewoner onderbouwt haar bereidheid om te werken aan een ontmoeting als volgt:

“Ik ben zelf helemaal niet bang voor die jongeren en daarom ben ik zo benieuwd waarom andere buurtbewoners wel bang zijn. Misschien kan ik ze helpen door te zeggen dat ze niet bang hoeven te zijn.”

Opvallend is dat de drie buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren niet bereid zijn mee te werken. De beweegredenen hiervoor verschillen per buurtbewoner. Zo geeft één buurtbewoner aan:

“Die jongeren luisteren toch niet naar ons. (...) De politie moet iets doen, daar betalen we toch belasting voor.”

¹¹ Roodgekleurd nummer betekent dat bijbehorende buurtbewoner zich het afgelopen jaar het meest onveilig heeft gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren.

Bij de andere twee buurtbewoners speelt hun hoge leeftijd (80 en 78 jaar) een belangrijke rol. Eén van hen zegt hier het volgende over:

“Ik heb geen zin om daar in te investeren. Die paar jaar dat ik er nog ben en ik kom toch bijna niet meer buiten en ’s avonds doe ik de deur niet meer open.”

De zes buurtbewoners die wel bereid zijn mee te werken delen niet allemaal dezelfde mening over hoe zij een ontmoeting ingevuld willen zien. Vier buurtbewoners zien het liefst dat er een leuke activiteit wordt georganiseerd, bijvoorbeeld een barbecue. Volgens één van deze vier buurtbewoners kun je tijdens een activiteit beter in contact komen met de jongeren.

“Een leuke activiteit heeft meer effect. Je krijgt dan meer contact met de jongeren dan wanneer je met ze om de tafel gaat zitten. Dat is een ver van hun bed show.”

Twee buurtbewoners zijn van mening dat er een groepsgesprek moet plaatsvinden waarbij iedereen in de gelegenheid wordt gesteld deel te nemen aan het gesprek. Eén buurtbewoners denkt dat dit de beste manier is om begrip te krijgen voor elkaars situatie.

“Wij begrijpen niet wat die jongeren bezig houdt en zij begrijpen niet waarom wij last hebben van hun. Er is veel onbegrip. Dit kan tijdens een gesprek weg worden genomen.”

8.3.2 Achter Het Singel

Buurtbewoner	1	2	3	4	5 ¹²	6	7	8	9	10
Bereid mee te werken aan ontmoetingen	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja

Van de tien geïnterviewde buurtbewoners in Achter Het Singel heeft maar één buurtbewoner aangegeven dat ze niet bereid is mee te werken aan een ontmoeting met de rondhangende jongeren.

“Ik heb geen zin om me daar mee te gaan bemoeien, want ik heb helemaal geen last van die jongeren. Ik ben toch zelf ook jong geweest.”

¹² Roodgekleurd nummer betekent dat bijbehorende buurtbewoner zich het afgelopen jaar het meest onveilig heeft gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren.

Zeven van de negen buurtbewoners die bereid zijn mee te werken hebben aangegeven dat ze in gesprek willen gaan met de rondhangende jongeren. Tijdens deze gesprekken willen ze de rondhangende jongeren bewust laten worden van hun gedrag en de consequenties die hun gedrag met zich meebrengt. Eén buurtbewoner zegt hierover:

“Je moet die jongeren video-opnamen van zichzelf laten zien. Zo worden ze zich bewust van hun gedrag. Ze moeten gaan inzien dat ze niet alleen op de wereld zijn.”

Een andere buurtbewoner vindt dat de ouders ook bij een ontmoeting betrokken moeten worden.

“Ik vind het belangrijk dat de ouders ook zien wat hun kinderen uitspoken en wat voor troep ze achterlaten. (...) Er kan dan meteen gevraagd worden wat de ouders van het gedrag van hun kinderen vinden.”

Twee buurtbewoners zijn van mening dat een ontmoeting gezellig karakter moet hebben zodat beide partijen elkaar op een leuke manier leren kennen en met elkaar in gesprek kunnen gaan.

8.4 Rondhangende jongeren

8.4.1 Ittersumerbroek

Bij het groepsinterview in Ittersumerbroek waren vier jongens en één meisje, variërend in de leeftijd van 17 tot en met 19 jaar, aanwezig. Deze jongeren hebben allemaal het idee dat er buurtbewoners zijn die zich aan hun aanwezigheid ergeren, omdat ze wel eens worden aangesproken op hun gedrag. Een buurtbewoner heeft wel eens vanuit zijn huis naar beneden geroepen dat ze stil moeten zijn en er wel eens aan ze gevraagd of ze hun eigen rotzooi op willen ruimen. Als tijdens het groepsinterview besproken wordt dat er buurtbewoners zijn die hebben aangegeven dat ze zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door hun aanwezigheid geven de jongeren aan dat ze hier niet op de hoogte van waren. Tijdens het vervolg van het groepsinterview is duidelijk naar voren gekomen dat de jongeren het vervelend vinden en er graag wat aan willen doen.

De jongeren zijn dan ook allemaal bereid mee te werken aan een ontmoeting met één of meer buurtbewoners. Tijdens een ontmoeting willen ze aan de buurtbewoners duidelijk maken dat ze niet bang voor hun hoeven te zijn. Daarnaast willen ze graag toelichten waarom ze graag rondom het appartementencomplex rondhangen. Door met de buurtbewoners in gesprek te gaan hopen ze dat de buurtbewoners zich niet meer onveilig voelen door hun aanwezigheid en dat ze gebruik mogen blijven maken van hun hangplek. De jongeren zijn ook bereid zich aan te passen aan de wensen van

de buurtbewoners zodat de buurtbewoners zich in de toekomst minder aan hun aanwezigheid ergeren.

8.4.2 Achter Het Singel

In Achter Het Singel waren bij het groepsinterview zes jongens en twee meisjes, variërend in de leeftijd van 14 tot en met 17 jaar, aanwezig. Volgens de acht jongeren ergeren de buurtbewoners zich aan hun aanwezigheid, omdat enkele buurtbewoners vaak boos aan ze vragen of ze weg willen gaan. Wanneer tijdens het groepsinterview naar voren komt dat er buurtbewoners zijn die zich onveilig voelen door hun aanwezigheid reageren enkele jongeren zichtbaar geschrokken. Volgens de jongeren waren ze zich hier niet van bewust

De jongeren geven allemaal aan dat ze bereid zijn mee te werken aan een ontmoeting met één of meer buurtbewoners, omdat ze graag als groep willen blijven hangen rondom de muziekkoepeel. Deze ontmoeting willen ze graag gebruiken om samen met de buurtbewoners een aantal regels op te stellen waar ze zich in de toekomst allemaal aan gaan houden. Voorbeelden van regels die de jongeren hebben genoemd zijn: licht ophangen in de muziekkoepeel, hun eigen rotzooi opruimen en na een bepaalde tijd niet meer rondom de muziekkoepeel rondhangen.

8.5 Samenvatting

In dit hoofdstuk is nader ingegaan op de vijfde deelvraag: Kunnen ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners en zijn beide partijen bereid aan een ontmoeting mee te werken?

Om door middel van ontmoetingen te kunnen bijdragen aan het verminderen van onveiligheidsgevoelens die worden veroorzaakt door de aanwezigheid van rondhangende jongeren dient Halt IJsselland de ontmoetingen te richten op het verbeteren van de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben.

In Ittersumerbroek zijn zes buurtbewoners bereid mee te werken aan een ontmoeting. Opvallend is dat de drie buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren niet bereid zijn mee te werken. In Achter Het Singel zijn negen buurtbewoners bereid mee te werken. De drie buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren maken deel van

uit van deze negen buurtbewoners. In Ittersumerbroek en in Achter Het Singel zijn alle jongeren bereid mee te werken aan een ontmoeting.

Op basis van bovenstaande informatie vloeit als antwoord op de vijfde deelvraag voort dat ontmoetingen kunnen bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners als de ontmoetingen gericht zijn op het verbeteren van de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben. Van beide partijen zijn niet alle buurtbewoners, maar wel alle jongeren bereid deel te nemen aan een ontmoeting.

9. Slotbeschouwing

9.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt duidelijk wat het antwoord op de onderzoeksvraag van dit onderzoek is. Deze onderzoeksvraag luidt als volgt:

Verminderen bekendheid van rondhangende jongeren en sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft en kunnen ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens?

In de tweede paragraaf wordt in de vorm van een conclusie de bovenstaande onderzoeksvraag beantwoord. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de in de voorgaande hoofdstukken behandelde deelvragen en de antwoorden hierop. De derde paragraaf bevat een reflectie op de onderzoeksresultaten, de theorie en het onderzoeksproces. In de laatste paragraaf van deze scriptie komen aanbevelingen richting Halt IJsselland en voor verder onderzoek aan bod.

9.2 Conclusie

Het doel van dit onderzoek was om inzicht te krijgen in hoe ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren kunnen bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners. Voordat dit onderzocht kon worden was het eerst van belang te onderzoeken in hoeverre buurtbewoners te maken hebben met onveiligheidsgevoelens en indien onveiligheidsgevoelens aanwezig zijn of deze veroorzaakt worden door de aanwezigheid van rondhangende jongeren. Het onderzoek heeft op basis van kwalitatieve data, die zijn verkregen uit interviews met buurtbewoners en rondhangende jongeren, aangetoond dat er zowel in Ittersumerbroek als in Zwartewaterland buurtbewoners zijn die zich onveilig voelen door de aanwezigheid van rondhangende jongeren. Vervolgens is als eerste duidelijk geworden dat wanneer de rondhangende jongeren bij de buurtbewoners meer bekend zijn, dit niet leidt tot een vermindering van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners. Daarnaast is gebleken dat hoe sterker de sociale binding met andere buurtbewoners is, hoe minder de aanwezigheid van rondhangende jongeren onveiligheidsgevoelens bij de buurtbewoners veroorzaakt. Tot slot is duidelijk geworden dat ontmoetingen een bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van onveiligheidsgevoelens die

worden veroorzaakt door de aanwezigheid van rondhangende jongeren van buurtbewoners als de ontmoetingen gericht zijn op het verbeteren van de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben.

Met de antwoorden op de vijf deelvragen als basis kan geconcludeerd worden dat bekendheid van rondhangende jongeren het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft *niet* vermindert en dat de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft *wel* vermindert. Ten slotte kan geconcludeerd worden dat ontmoetingen kunnen bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners als de ontmoetingen zich richten op het verbeteren van de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben.

Hoewel op basis van de conclusies van dit onderzoek gezegd kan worden dat het voor het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners voornamelijk van belang is dat buurtbewoners deelnemen aan de ontmoetingen zodat de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtgenoten verbeterd kan worden, wordt vermoed dat de deelname van rondhangende jongeren ook kan bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners. Er wordt namelijk verondersteld dat wanneer rondhangende jongeren tijdens een ontmoeting van buurtbewoners te horen krijgen dat ze zich onveilig voelen door hun aanwezigheid ze daar in de toekomst rekening mee houden en zich anders gaan gedragen. Dit wordt verondersteld omdat tijdens het interviewen van de rondhangende jongeren is gebleken dat ze aangedaan reageren wanneer ze geconfronteerd worden met de consequenties van hun aanwezigheid. Tevens bleken ze niet te weten dat er buurtbewoners zijn die zich onveilig voelen door hun aanwezigheid. Uit de interviews met de buurtbewoners is bovendien naar voren gekomen dat de zes buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren de rondhangende jongeren niet durven aan te spreken op hun gedrag. Door de rondhangende jongeren bij de ontmoetingen te betrekken, wordt de drempel om ze aan te spreken mogelijk lager. Naast het vermoeden dat de deelname van rondhangende jongeren kan bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft de deelname van rondhangende jongeren nog een meerwaarde. Uit de interviews is namelijk gebleken dat meerdere buurtbewoners de behoefte hebben om met de rondhangende jongeren in gesprek te

gaan, bijvoorbeeld om ze met hun gedrag te confronteren of om hun beleavingswereld te leren kennen.

9.3 Reflectie

9.3.1 Theorie

Uit eerder onderzoek van Blokland (1998) is gebleken dat hoe anoniemer rondhangende jongeren zijn, hoe meer hun aanwezigheid onveiligheidsgevoelens bij buurtbewoners veroorzaakt. In dit onderzoek is echter naar voren gekomen dat bij zowel de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren als bij de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren de bekendheid varieert. Bekendheid van rondhangende jongeren vermindert het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft dus niet. Een mogelijke verklaring voor deze discrepantie is dat de operationalisatie van bekendheid van rondhangende jongeren in dit onderzoek niet toereikend is geweest. In dit onderzoek is bekendheid van rondhangende jongeren geoperationaliseerd met behulp van een vijftal gesloten vragen. Op basis van deze vijf vragen wordt echter niet duidelijk of de rondhangende jongeren wellicht negatief bekend staan bij de buurtbewoners. De buurtbewoners die zich, ondanks dat de rondhangende jongeren redelijk bekend of bekend zijn, toch onveilig voelen door hun aanwezigheid hebben mogelijk een negatief beeld van deze jongeren. Wanneer de buurtbewoners bijvoorbeeld weten dat de rondhangende jongeren uit een familie komen die 'slecht' bekend staat in de buurt of dat ze in de buurt bekend staan als 'jongeren waarvoor je moet oppassen' kan de bekendheid van deze jongeren een negatief effect hebben op de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners.

9.3.2 Onderzoeksproces

Bij elk onderzoeksproces worden keuzes gemaakt zoals welke cases of onderzoeksmethoden gebruikt gaan worden of hoeveel respondenten geïnterviewd gaan worden. Bij de keuzes die tijdens dit onderzoeksproces zijn gemaakt kunnen enkele opmerkingen worden geplaatst.

Bij Halt IJsselland bestaat het idee dat buurtbewoners in verschillende gemeenten in de regio IJsselland te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die veroorzaakt worden door de aanwezigheid van rondhangende jongeren. Gezien de beperkte tijdsduur van dit onderzoek zijn alleen een buurt in de gemeente Zwolle en een buurt in de gemeente Zwartewaterland voor dit onderzoek geselecteerd. Wanneer het onderzoek zich had gericht op andere buurten of meerdere buurten in een groter aantal gemeenten, had dit mogelijk tot andere inzichten kunnen leiden.

Voor dit onderzoek zijn de buurtbewoners op basis van drie criteria geselecteerd. In Ittersumerbroek voldoen de buurtbewoners van veertig appartementen aan het eerste criterium 'buurtbewoner moet vanuit zijn of haar huis zicht hebben op de rondhangende jongeren'. In Achter Het Singel voldoen de buurtbewoners van vijftien huizen aan dit criterium. Gezien het tweede criterium 'buurtbewoner is aanwezig wanneer hij aan huis wordt benaderd' en het derde criterium 'buurtbewoner is bereid deel te nemen aan het interview' en de tijd die voor het onderzoek staat is het niet haalbaar alle buurtbewoners vijftig huizen te interviewen. Op basis van bovenstaande criteria en de tijd die voor het onderzoek staat was het interviewen van tien buurtbewoners per buurt een haalbaar aantal. Ervan uitgaande dat er in de appartementen en huizen minimaal één buurtbewoner woont, zijn in Ittersumerbroek tien van de veertig buurtbewoners en in Achter Het Singel tien van de vijftien buurtbewoners geïnterviewd. Het interviewen van alle vijftig buurtbewoners had mogelijk tot meer of andere inzichten geleid kunnen hebben. Dit geldt voornamelijk voor Ittersumerbroek, omdat daar (in tegenstelling tot Achter Het Singel waar tweederde van de buurtbewoners is geïnterviewd) maar een kwart van de buurtbewoners is geïnterviewd. Omdat er geen cijfers bekend zijn over de bevolkingsopbouw van de vijftig buurtbewoners die voldoen aan de drie criteria kan niet op basis van cijfers worden gezegd of de twintig geïnterviewde buurtbewoners een goede afspiegeling van de vijftig buurtbewoners zijn. Het vermoeden bestaat echter dat de geïnterviewde buurtbewoners wel een goede afspiegeling van de vijftig buurtbewoners zijn, omdat er zowel mannen als vrouwen, buurtbewoners uit zowel eenpersoonshuishoudens als meerpersoonshuishoudens en buurtbewoners van verschillende leeftijden geïnterviewd zijn.

De buurtbewoners voor dit onderzoek zijn aan huis benaderd. Doordat ze op een voor hen onverwachts moment werden benaderd, bestond de kans dat ze op dat moment geen tijd of zin hadden om te deel te nemen aan een interview, maar niet durfden te weigeren. Wanneer dit het geval is, kan dit leiden tot het geven van korte antwoorden om zo snel mogelijk van het interview af te zijn. Het gevaar hierbij kan zijn dat informatie die voor het onderzoek belangrijk is achterwege wordt gelaten, waardoor een onvolledig beeld van de buurtbewoner ontstaat. Om dit te voorkomen had voor afnemen van de interviews een afspraak gemaakt kunnen worden met de buurtbewoners zodat het zeker is dat ze tijd voor het interview hebben en van tevoren weten waar ze aan toe zijn. Een nadeel hiervan is wel dat het interviewen van de buurtbewoners dan meer tijd in beslag neemt, omdat ze eerst benaderd moeten worden voor een afspraak en vervolgens nog tijd moeten vinden om deel te nemen aan een interview. In plaats van het afnemen van interviews had ook gekozen kunnen worden voor het afnemen van enquêtes. Voordeel hiervan is dat een enquête ingevuld kan worden op een voor de buurtbewoners geschikt moment. Voor dit onderzoek is echter de voorkeur gegeven aan het afnemen van interviews, omdat op deze manier een gedetailleerd beeld van de

gevoelens en meningen van de buurtbewoners ontstaat. Tevens bestaat bij het afnemen van interviews de mogelijkheid om bij antwoorden die voor het onderzoek van belang zijn door te vragen. Achteraf gezien kan gezegd worden dat de buurtbewoners die hebben deelgenomen aan de interviews allemaal de tijd hebben genomen voor het interview en de interviewvragen uitgebreid hebben beantwoord. Dit heeft gezorgd voor een volledig beeld van de buurtbewoners.

De rondhangende jongeren zijn per buurt geïnterviewd aan de hand van een groepsinterview. Nadelen van deze methode van interviewen zijn dat sommige respondenten meer aan het woord komen dan anderen en dat groepsdruk kan leiden tot het geven van sociaal wenselijke antwoorden. Het eerste nadeel is in dit onderzoek zo veel mogelijk ondervangen door bij elke interviewvraag alle jongeren de mogelijkheid te geven individueel te antwoorden. Er kan echter niet worden uitgesloten of de jongeren wellicht sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven. Gezien praktische redenen (de jongerenwerker moest aanwezig zijn en het jongerencentrum moesten beschikbaar zijn) was een groepsinterview toch de beste methode om de rondhangende jongeren te interviewen.

9.3.3 Onderzoeksresultaten

Uit dit onderzoek is gebleken dat buurtbewoners in Ittersumerbroek en Achter Het Singel te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die worden veroorzaakt door de aanwezigheid van rondhangende jongeren, het niet functioneren van straatverlichting of de aanwezigheid van cameratoezicht. Tevens is gebleken dat wanneer elf verschillende factoren op buurniveau aanwezig zouden zijn in de directe woonomgeving van de geïnterviewde buurtbewoners, ze meer van invloed zijn op de onveiligheidsgevoelens van de buurtbewoners die hebben aangegeven dat ze zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving dan op de onveiligheidsgevoelens van de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving. Op basis hiervan kan gezegd worden dat er in beide buurten buurtbewoners zijn die vatbaarder zijn voor onveiligheidsgevoelens dan andere buurtbewoners. Volgens Vanderveen (2002) zijn onveiligheidsgevoelens afhankelijk van de interactie tussen persoonsfactoren (onder andere persoonskenmerken) en situationele factoren (onder andere factoren op buurniveau). Zij geeft aan dat nagenoeg alle studies laten zien dat de variatie in onveiligheidsgevoelens deels samenvalt met verschillen in persoonskenmerken (Vanderveen, 2002: 35). De persoonskenmerken die belangrijk zijn voor het beïnvloeden van onveiligheidsgevoelens zijn geslacht, leeftijd en huishoudensamenstelling (Vanderveen, 2002; De Vries, 2005). Uit dit onderzoek is gebleken dat de persoonskenmerken van de buurtbewoners die vatbaarder zijn voor onveiligheidsgevoelens met elkaar overeenkomen. De buurtbewoners die zich het afgelopen jaar wel eens onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving en de invloed van elf factoren op

buurtniveau op hun onveiligheidsgevoelens hoger beoordelen dan de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar nooit onveilig hebben gevoeld in hun directe woonomgeving overwegend vrouw zijn, ouder zijn dan de gemiddelde leeftijd van de geïnterviewde buurtbewoners en allemaal leven in een eenpersoonshuishouden. Dit komt overeen met eerder onderzoek waarin geconcludeerd is dat mannen zich veiliger voelen dan vrouwen (Vanderveen, 2002: 35), ouderen zich vaak onveiliger voelen dan jongeren (Maas-de Waal en De Hart, 2003: 14) en dat individuen die leven in een eenpersoonshuishouden zich vaker onveilig voelen dan individuen die leven in een meerpersoonshuishouden (De Vries, 2005). Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan dus gezegd worden dat onveiligheidsgevoelens inderdaad afhankelijk zijn van de interactie tussen persoonskenmerken en factoren op buurtniveau. Naast factoren op buurtniveau en persoonskenmerken zijn er ook andere factoren die van invloed zijn op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners. Hierbij gaat onder andere om individuele ervaringsfactoren (bijvoorbeeld slachtofferschap) en sociaal-culturele factoren (bijvoorbeeld media en individualisering). In dit onderzoek zijn deze factoren niet onderzocht, maar uit verschillende onderzoeken is gebleken dat onveiligheidsgevoelens van burgers enerzijds samenhangen met de sociale context waarbinnen burgers zich bevinden en anderzijds te maken hebben met individuele kenmerken van burgers (De Vries, 2005: 13). De onveiligheidsgevoelens van de buurtbewoners in dit onderzoek dienen dus in een bredere context gezien te worden.

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden in een buurt in Zwolle en in een buurt in Zwartewaterland. De veronderstelling is dat de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners, de factoren die van invloed zijn op onveiligheidsgevoelens en de mate van bereidheid van buurtbewoners en rondhangende jongeren om deel te nemen aan een ontmoeting in elke buurt verschillen. Op basis van deze veronderstelling wordt ervan uitgegaan dat de gevonden resultaten niet generaliseerbaar zijn naar andere buurten in de regio IJsselland of naar andere buurten in Nederland.

9.4 Aanbevelingen

Naar aanleiding van dit onderzoek kunnen een aantal aanbevelingen worden gedaan. Er is daarbij onderscheid gemaakt tussen twee verschillende categorieën: aanbeveling richting Halt IJsselland en aanbevelingen voor verder onderzoek.

9.4.1 Gericht aan Halt IJsselland

De aanbeveling richting Halt IJsselland is geformuleerd op basis van de vraag hoe Halt IJsselland door het organiseren van ontmoetingen tussen buurtbewoners en rondhangende jongeren kan bijdragen

aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners.

In dit onderzoek is geconcludeerd dat ontmoetingen kunnen bijdragen aan het verminderen van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners als de ontmoetingen zich richten op het verbeteren van de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben. Bovendien wordt vermoed dat de deelname van rondhangende jongeren ook kan bijdragen aan het verminderen van onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners.

Uit de interviews met de buurtbewoners is gebleken dat maar één van de zes buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren heeft aangegeven dat zij in geval van moeilijkheden of nood steun krijgt van haar buurtbewoners. Bij de andere vijf buurtbewoners ontbreekt dus het vertrouwen dat zij in geval van moeilijkheden of nood steun krijgen van hun buurtbewoners. Uit onderzoeken van Blokland (1998) en Oppelaar en Wittebrood (2006) is gebleken dat als buurtbewoners elkaar niet kennen het vertrouwen ontbreekt dat andere buurtbewoners bereid zijn om steun te bieden bij moeilijkheden (RMO, 2008: 30). Op basis hiervan kan gezegd worden dat de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtgenoten hebben verbeterd kan worden door tijdens de ontmoetingen de buurtbewoners met elkaar in contact te brengen.

De bekendheid van rondhangende jongeren blijkt het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners heeft niet te verminderen. Het heeft dus geen meerwaarde om de rondhangende jongeren tijdens de ontmoetingen voor te stellen. Omdat wordt verondersteld dat wanneer rondhangende jongeren tijdens een ontmoeting van buurtbewoners te horen krijgen dat ze zich onveilig voelen door hun aanwezigheid ze daar in de toekomst rekening mee houden en zich anders gaan gedragen, kan gezegd worden dat de rondhangende jongeren tijdens de ontmoetingen in contact gebracht dienen te worden met de buurtbewoners zodat ze geconfronteerd worden met de consequenties van hun aanwezigheid. Door de buurtbewoners die de rondhangende jongeren niet aan durven te spreken op hun gedrag in contact te brengen met de rondhangende jongeren wordt de drempel wellicht lager om ze aan te spreken. Daarnaast is in de interviews met de buurtbewoners tevens naar voren gekomen dat meerdere buurtbewoners de behoefte hebben om met de rondhangende jongeren in gesprek te gaan.

Geconcludeerd kan worden dat tijdens de ontmoetingen enerzijds de buurtbewoners met elkaar in contact gebracht dienen te worden en anderzijds dienen de buurtbewoners en de rondhangende jongeren met elkaar in contact gebracht te worden.

De meningen van de buurtbewoners over hoe ze een ontmoeting het liefst ingevuld willen zien zijn onder te verdelen in twee groepen. Eén groep wil het liefst in gesprek gaan met de jongeren en de tweede groep ziet het liefst dat er een leuke activiteit met een gezellig karakter georganiseerd wordt. Om aan beide groepen tegemoet te komen en om ervoor te zorgen dat zowel de buurtbewoners met elkaar als met de rondhangende jongeren in contact komen kan er bijvoorbeeld een barbecue georganiseerd worden. Op deze manier worden ze op een leuke manier met elkaar in contact gebracht zodat ze elkaar kunnen leren kennen en tegelijkertijd worden diegene die daar behoefte aan hebben in de gelegenheid gesteld met elkaar in gesprek te gaan. In Ittersumerbroek dient extra aandacht te zijn voor de drie buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren, maar niet bereid zijn mee te werken aan ontmoetingen. Van de tien geïnterviewde buurtbewoners zijn zij namelijk de enige die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren. Mogelijk helpt het wanneer de rondhangende jongeren zelf naar deze drie buurtbewoners gaan om ze te benaderen voor de activiteit. Op deze manier laten de rondhangende jongeren zien dat ze initiatief nemen en energie in het contact met de buurtbewoners willen steken. Mocht het zo zijn dat de drie buurtbewoners bij hun standpunt blijven, dient wellicht overwogen te worden of het organiseren van een ontmoeting die als doel heeft onveiligheidsgevoelens, die veroorzaakt worden door de aanwezigheid van rondhangende jongeren wel te verminderen, zinvol is.

De conclusies van dit onderzoek en de aanbeveling richting Halt IJsselland zijn gebaseerd op de resultaten van een onderzoek in een buurt in Zwolle en een onderzoek in een buurt in Zwartewaterland. De veronderstelling is dat de gevonden resultaten niet generaliseerbaar zijn naar andere buurten in de regio IJsselland of naar andere buurten in Nederland. Om deze reden is het aan te bevelen om een korte vragenlijst samen te stellen en deze voorafgaand aan het organiseren van ontmoetingen uit te delen aan de buurtbewoners van buurten waarbij de verwachting bestaat dat buurtbewoners te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die veroorzaakt worden door de aanwezigheid van rondhangende jongeren. De vragenlijst die tijdens dit onderzoek is gebruikt voor het interviewen van buurtbewoners kan als basis gebruikt worden bij het samenstellen van een korte vragenlijst. De vragenlijst dient in ieder geval in te gaan op in hoeverre sprake is van door de aanwezigheid van rondhangende jongeren veroorzaakte onveiligheidsgevoelens. Tevens dient deze vragenlijst na te gaan of sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben het

negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners vermindert en of deelname van rondhangende jongeren meerwaarde heeft. De vragenlijst moeten ook ingaan op de mate van bereidheid om deel te nemen aan een ontmoeting en hoe de buurtbewoners een ontmoeting het liefst ingevuld zien. Hierbij dient extra aandacht uit te gaan naar de mate van bereidheid van de buurtbewoners die zich het afgelopen jaar het meest onveilig hebben gevoeld door de aanwezigheid van rondhangende jongeren, omdat in Ittersumerbroek is gebleken dat deze buurtbewoners niet bereid zijn mee te werken aan een ontmoeting. Naast het uitdelen van een vragenlijst aan de buurtbewoners dient aan de rondhangende jongeren van de desbetreffende buurt gevraagd te worden of ze bereid zijn deel te nemen aan een ontmoeting met buurtbewoners.

Als op basis van de vragenlijst blijkt dat er in een buurt buurtbewoners zijn die te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die worden veroorzaakt door de aanwezigheid van rondhangende jongeren, dat de sociale binding die buurtbewoners met andere buurtbewoners hebben het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens heeft vermindert en dat de deelname van rondhangende jongeren meerwaarde heeft, kan Halt de ontmoeting zelf uitvoeren. De doelgroep van Halt bestaat namelijk uit jongeren van 12 tot 18 jaar. In dit geval heeft Halt een onderzoekende en uitvoerende rol. Wanneer blijkt dat de deelname van rondhangende jongeren geen meerwaarde heeft, is het voor Halt IJsselland minder interessant om een ontmoeting te organiseren. Wanneer dit het geval is kan Halt IJsselland er voor kiezen om een andere organisatie te adviseren in de bijbehorende buurt een ontmoeting tussen buurtbewoners te organiseren. In dit geval heeft Halt een onderzoekende en adviserende rol.

9.4.2 Voor verder onderzoek

- Op basis van dit onderzoek is het niet mogelijk om na te gaan of de rondhangende jongeren wellicht negatief bekend staan bij de buurtbewoners. Wanneer in de toekomst vervolgonderzoek wordt gedaan naar in hoeverre bekendheid van rondhangende jongeren het negatieve effect dat de aanwezigheid van rondhangende jongeren op onveiligheidsgevoelens heeft vermindert, is het raadzaam om bekendheid verder te operationaliseren. Het is bijvoorbeeld aan te raden om bij de operationalisatie er rekening mee te houden dat de rondhangende jongeren negatief bekend kunnen staan.
- Op basis van de interviews in dit onderzoek wordt verondersteld dat wanneer rondhangende jongeren tijdens een ontmoeting van buurtbewoners te horen krijgen dat ze zich onveilig voelen door hun aanwezigheid ze daar in de toekomst rekening mee houden en zich anders gaan gedragen. Het is interessant om te onderzoeken of deze veronderstelling juist is.

Summary

Background

Nowadays 'hangjongeren'¹³ are more than ever in the spotlight. Despite all the current heed among these 'hangjongeren', lounging in the public space it is not a new phenomenon. It is from all times and ages and can be found everywhere. Research has shown that over 50% of young people sometimes lounge on streets and squares in the neighbourhood. They see this as one of their leisure activities. Not because they have nothing else to do, but just because they like it (De Rycke 2005: 25). A theme relating to 'hangjongeren' that shows up in the media a lot is they cause the increase in violence and crime in society.

Lately the feeling of insecurity has increased, while statistically there is not more crime in every neighbourhood. A quarter of the population (25 percent) in the Netherlands of fifteen years and older feel unsafe at some time and two percent often feel unsafe. A little more than one in seven residents (16 percent) feel at some time unsafe in their own neighborhood and two percent often feel unsafe in their own neighborhood (CBS, 2009: 49). A feeling of insecurity seems to be strongly associated with the presence of 'hangjongeren', "Residents sometimes seem to call the police very quick when they notice youth in the neighbourhood. A self-fulfilling prophecy: if you often hear sirens in the neighbourhood you create fear and the faster you call the police if you encounter the same youth again " (Vlot, 2006). Research shows that 42 percent of the inhabitants of the Netherlands who at some time feel unsafe, feel unsafe in places where 'hangjongeren' are (CBS, 2009: 53). The fact is that the presence of 'hangjongeren' has a negative effect on the feeling of security. In 2007, the 'Raad voor Maatschappelijk Ontwikkeling' (RMO) requested an opinion on the subject of 'hangjongeren'. The RMO believes that it is crucial that youth, residents and professionals talk to each other in a constructive way about how to use of public space (RMO, 2008: 53).

From the contacts that Halt IJsselland has with the Regional Coordinator of Security and the safety coordinators of the municipalities in the region IJsselland, Halt IJsselland expects that residents in the region deal with feelings of insecurity caused by the presence of 'hangjongeren'. Halt IJsselland assumes that meetings between neighbours and 'hangjongeren' can contribute to reducing the feelings of insecurity caused by the presence of 'hangjongeren'. By organizing meetings between neighbours and 'hangjongeren' Halt IJsselland responds to the advice and opinion of the RMO. The meetings are aimed at improving the acquaintance of 'hangjongeren' and the social ties

¹³ Youth who lounge in the public space.

among neighbours. Helt IJsselland believes that contact with the neighbours and meeting and knowing the 'hangjongeren' reduces feelings of insecurity.

Goal of the research

The objective of this research is to understand how meetings between neighbours and 'hangjongeren' can contribute to reducing the presence of feelings of insecurity caused by the presence of 'hangjongeren'. Before this objective can be reached it should be examined to what extent neighbours are dealing with feelings of insecurity in and if there are neighbours who deal with feelings of insecurity whether they are actually caused by the presence of 'hangjongeren'.

Research questions

The above leads to the following research question of this research:

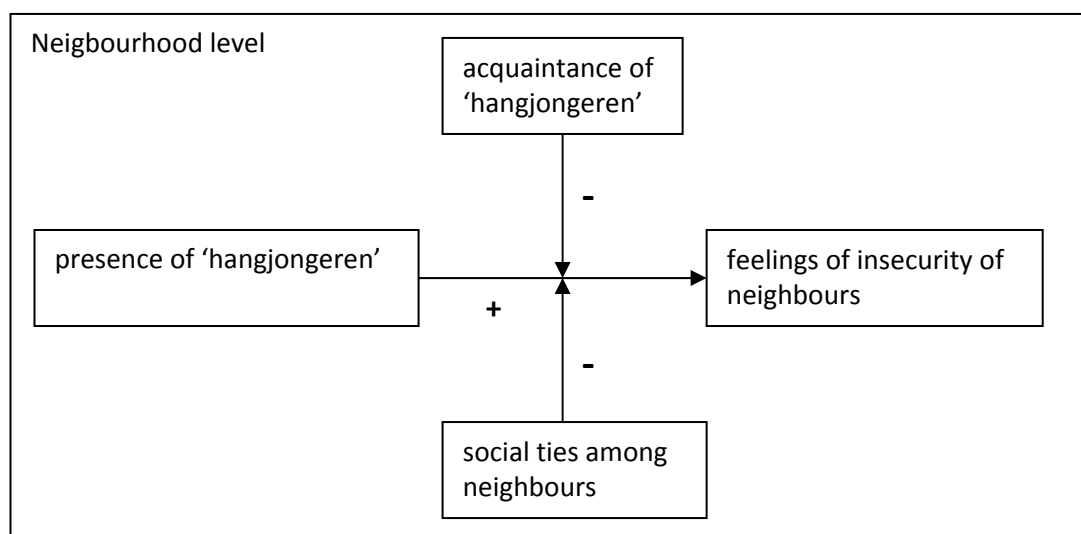
Reduce acquaintance of 'hangjongeren' and the social ties among neighbours the negative effect that the presence of 'hangjongeren' has on the feelings of insecurity of neighbours and can meetings between neighbours and 'hangjongeren' contribute to reducing the feelings of insecurity caused by the presence of 'hangjongeren'?

To answer this research question five subquestions are divided:

1. How are feelings of insecurity defined in literature, what factors influence feelings of insecurity on neighbourhood level and in what way happens this influence?
2. Are there neighbours who deal with feelings of insecurity in their neighbourhood and if there are neighbours who deal with feelings of insecurity present what causes these feelings of insecurity?
3. To what extent are the 'hangjongeren' known and reduces acquaintance of 'hangjongeren' the negative effect that the presence of 'hangjongeren' has on the feelings of insecurity of neighbours?
4. To what extent are there social ties among neighbours and reduces the social ties among neighbours the negative effect that the presence of 'hangjongeren' has on the feelings of insecurity of neighbours?
5. Can meetings between neighbours and 'hangjongeren' reduce the feelings of insecurity caused by the presence of 'hangjongeren' and are both parties willing to participate?

Feelings of insecurity in literature

In literature feelings of insecurity are described as the affective component of the more comprehensive concept of 'veiligheidsbeleving'¹⁴ and defined as "the feelings people have regarding the (potential) threats they experience in the space in which they move" (De Vries, 2005: 6). Feelings of insecurity can occur in various forms. Besides feelings of fear it can also involve feelings of anxiety, anger, injustice, insecurity and mistrust. The context of 'veiligheidsbeleving' appears to consist of several levels, where in the literature different terminologies can be found. Based on three different contexts, the factors that affect the 'veiligheidsbeleving' at the neighborhood level are selected. The neighborhood level mainly consist of the direct environment of an individual. The factors at the neighborhood level that affect feelings of insecurity of neighbours are: the social environmental factors, the factors that are part of the situational context, the factors that are part of the individual and neighborhood level and the factors that are part of the neighborhood level. This study focuses on three of these factors. These three factors are presence of 'hangjongeren', acquaintance of 'hangjongeren' and social ties among neighbours. The presence of 'hangjongeren' has a negative effect on the feelings of safety of neighbours (Vanderveen, 2002: 40). It also appeared that the anonymous the 'hangjongeren' are, the more their presence causes feelings of insecurity by neighbours (RMO, 2008: 30). The social ties among neighbours with also affect feelings of insecurity of neighbours because when neighbours do not know each other there are not confided that other neighbours are willing to support them in case of in difficulties (RMO, 2008: 30). The feelings of insecurity of neighbours reduce as social ties among neighbors are stronger (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 38). The delineation of this research is as follows:

¹⁴ safety experience

Research methods

The research was conducted in Ittersumerbroek in Zwolle and in Achter Het Singel in Zwartewaterland. In both neighbourhoods ten neighbours are interviewed. In Ittersumerbroek five 'hangjongeren' are interviewed and in Achter Het Singel eight 'hangjongeren' are interviewed. The neighbours were interviewed individually and the interviews with the 'hangjongeren' were group interviews. To measure if there are neighbours who are dealing with feelings of insecurity, to what extent the neighbours are known and to what extent there are social ties among neighbours the three concepts had to be operationalized.

Feelings of insecurity

Feelings of insecurity are measured using two reference levels: general and individual (de Vries, 2005: 21). In this study, the feelings of insecurity of neighbours are measured at the individual level. This means that the feelings of insecurity of neighbours were during the interviews measured using a general question on an individual level. During the interviews the neighbours who felt the last year at some time unsafe were asked to indicate who or what in their immediate surroundings caused to most feelings of insecurity.

Acquaintance of 'hangjongeren'

In this study acquaintance of 'hangjongeren' means the extent to which 'hangjongeren' in the immediate surroundings of the neighbours are known by the neighbours. To what extent the 'hangjongeren' are known, is measured using a five closed questions where neighbours could respond to with 'yes' or 'no'. These closed questions were as follows:

- Do you recognize any of the 'hangjongeren'?
- Do you know one or more names of the 'hangjongeren'?
- Do you know where one or more of the 'hangjongeren' live?
- Do you know who the parents of one or more of the 'hangjongeren' are?
- Do you know what the 'hangjongeren' are doing when they lounge in the public space?

To what extent the 'hangjongeren' are known is determined by the number of questions answered with 'yes'. Table 1.1 gives an overview of each scale and the corresponding number questions answered with 'yes'.

Table 1.1 Acquaintance of 'hangjongeren' operationalized

Scale	Number of 'yes' answered questions
'Hangjongeren' are not known	0 tot en met 1
'Hangjongeren' are reasonably known	2 tot en met 3
'Hangjongeren' are known	4 tot en met 5

Social ties among neighbours

In literature social ties are the formal and informal networks in which people participate and the frequency of such contacts. Social ties can occur between people who regularly encounter each other or estimate each other as 'one of us' (Oppelaar en Wittebrood, 2006: 39). In this research the formal and informal networks in which neighbours participate are the relationships and contacts they have with other neighbours. Social ties among neighbours is in this research defined as relations that neighbours have with other neighbours and the number of contacts they have. The social ties among neighbours is measured by seven statements that the neighbours could answer with 'right' or 'wrong'. It concerns the following statements:

- In this neighbourhood people know each other
- I have regular contact with my immediate neighbours
- I have regular contact with other neighbours
- In this neighbourhood we have a pleasant way to interact
- There is solidarity in this neighbourhood
- In case of difficulties of emergency I will support my neighbours
- In case of difficulties of emergency other neighbours are willing to support me

To what extent there are social ties among neighbours is determined based on the number of statements answered with 'right'. Table 1.2 gives an overview of each scale and the corresponding number statements answered with 'right'.

Table 1.2 Sociale ties among neighbours operationalized

Scale	Number of 'right' answered statements
No social ties among neighbours	0 to 1

Weak social ties among neighbours	2 to 3
Reasonable social ties among neighbours	4 to 5
Strong social ties among neighbours	6 to 7

Results

The interviews with the neighbours and 'hangjongeren' has shown that four of the ten interviewed neighbours in Ittersumerbroek dealt the last year with feelings of insecurity and in Achter Het Singel three of the ten interviewed neighbours dealt with feelings of insecurity the last year. Three of the four neighbours in Ittersumerbroek at some time felt unsafe in their immediate surroundings because of the presence of 'hangjongeren'. The fourth neighbour felt most unsafe by the presence of camera surveillance in the area. In Achter Het Singel, the presence of 'hangjongeren' caused the most feelings of insecurity by the neighbours who felt the last year at some time unsafe in their immediate surroundings. Two of the three neighbours have indicated that the failure of the street lighting along with the 'hangjongeren' caused the most feelings of insecurity.

Five neighbours do not know the 'hangjongeren', eleven neighbours reasonably know the 'hangjongeren' and four neighbours know the 'hangjongeren'. Two of the six neighbours who felt most unsafe in the past year by the presence of 'hangjongeren' do not know the 'hangjongeren'. Two of these six neighbour reasonably know the 'hangjongeren' and two neighbours known the 'hangjongeren'. Based on this information can be concluded that the presence of 'hangjongeren' causes feelings of insecurity among neighbours who do not know them and among neighbours who reasonably know or know them. So the acquaintance of the 'hangjongeren' does not reduce the negative impact that the presence of 'hangjongeren' has on feelings of insecurity of neighbours.

Three neighbours have weak social ties with other neighbours, nine neighbours have reasonable social ties with other neighbours and eight neighbours have strong social ties with other neighbours. The neighbours who never felt unsafe the last year by the presence of 'hangjongeren' have reasonable or strong ties with other neighbours and the neighbours who felt the last year most unsafe by the presence of 'hangjongeren' have weak or reasonable social ties with other neighbours. So social ties among neighbours reduces the negative effect that the presence of 'hangjongeren' has on feelings of insecurity of neighbours.

Conclusion

It appeared that acquaintance of 'hangjongeren' does not reduce the negative effect that the presence of 'hangjongeren' has on the feelings of insecurity of neighbours while the social ties among neighbours reduces the negative effect. On this we can conclude that meetings can help to reduce the feelings of insecurity caused by the presence of 'hangjongeren' when the meetings focus on improving the social ties among neighbours.

Although based on the findings of this research can be said that for reducing feelings of insecurity, caused by the presence of 'hangjongeren', of neighbours it is mainly important that neighbours participate in the meetings so that the social ties among neighbour can be improved, it is suspected that the participation of 'hangjongeren' can contribute to reduce these feelings of insecurity. It is assumed that when neighbours during a meeting tell the 'hangjongeren' they feel unsafe because of their presence the 'hangjongeren' will behave differently in the future behavior. This is assumed because of the affected reaction of the 'hangjongeren' during the interviews when they were told that there are neighbours who feel unsafe due to their presence. The interviews with the neighbours has also emerged that the six neighbours who felt most unsafe in the past year by the presence of 'hangjongeren' are afraid to talk to them about their behaviour. By involving the 'hangjongeren' in the meetings the threshold to talk to them may become lower. Apart from the presumption that the participation of 'hangjongeren' can help reduce feelings of insecurity caused by the presence of 'hangjongeren', the participation of 'hangjongeren' has another value because the interviews have shown that many neighbours have the need to talk to the 'hangjongeren'.

Recommendations

The recommendation towards Halt IJsselland is formulated based on the question how Halt IJsselland can contribute to reducing the feelings of insecurity caused by 'hangjongeren' by organizing meetings between local residents and 'hangjongeren'. Halt IJsselland can contribute to the reduction of feelings of insecurity by neighbours by focussing the meetings on improving the social ties among neighbours and by focussing the meeting on bringing together the neighbours and the 'hangjongeren'. The opinions of neighbours about how they prefer to see a meeting are divided into two groups. To cater both groups and to ensure that the neighbours are brought into contact with each other and are brought into contact with the 'hangjongeren' for example a barbecue could be organized. It is a fun way to interact with each other so try to know each other while there is the opportunity for those who have the need to talk to each other.

The conclusions of this research and the recommendation to Halt IJsselland are based on the results of an investigation in a neighbourhood in Zwolle and an investigation in a neighbourhood in Zwartewaterland. Because the assumption is that the results can not be generalized to other neighbourhoods in the region IJsselland or to other neighbourhoods in the Netherlands it is recommended to compile a short questionnaire which can be distributed to neighbours of neighbourhoods where the expectation is that neighbours deal with feelings of insecurity caused by the presence of 'hangjongeren'. The questionnaire which is used during this research for interviewing neighbours can be used as a basis for compiling a short questionnaire. Besides handing out a questionnaire to the neighbours, the 'hangjongeren' in the neighborhood in question should be asked whether they are willing to participate in a meeting with neighbours.

If the questionnaire shows that neighbours in one neighbourhood are dealing with feelings of insecurity caused by the presence of 'hangjongeren', but the participation of 'hangjongeren' has no value, Halt IJsselland may choose to advise a different organization to organize a meeting between neighbours in that neighbourhood.

Based on this research the following recommendations for further study can be made:

- Based on this research it is not possible to determine whether the 'hangjongeren' are known in negative way. When further research researches to what extent the acquaintance of 'hangjongeren' reduces the negative effect that the presence of 'hangjongeren' on feelings of insecurity has, it is advisable to further operationalize acquaintance. For example it is recommended to take into account that the 'hangjongeren' can be known in an negative way.
- Based on the interviews in this research is assumed that when neighbours during a meeting tell the 'hangjongeren' they feel unsafe because of their presence the 'hangjongeren' will behave differently in the future behavior. It is interesting to examine this assumption.

Referenties

Literatuur

Bergsma (2003), *Betrouwbaarheid en validiteit van kwalitatief georiënteerde operational audits*, Den Haag: Erasmus Universiteit.

Blokland, T. (1998), *Wat stadbewoners bindt; sociale relaties in een achterstandswijk*, Kampen: Kok Agora.

Boers, J., R. van Steden en H. Boutellier (2008), Het effect van positieve en negatieve factoren op veiligheidsbeleving, in: *Tijdschrift voor Veiligheid*, 3 (7), p. 34-52.

Boutellier, H., R. van Wonderen, S. Tan, I. de Groot en S. Nieborg (2007), *Sociaal vertrouwen in Oud Zuid: literatuurverkenning en ontwikkeling van een meetinstrument*, Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Craen, M. van en J. Ackaert (2005), *De veiligheidsscan: instrument voor een lokaal veiligheids- en leefbaarheidsbeleid*, Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.

Elffers, H. en W. de Jong (2004), *“Nee, ik voel me nooit onveilig”: determinanten van sociale veiligheidsgevoelens*, Den Haag: RMO.

Ferraro, K.F. en R. LaGrange (1987), The measurement of Fear of Crime, in: *Sociological Inquiry*, 57, p. 70-101.

Ferwerda, H. (2009), *Shortlistmethodiek in 7 stappen: onderdeel van het Masterplan Jeugdgroepen Nederlandse Politie*, Arnhem: Bureau Beke.

Ferwerda, H. en T. van Ham (2010), *Problematische jeugdgroepen in Nederland: omvang, aard en politieproces beschreven*, Arnhem: Bureau Beke.

Grix, J. (2004), *The foundations of research*, Hampshire/New York: Palgrave Macmillan.

Hart, J. de (2002), *Zekere banden. Sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Hazekamp, J. (1985), *Rondhangen als tijdverdrijf*, Amsterdam: VU uitgeverij.

Kempkens, L. en K. Wittebrood (2000), Onveilig wonen, in: *Index*, 4, p. 8-9.

Koppen, P.J. van en R.C.M. de Vette (1997), Vrees voor criminaliteit als ingebeeld ziekte, in: K. Wittebrood, J.A. Michon en M.J. ter Voert, *Nederlanders over criminaliteit en rechtshandhaving*, Deventer: Gouda Quint.

Maas-de Waal, C.J. (2002), Veiligheid, politie en justitie, in: Sociaal en Cultureel Planbureau, *Sociaal en Cultureel Rapport*, p. 459-497.

Maas-de Waal, C.J. en J.J.M. de Hart (2003), Sociaal kapitaal en veiligheid, in: *Tijdschrift voor Veiligheid & Veiligheidszorg*, 2 (2), p. 16-30.

Miles, M. en E. Huberman (1994), *Qualitative data analysis: an expanded source book*, London: Sage Publications Inc.

Moeller, G.L. (1989), Fear of Criminal Victimization: The effect of Neighborhood Racial Composition, in: *Sociological Inquiry*, 59 (2), p. 209-221.

Noije, L. van en K. Wittebrood (2008), *Sociale veiligheid ontsleuteld: veronderstelde en werkelijke effecten van veiligheidsbeleid*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau

Noorda, J.J. en R.H. Veenbaas (2000), Hangplekken, een nieuwe rage?: handleiding voor jongerenontmoetingsplaatsen en jeugdbeleid, Amsterdam: Vrije Universiteit.

Noorda, J.J. en R.H. Veenbaas (2006), *Rondhangende jongeren*, Amsterdam: Vrije Universiteit.

Omlo, J. (2008), Hangjongeren, in: *Pedagogiek in Praktijk*, oktober, p. 28-31.

Oppelaar, J. en K. Wittebrood (2006), *Angstige burgers? De determinanten van gevoelens van onveiligheid onderzocht*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Pleysier, S. en J. Deklerck (2006), Over hondenpoep en hangjongeren: een verkennend onderzoek naar overlastfenomenen in parken en groenzones, in: *Tijdschrift voor Veiligheid*, 5 (1), p. 5-20.

Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2004), *Sociale veiligheid organiseren: naar herkenbaarheid in de publieke ruimte*, Den Haag: Sdu Uitgevers.

Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2008), *Tussen flaneren en schofferen: een constructieve aanpak van het fenomeen hangjongeren*, Amsterdam: SWP.

Rycke, L. de (2005), *De Kliksons voorbijgeklikt. Reflecties van op de zijlijn*, Antwerpen – Apeldoorn: Garant.

Stokkum, B. van (2009), De sociale kwaliteit van het stedelijke domein: veiligheid en publieke vertrouwddheid, in: *Tijdschrift voor Beleid, Politiek en Maatschappij*, 36 (3), p. 152-156.

Vanderveen, G. (1999), Stoere mannen, bange vrouwen?: over het sprookje van de fear-victimization paradox, in: *Tijdschrift voor Criminologie*, 42 (1), p. 2-20.

Vanderveen, G. (2002), Beleving van veiligheid in de buurt: relaties tussen persoon, buurt en samenleving, in: *Tijdschrift voor Veiligheid & Veiligheidszorg*, 1 (1), p. 32-46.

Vanderveen, G. (2006), *Interpreting fear, crime, risk and unsafety*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Vlot, N. (2006), *De mythe van hangjongeren*, Pedagogiek.net.

Vreven, E. (2007), *Bang voor rondhangende jongeren?*, Krax, 7 (1), p. 28-29.

Vries, M.S. de (2005), *De beleving van veiligheid: een onderzoek naar de aard en context van de veiligheidsbeleving van burgers*, Enschede: Universiteit Twente.

Wittebrood, K. (2006a), Angstige burgers?: de beleving van onveiligheid, in: H. Boutellier en R. van Steden, *Veiligheid en burgerschap in een netwerksamenleving*, p. 93-115.

Zani, B., E. Cicognani en C. Albanesi (2001), Adolescents' Sense of Community and Feeling of Unsafety in the Urban Environment, in: *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 11 (6), p. 474-489.

Rapporten

CBS (2008), *Veiligheidsmonitor Rijk 2008: landelijke rapportage*, Ministerie van Justitie, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Voorburg/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS (2009), *Integrale Veiligheidsmonitor 2008: landelijke rapportage*, Ministerie van Justitie, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Internetbronnen

CBS (2003-2009), Statline Databank, *Kerncijfers voor wijken en buurten 2003-2009*, <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=70904NED&D1=8-16,21-26,31-33,49-50,69,88-91,93,102,105-116,124,127,129,131,133,135-137&D2=3097,3183,16985,17015&D3=a&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>.

CBS (2007), Statline Databank, *Nabijheid voorzieningen; afstand tot locatie, buurtcijfers Ittersumerbroek*, <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=80306ned&D1=0,4,29-38,41-42,45&D2=3181&D3=l&VW=T>.

CBS (2007), Statline Databank, *Nabijheid voorzieningen; afstand tot locatie, buurtcijfers Achter Het Singel*, <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=80306ned&D1=0,4,29-38,41-42,45&D2=17012&D3=l&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>.

CBS (2008), Statline Databank, *Onveiligheidsbeleving; politieregio (Integrale Veiligheidsmonitor)*, <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=72012ned&D1=0-3,6-18&D2=4&D3=a&D4=0&HDR=G2&STB=G1,T,G3&VW=T>.

Hangman, www.hangman.be, 2009 – 2010.

Bijlagen

Bijlage 1: Interviewvragen buurtbewoners

Interviewvragen buurtbewoners

Introductie: voorstellen, in opdracht van Halt IJsselland, kort vertellen over onderzoek en wat er met de resultaten van het onderzoek wordt gedaan; aangeven dat er zowel gesloten vragen als open vragen worden gesteld en dat alle informatie anoniem wordt verwerkt.

Algemene gegevens respondent:

Geslacht: _____

Leeftijd: _____

Samenstelling huishouden: _____

Hoe lang woonachtig in de buurt: _____

Enkele vragen over onveiligheidsgevoelens.

1. Heeft u zich het afgelopen jaar wel eens in uw directe woonomgeving onveilig gevoeld?

ja/nee

- 1a. Zo ja (op vraag 1), roept dit het volgende bij u op:

- angst	ja/nee
- onrust	ja/nee
- boosheid	ja/nee
- onrechtvaardigheid	ja/nee
- wantrouwen	ja/nee
- onzekerheid	ja/nee

- 1b. Zo ja (op vraag 1), voelt u zich vaak, soms of zelden onveilig in uw directe woonomgeving?

vaak/soms/zelden

- 1c. Zo ja (op vraag 1), kunt u aangeven of u zich wel eens onveilig voelt:

- Als u in uw directe woonomgeving over straat loopt?	ja/nee
→ Zo ja	overdag /'s avonds/'s nachts
- Als u in uw eigen huis bent?	ja/nee
→ Zo ja	overdag/ 's avonds/'s nachts
- Als u in uw directe woonomgeving gebruik maakt van het openbaar vervoer	ja/nee
→ Zo ja	overdag/'s avonds/'s nachts
- Op plekken in uw directe woonomgeving waar groepen jongeren rondhangen?	ja/nee
→ Zo ja	overdag/'s avonds/'s nachts
- Zijn er andere plaatsen in uw directe woonomgeving waar u zich wel eens onveilig voelt?	ja/nee

→ Zo ja

overdag/'s avonds/'s nachts

1d. Zo ja (op vraag 1), vermijdt u vanwege uw gevoelens van onveiligheid bepaalde plekken of situaties in uw directe woonomgeving? ja/nee

→ Zo ja, vermijdt u deze plekken of situaties

overdag/'s avonds/'s nachts

2. Kunt u van de volgende factoren in uw directe woonomgeving aangeven in hoeverre ze uw gevoelens van onveiligheid beïnvloeden? (1 is volledig niet van invloed, 2 is niet helemaal van invloed, 3 is neutraal, 4 is enigszins van invloed en 5 is volledig van invloed):

- leegstaande woningen in directe woonomgeving	1 – 2 – 3 – 4 – 5
- gebrek aan onderhoud van plantsoenen en groenvoorzieningen	1 – 2 – 3 – 4 – 5
- hondenpoep	1 – 2 – 3 – 4 – 5
- zwervuul	1 – 2 – 3 – 4 – 5
- verkeer	1 – 2 – 3 – 4 – 5
- geluidsoverlast	1 – 2 – 3 – 4 – 5
- niet functioneren van straatverlichting	1 – 2 – 3 – 4 – 5
- rondhangende jongeren	1 – 2 – 3 – 4 – 5
- beschadigingen van voorwerpen of gebouwen	1 – 2 – 3 – 4 – 5
- onverzorgde karakter van straten of voetpaden	1 – 2 – 3 – 4 – 5
- geurhinder	1 – 2 – 3 – 4 – 5

3. Zo ja, (op vraag 1), wie of wat in uw directe woonomgeving veroorzaakte het afgelopen jaar de meeste onveiligheidsgevoelens bij u?

In het onderzoek wordt onder andere aandacht besteedt aan in hoeverre onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners worden veroorzaakt door rondhangende jongeren. Hierover volgen nu enkele vragen.

4. Hangen er in uw directe woonomgeving jongeren rond? ja/nee

4a. Zo ja (op vraag 4) Hoe schat u de leeftijd van deze jongeren in? -----

4b. Zo ja (op vraag 4), wilt u de volgende vijf vragen beantwoorden met 'ja' of 'nee':

- Herkent u één of meerdere van deze jongeren?	ja/nee
- Weet u één of meerdere namen van deze jongeren?	ja/nee
- Weet u van één of meerdere deze jongeren waar ze wonen?	ja/nee
- Weet u van één of meerdere van deze jongeren wie de ouders zijn?	ja/nee
- Weet u wat deze jongeren aan het doen zijn wanneer ze rondhangen?	ja/nee

5. Voelt u zich wel eens onveilig door de aanwezigheid van deze jongeren? ja/nee

5a. Zo ja (op vraag 5), roept dit het volgende bij u op:

- angst	ja/nee
- onrust	ja/nee
- boosheid	ja/nee
- onrechtvaardigheid	ja/nee
- wantrouwen	ja/nee

- onzekerheid ja/nee
6. Heeft u wel eens contact met deze jongeren? ja/nee
- 6a. Zo ja (op vraag 6), kunt u omschrijven hoe het contact verloopt?
7. Spreekt u deze jongeren wel eens aan op hun gedrag? ja/nee
- 7a. Waarom wel / niet?
8. Kunt u van deze stellingen aangeven of ze 'juist' of 'onjuist' zijn:
- Mensen kennen elkaar in deze buurt juist/onjuist
 - Ik heb regelmatig contact met mijn directe burens juist/onjuist
 - Ik heb regelmatig contact met andere buurtbewoners juist/onjuist
 - In deze buurt gaat men op een prettige manier met elkaar om juist/onjuist
 - Ik woon in een buurt met veel saamhorigheid juist/onjuist
 - In geval van moeilijkheden of nood steun ik mijn buurtbewoners juist/onjuist
 - In geval van moeilijkheden of nood krijg ik steun van buurtbewoners juist/onjuist

Indien uit voorgaande vragen is gebleken dat de respondent kampt met onveiligheidsgevoelens die veroorzaakt worden door de rondhangende jongeren worden de onderstaande vragen gesteld.

9. Heeft u er behoefte aan om een oplossing te vinden voor uw onveiligheidsgevoelens die door de rondhangende jongeren worden veroorzaakt?
- 9a. Zo ja (op vraag 9), bent u bereid samen met andere buurtbewoners mee te werken aan een ontmoeting met deze jongeren?
- 9b. Zo ja (op vraag 9a), hoe wilt u een ontmoeting ingevuld zien?

Aan de respondenten die te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die niet door de rondhangende jongeren wordt veroorzaakt en een de respondenten die niet te maken hebben met onveiligheidsgevoelens worden de onderstaande vragen gesteld.

10. Indien er buurtbewoners zijn die te maken hebben met onveiligheidsgevoelens die worden veroorzaakt door de rondhangende jongeren, bent u dan bereid samen deze buurtbewoners mee te werken aan een ontmoeting met de rondhangende jongeren?
- 10b. Zo ja (op vraag 10), hoe wilt u een ontmoeting ingevuld zien?

Afsluiten interview.

Bijlage 2: Interviewvragen jongeren

Interviewvragen jongeren

Introductie: voorstellen, in opdracht van Halt IJsselland, kort vertellen over onderzoek en wat er met de resultaten van het onderzoek wordt gedaan; aangeven dat er zowel gesloten vragen als open vragen worden gesteld en dat alle informatie anoniem wordt verwerkt.

1. Ken je één of meer buurtbewoner(s) in de buurt waar jullie rondhangen?
ja / nee
2. Heb je wel eens contact met de buurtbewoners die wonen in de buurt waar jullie rondhangen?
ja / nee
2a. Zo ja (op vraag 2), kun je omschrijven hoe het contact verloopt?
3. Heb je het idee dat de buurtbewoners zich aan jullie aanwezigheid ergeren?
ja / nee
4. Wordt je wel eens op je gedrag aangesproken door de buurtbewoners?
ja / nee

Aan de jongeren vertellen dat hun aanwezigheid in een woonbuurt onveiligheidsgevoelens bij buurtbewoners kan veroorzaken.

5. Wanneer dit het geval is in de woonbuurt waar jullie rondhangen, heb je er dan behoefte aan hiervoor een oplossing te vinden, zodat de onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners verminderen en jullie kunnen blijven hangen op jullie plek?
ja / nee
5a. Zo ja (op vraag 5), ben je bereid mee te werken aan een ontmoeting met één of meer buurtbewoners?
5b. Zo ja (op vraag 5a), hoe wil je een ontmoeting ingevuld zien?

Afsluiten interview

Bijlage 3: Interviewschema benaderen van buurtbewoners in Ittersumerbroek

Huisnummer:	18 mei 's avonds	19 mei 's middags	20 mei 's avonds	21 mei 's middags	25 mei 's avonds
178	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis
180	niet thuis	niet thuis	interview	x	x
182	niet thuis	niet thuis	niet thuis	geen belang	x
184	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis
186	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis
188	niet thuis	niet thuis	niet thuis	interview	x
190	afspraak ¹⁵	interview	x	x	x
192	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis
194	niet thuis	niet thuis	interview	x	x
196	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis
198	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis
200	niet thuis	niet thuis	interview	x	x
202	niet thuis	geen belang	x	x	x
204	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis
206	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis
208	geen belang ¹⁶	x	x	x	x
210	interview ¹⁷	x	x	x	x
212	interview	x	x	x	x
214	niet thuis	niet thuis	geen belang	x	x
216	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis	geen belang
218	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis
220	niet thuis	niet thuis	afspraak	interview	x
222	geen belang	x	x	x	x
224	niet thuis	geen belang	x	x	x
226	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis	interview
228	niet thuis	niet thuis	niet thuis	geen belang	xxxx ¹⁸
230	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis	xxxx
232	niet thuis	niet thuis	niet thuis	niet thuis	xxxx
234	niet thuis	geen belang	x	x	x
236	niet thuis	interview	x	x	x

¹⁵ Afspraak betekent dat met buurtbewoner een andere dag is afgesproken voor afnemen van het interview

¹⁶ Geen belang betekent dat buurtbewoner heeft aangegeven niet deel te willen nemen aan het interview.

¹⁷ Interview betekent dat met buurtbewoners het interview afgenomen.

¹⁸ xxxx betekent niet meer benaderd, omdat gewenste aantal respondenten is behaald.

Bijlage 4: Interviewschema benaderen van buurtbewoners in Achter Het Singel

Huisnummer:	2 juni 's middags	4 juni 's avonds	7 juni 's avonds	9 juni 's avonds
2	niet thuis	niet thuis	niet thuis	interview
3	niet thuis	niet thuis	geen belang	x
4	interview	x	x	x
5	interview	x	x	x
6	niet thuis	niet thuis	niet thuis	interview
7	niet thuis	niet thuis	niet thuis	xxxx
8	niet thuis	interview	x	x
10	niet thuis	niet thuis	niet thuis	xxxx
12	niet thuis	niet thuis	niet thuis	xxxx
14	niet thuis	niet thuis	interview	x
16	interview	x	x	x
18	niet thuis	niet thuis	geen belang	x
20	niet thuis	niet thuis	interview	x
22	geen belang	niet thuis	interview	x
24	niet thuis	interview	x	x